

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Διπλωματική Εργασία

**«ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ VII ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΟΗΕ»**

ΤΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Δεκέμβριος 2019

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι, όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Δημήτριος Δεληγιάννης

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΣΥΝΟΨΗ

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, πραγματοποιήθηκε έρευνα στις θεμελιώδεις αρχές λειτουργίας των οργανισμών, ανάλυση των βασικών οργάνων τους και ανάπτυξη των μηχανισμών λήψης αποφάσεων τους. Ιδιαίτερη μνεία πραγματοποιήθηκε για τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), για τον οποίον αναλύθηκαν οι λειτουργίες των βασικών οργάνων του και ιδιαίτερα αναπτύχθηκε ο μηχανισμός λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ) του ΟΗΕ με εκτεταμένη αναφορά στις εντολές και ψηφίσματα που κατά καιρούς έχει εκδώσει. Αυτό πραγματοποιήθηκε στοχευμένα για να γίνει κατανοητός ο τρόπος λειτουργίας αυτού του οργάνου αλλά και για να αναδειχθούν τα μειονεκτήματα και δυσλειτουργίες του, καθώς αποτελεί το σημαντικότερο όργανο λήψης αποφάσεων του ΟΗΕ. Αναδείχθηκαν επίσης, τα είδη των αποστολών που αναλαμβάνει ο οργανισμός για να εκπληρώσει τον σκοπό ίδρυσης του και αναφέρθηκαν οι προοπτικές και επιδιώξεις του οργανισμού (ΟΗΕ) κατά το νέο σχεδιασμό των δράσεων του.

Αναπτύχθηκε, ο ρόλος των οργανισμών, ο τρόπος λειτουργίας των και επισημάνθηκαν οι προβλέψεις που υφίστανται στα θεσμικά τους κείμενα σχετικά με την ανάπτυξη συνεργασιών και σχέσεων με άλλους οργανισμούς με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας. Πραγματοποιήθηκε μια σύντομη ιστορική αναδρομή των οργανισμών καθώς και αναφέρθηκε το πλαίσιο του διεθνούς δικαίου εντός του οποίου κινούνται. Επίσης, κρίθηκε σκόπιμο στην εξέταση κάθε οργανισμού, να αναφερθούν οι επιχειρήσεις στις οποίες έχει συμμετάσχει σύμφωνα με τις προβλέψεις του Κεφαλαίου VII του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Τέλος επισημάνθηκαν τα ευρήματα που προέκυψαν από την πραγματοποίηση της έρευνας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	3
ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	3
1.1 Γενικά	3
1.2 Διεθνές Δίκαιο	3
1.3 Διεθνείς Οργανισμοί	5
1.3.1 Ιστορική Εξέλιξη Διεθνών Οργανισμών – Κυριότεροι Διεθνείς Οργανισμοί...8	
1.3.2 Κοινωνία των Εθνών (ΚΤΕ).....	9
1.3.3 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)	11
1.3.4 Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ).....	12
1.3.5 Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)...13	
1.3.6 Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).....	14
1.3.7 NATO (North Atlantic Treaty Organization)	15
1.3.8 Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ)	18
1.3.9 Οργανισμός Αμερικάνικων Κρατών (ΟΑΚ)	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	21
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ).....	21
2.1 Γενικά	21
2.2 Κυριότερα όργανα Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.....	22

2.2.1 Γενική Συνέλευση (ΓΣ).....	22
2.2.2 Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ).....	23
2.3 Κεφάλαιο VII του Χάρτη των ΗΕ – Δημιουργούμενες Αντιφάσεις.....	25
2.4 Επιχειρήσεις που διεξάγει ο Οργανισμός.....	26
2.4.1 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις.....	27
2.4.2 Ανάθεση Αποστολών υπό του Κεφαλαίου VII.....	31
2.4.3 Οι Διευρυμένες Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις από τη Ματιά των Κρατών – Μελών του ΣΑ.....	35
2.4.4 Εξέλιξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (Η Έκθεση Brahimi).....	37
2.4.5 Τελευταίες Εξελίξεις στο πλαίσιο των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων. Πρωτοβουλία Δράση για την Ειρήνη – Action for Peace (A4P).....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	48
ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ VII ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ.....	48
3.1 Γενικά.....	48
3.2 Σχέσεις – Συνεργασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	49
3.2.1 Επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	54
3.2.2 Σχέσεις – Συνεργασίες της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη.....	59
3.3 Σχέσεις – Συνεργασίες του ΝΑΤΟ.....	61
3.3.1 Επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ.....	67

3.4 Σχέσεις – Συνεργασίες της Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ)	72
3.4.1 Επιχειρήσεις της ΑΕ	75
3.5 Σχέσεις – Συνεργασίες της Δυτικοαφρικανικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.....	78
3.5.1 Επιχειρήσεις της ECOWAS	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	82
4.1 Συμπεράσματα.....	82
4.2 Επίλογος.....	85

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α» Κεφάλαιο VII Χάρτη ΟΗΕ

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Θουκυδίδης, είναι ίσως ο πρώτος που αναγνώρισε ότι το φαινόμενο του πολέμου θα υφίσταται εσαεί και ότι θα απασχολεί την ανθρωπότητα για πάντα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο έργο του (Θουκυδίδης 1992). Η ιστορία της ανθρωπότητας τον επιβεβαίωσε πολλές φορές, επαληθεύοντας τα λεγόμενα του, γεννώντας πολέμους οι οποίοι προκλήθηκαν διότι ο πόλεμος, είτε ενυπάρχει έμφυτος στην ανθρώπινη φύση, είτε τα αίτια του βρίσκονται στο κράτος ή στο κυρίαρχο σύστημα¹ (Κ. Waltz 1959). Σε όλη την έκταση της εργασίας εξετάζοντας την νεωτεριστική περίοδο της Ιστορίας, παρατηρούμε ότι η λειτουργία του πολέμου υπήρξε καθοριστική για το διεθνές σύστημα. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι, όλα τα διεθνή συστήματα προέκυψαν ύστερα από πολέμους με εξαίρεση την περίοδο του διπολισμού, ο οποίος έληξε το 1989 μετά από έναν «ψυχρό πόλεμο»². Στο πρώτο διεθνές σύστημα, ο πόλεμος χρησιμοποιήθηκε για να προληφθεί η επικράτηση ενός εκ των δρώντων του συστήματος έναντι των άλλων. Στο δεύτερο διεθνές σύστημα, για να περιορισθούν τα απανταχού κινήματα ανεξαρτησίας ή για να επαναπροσδιορίσει η Γερμανία την θέση της ως κυρίαρχος παράγοντας του συστήματος. Στο διπολικό σύστημα, πολεμικές συρράξεις ξέσπασαν στην περιφέρεια των σφαιρών επιρροής των δύο υπερδυνάμεων για να ισοροπήσουν την μεταξύ τους ισχύ, ενώ στην μεταψυχροπολεμική περίοδο ο πόλεμος είναι εργαλείο διαμόρφωσης του νέου διεθνούς συστήματος (Κουσκουβέλης 2007).

Δεν έχει τόσο σημασία να ορίσουμε την έννοια του πολέμου όσο όμως να προσδιορίσουμε τα αίτια που τον προκαλούν, τις συνθήκες που τον θρέφουν και τις προϋποθέσεις που τον καθιστούν «συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα»³. Το παραπάνω αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί μέλημα των επιστημόνων των Διεθνών σχέσεων. Έτσι, η μελέτη του πολέμου έχει δύο (2) σκοπούς. Πρώτον, η

---

¹ Ως σύστημα αναφέρεται το εκάστοτε «Διεθνές Σύστημα» το οποίο με τις σχέσεις ισορροπίας ισχύος – αλληλεξάρτησης, καθορίζει τη συμπεριφορά των δρώντων οι οποίοι ορίζουν το σύστημα αυτό.

² Ο όρος χρησιμοποιήθηκε, διότι δεν συνέβη κάποια κύρια ένοπλη σύρραξη ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις, παρόλο που συνέβησαν περιφερειακές συρράξεις σε διάφορες περιοχές του πλανήτη (Κορέα, Βιετνάμ, Αφγανιστάν κ.α.), με άμεση ή έμμεση εμπλοκή των δύο πλευρών.

³ Clausewitz Carl Von, «On War» (edited and translated by Howard Michael and Peter Paret), Princeton University Press, New Jersey, 1989.

εξεύρεση της αρτιότερης και φονικότερης μορφής εκτέλεσης του έτσι ώστε να ικανοποιήσει τα εκάστοτε πολιτικά συμφέροντα που εξυπηρετεί αφού πρώτα εξασφαλίσει την επικράτηση έναντι του αντιπάλου και δεύτερον ο περιορισμός, ο έλεγχος του και τελικά ο ολοκληρωτικός αφανισμός του. Κατ'αντιστοιχία, πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι όσο και απεχθή μπορεί να είναι τα αποτελέσματα του πολέμου, η εξελικτική πορεία της ανθρωπότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτό το φαινόμενο. Από την άλλη βέβαια η ανθρωπότητα έχοντας βιώσει την αγριότητα και την καταστροφική μανία του πολέμου, μετρώντας κυρίως τις πληγές της από του δύο μεγάλους πολέμους (Α΄ και Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο), αποφάσισε να αναπτύξει μηχανισμούς με την δημιουργία Διεθνών Οργανισμών (ΔΟ) για να εξοβελίσει την έννοια του πολέμου από την ανθρωπότητα.

Με δεδομένο, το άναρχο του διεθνούς συστήματος, θεωρία που πρεσβεύει η επικρατέστερη ορθολογική σκέψη του ρεαλισμού και του κενού που υπάρχει από την απουσία μιας παγκόσμιας κυβέρνησης, η οποία θα μπορούσε έχοντας τα μέσα, την θεσμική και εκτελεστική εξουσία για να περιορίσει και ίσως καταργήσει τον πόλεμο, δημιουργούνται ΔΟ και από αυτούς ο σημαντικότερος-πολυπληθέστερος⁴ Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Ο ΟΗΕ σύμφωνα με τις παραπάνω προσεγγίσεις ρεαλιστικής θεώρησης προσπαθεί να πάρει τη θέση του στο διεθνές σύστημα ως συστημικός παράγοντας και με τη δράση του να επηρεάσει τα διεθνή δρώμενα. Από τον επιθετικό ρεαλισμό, που εκπροσωπείται από τον J.J. Mearsheimer (Mearsheimer 2001), ο ΟΗΕ πασχίζει να περιορίσει την επιθετικότητα, με εμφανή βέβαια την διαφοροποίηση που αναφέρεται στον δομικό ρεαλισμό του Kenneth Waltz (K. N. Waltz 1979), ο οποίος αναρωτιέται πόση βαρύτητα έχουν οι διεθνείς οργανισμοί στο διεθνές σύστημα.

Εντός αυτού του πλαισίου το παρόν πόνημα, θα εξετάσει τον ρόλο του ΟΗΕ όπως αναφέρεται στον ιδρυτικό του χάρτη, σε συνέργια και με τους άλλους ΔΟ και περιφερειακές οργανώσεις οι οποίοι δημιουργήθηκαν με κοινό σκοπό την εξασφάλιση της ειρήνης και ασφάλειας καθώς επίσης και τις σχέσεις και συνεργασίες που αναπτύσσονται κατά την επίτευξη αυτού του σκοπού.

---

⁴ Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), αριθμεί σήμερα 193 κράτη-μέλη (σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανεξάρτητα έθνη).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1.1 Γενικά

Ο Θουκυδίδης, στον περίφημο διάλογο των Μηλίων κατά την αντιπαράθεση του δικαίου έναντι της ισχύος, αναφέρει ότι «ο ισχυρός πράττει όσα του επιτρέπει η ισχύς του και ο αδύναμος αποδέχεται όσα του επιβάλλει η αδυναμία του...». Το παραπάνω αξίωμα είναι δείγμα της διαχρονικότητας που εμπερικλείεται στις σχέσεις μεταξύ των ισχυρών και των αδυνάμων. Για να αμβλυθούν αυτές οι μεταξύ τους σχέσεις υπεισέρχεται το Διεθνές Δίκαιο, το οποίο αποσκοπεί να καθορίσει τους κανόνες που θα πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των κρατών με απώτερο στόχο να διασφαλίσει την ειρηνική συμβίωση τους, στο άναρχο και ανταγωνιστικό κατά τα άλλα διεθνές περιβάλλον. Ο τρόπος για να επιτευχθεί αυτό από την διεθνή κοινότητα, ήταν να δημιουργηθούν διεθνείς συνθήκες – συμβάσεις και διεθνείς οργανισμοί με σκοπό την οικοδόμηση συνεργασίας των κρατών μεταξύ τους για την υλοποίηση συγκεκριμένων κάθε φορά στόχων σε διάφορους τομείς (πολιτικό, στρατιωτικό, οικονομικό, τεχνολογικό κα).

Κατά την εξέταση των σχέσεων συνεργασίας των διεθνών οργανισμών, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι έννοιες του διεθνούς δικαίου, των διεθνών οργανισμών, περιφερειακών και μη, καθώς και να παρουσιασθεί εν συντομία χρονολογικά πως δημιουργήθηκαν οι οργανισμοί αυτοί, και από αυτούς ο σημαντικότερος όπως έχει ήδη αναφερθεί που είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.

1.2 Διεθνές Δίκαιο

Το διεθνές δίκαιο ορίζεται ως σύνολο νομικών κανόνων που ρυθμίζει τις διεθνείς σχέσεις μεταξύ των υποκειμένων⁵ της διεθνούς κοινωνίας, που είναι κυρίως τα

---

⁵ Ως υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου αναγνωρίζεται κάθε οντότητα η οποία διαθέτει διεθνή νομική προσωπικότητα, δηλαδή αξιώνει δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

κράτη (αλλά όχι αποκλειστικά) και δευτερευόντως άλλες οντότητες όπως διεθνείς οργανισμοί, πολυεθνικές εταιρίες, εμπόλεμοι, μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.α.

Χαρακτηριστικά του διεθνούς δικαίου είναι ότι, υπάρχει έλλειψη κεντρικής/ ανώτερης νομοθετικής, εκτελεστικής, δικαστικής λειτουργίας. Δεν υπάρχει ένα «παγκόσμιο κοινοβούλιο». Οι κύριοι νομικοί κανόνες που δεσμεύουν τα κράτη είναι οι συμφωνίες που είναι ελεύθερα να αποδεχτούν (διεθνείς συνθήκες-συμβάσεις), καθώς και διάφοροι κανόνες και πρακτικές που τα κράτη δέχονται ότι φέρουν δεσμευτική ισχύ (έθιμα). Σε σύγκριση με το εθνικό δίκαιο κάθε κράτους, το διεθνές δίκαιο είναι περισσότερο «πρωτόγονο» και λειτουργεί λόγω της αλληλεξάρτησης των κρατών. Πρόκειται για ένα οιονεί αναρχικό σύστημα, όπου δεν υπάρχει κάθετη δομή ισχύος μεταξύ των κρατών, ενώ οι έννοιες της «κυρίαρχης ισότητας» και της «συναίνεσης» έχουν κεντρική σημασία για τη διαμόρφωση του. Το Διεθνές Δίκαιο συχνά παραβιάζεται αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει, καθώς η διεθνής κοινότητα το επικαλείται προκειμένου να καταδικάσει τις πράξεις κρατών που θεωρούνται ηθικά άδικες ή απαράδεκτες. Σε τελική ανάλυση το διεθνές δίκαιο, παρά τις προαναφερόμενες θεσμικές και διαρθρωτικές αδυναμίες του, έχει εδραιωθεί ως το πλαίσιο της διεξαγωγής των διεθνών σχέσεων και η μη ή η επιλεκτική αποδοχή του από ορισμένους θα σήμαινε ότι προωθείται η ιδέα ενός κόσμου όπου το σύστημα θα ήταν και άναρχο αλλά και χαοτικό χωρίς ενδεδειγμένους κανόνες συμπεριφοράς (Ζάικος 2018-19).

Τα θέματα που διαχειρίζεται σήμερα το διεθνές δίκαιο, ενδεικτικά είναι:

- Η διαμόρφωση των κρατών (προϋποθέσεις γέννησης κράτους, ταυτότητα και συνέχεια κρατών, διαδοχή κρατών, εδαφική κυριαρχία, αναγνώριση κρατών).
- Οι σχέσεις των κρατών μεταξύ τους (κανόνες περί διεθνών συμβάσεων, ειρηνική επίλυση διαφορών, επιβολή κυρώσεων, διεθνές εμπόριο, επενδύσεις, δανεισμός, πολυεθνικές επιχειρήσεις, φυσικοί πόροι, υδάτινες περιοχές όπως ποτάμια και λίμνες).
- Διπλωματικές και προξενικές σχέσεις.

- Ένοπλες συρράξεις (δίκαιο του πολέμου).
- Απαγόρευση γενοκτονίας, αντιμετώπιση εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.
- Ειρηνευτικές επιχειρήσεις.
- Δίκαιο της θάλασσας.
- Δίκαιο του αέρος και του διαστήματος.

Επίσης, το διεθνές δίκαιο δεν ρυθμίζει μόνο τις σχέσεις ανάμεσα σε κράτη, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη φέρονται προς τα άτομα (πολίτες και αλλοδαπούς), καθώς όπως αναφέρθηκε παραπάνω τα άτομα αποτελούν υποκείμενα του διεθνούς δικαίου. Έτσι, το διεθνές δίκαιο ασχολείται ακόμη με:

- Θέματα ιθαγένειας, έκδοση εγκληματιών, δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πρόσφυγες, αιτούμενους ασύλου, μετανάστες, μειονότητες, εργασιακά θέματα.
- Διεθνές Ποινικό Δίκαιο, τρομοκρατία, πειρατεία, καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος, εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικές ουσίες.
- Οργάνωση και λειτουργία των διεθνών δικαστηρίων.
- Διαμόρφωση των διεθνών οργανισμών (σύσταση, λειτουργία και λύση - τερματισμό αυτών), όπως θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια.
- Περιβάλλον, τεχνολογία, αφοπλισμό, ναυτιλία, επικοινωνίες, τηλεπικοινωνίες, υγεία, ατομική ενέργεια, μετεωρολογία, πνευματική ιδιοκτησία.
- Αθλητισμό (Ζάικος 2018-19).

1.3 Διεθνείς Οργανισμοί

Ένας ορισμός ο οποίος θα μπορούσε να αποδώσει την έννοια του ΔΟ θα ήταν, «μια ένωση κρατών, που δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, διαθέτει δικά του όργανα, νομική προσωπικότητα διαφορετική από αυτή των κρατών μελών, καθώς και αυτόνομη βούληση για την επιδίωξη ενός ορισμένου σκοπού» (Νάσκου - Περράκη 2011).

Οι ΔΟ δημιουργούνται με διεθνή συνθήκη (καταστατικό κείμενο) το οποίο αποτελεί ιδρυτική διεθνή σύμβαση. Πρόκειται για μια πολυμερή σύμβαση που επιτελεί μια διπλή λειτουργία καθώς καθορίζει την συμβατική λειτουργία του οργανισμού (δεσμευτική διεθνής πράξη που ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών) και ταυτόχρονα την οργανωτική λειτουργία (καταστατικό που δημιουργεί ένα νέο θεσμό). Το καταστατικό αυτό ορίζει το σκοπό, τη δομή (όργανα) και τη λειτουργία του ΔΟ (έναρξη ισχύος, χρονική διάρκεια λειτουργίας, θεσμική δομή, αρμοδιότητες οργάνων, λόγοι διάλυσης, οικονομικοί πόροι, κ.α.). Οι ιδρυτικές συνθήκες των ΔΟ έχουν διάφορες ονομασίες χωρίς αυτό να έχει οιαδήποτε νομική επίπτωση (πχ Χάρτης, Σύμφωνο, Ιδρυτική Πράξη, Γενική Συμφωνία).

Τα κράτη – μέλη των ΔΟ είναι κατά κανόνα ανεξάρτητα κράτη, εξαίρεση αποτέλεσε η συμμετοχή της Ουκρανίας και Λευκορωσίας (το 1945) ως ομόσπονδα κράτη της τότε Ένωσης Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ) (ΟΗΕ, Τα 193 κράτη μέλη 2019). Η συμμετοχή των κρατών είναι εκούσια (ελεύθερη – εθελοντική) και τα κράτη δύνανται να εισέλθουν στον οργανισμό εφόσον εκπληρώνουν τα προβλεπόμενα κριτήρια. Η ιδιότητα του μέλους δημιουργεί για τα μέλη δικαιώματα και υποχρεώσεις (πχ. συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του ΔΟ, συμμετοχή στον προϋπολογισμό, αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας του ΔΟ κλπ). Οι ΔΟ μπορούν να γίνουν κατ' εξαίρεση μέλη άλλων ΔΟ, π.χ. η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης.

Η κατάταξη των ΔΟ είναι δυσχερής, καθότι εξαρτάται από τα εκάστοτε επιλεγόμενα κριτήρια. Συνεπώς κάθε ταξινόμηση έχει την δική της αξία κάθε φορά. Ενδεικτικά, οι ΔΟ ταξινομούνται:

- Ανάλογα με το εάν απαρτίζονται από κράτη ή ιδιώτες: Διακρίνονται σε Κυβερνητικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι τα Ηνωμένα Έθνη και σε Μη Κυβερνητικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, ο Ερυθρός Σταυρός και η Greenpeace.

- Ανάλογα με το γεωγραφικό τους φάσμα: Διακρίνονται σε Παγκόσμιους Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι τα Ηνωμένα Έθνη και σε Περιφερειακούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι το NATO (North Atlantic Treaty Organization) και η ΕΕ.

- Ανάλογα με την ευρύτητα των σκοπών τους: Διακρίνονται σε Γενικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ και σε Ειδικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ).

- Ανάλογα με το ειδικό αντικείμενο που διαχειρίζονται: Διακρίνονται σε Στρατιωτικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι το NATO και η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ), σε Οικονομικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα, σε Τεχνικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, σε Επιστημονικούς/ Περιβαλλοντικούς/ Πολιτιστικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι η UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) και το CERN, σε Κοινωνικούς/ Ανθρωπιστικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, σε Πολιτικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και η Ισλαμική Διάσκεψη και τέλος σε Διοικητικούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός και η Διεθνής Αρχή των Θαλασσιών βυθών.

- Ανάλογα με το βαθμό συνεργασίας: Διακρίνονται σε Διεθνείς Οργανισμούς συνεργασίας ή συντονισμού και σε Διεθνείς Οργανισμούς ολοκλήρωσης ή υπερεθνικούς, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Ανάλογα με το εάν δέχονται νέα μέλη: Διακρίνονται σε Ανοιχτούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι ο ΟΗΕ και σε Κλειστούς Διεθνείς Οργανισμούς, όπως ήταν η οικονομική ένωση Βελγίου, Ολλανδίας και Λουξεμβούργου (BENELUX).

Οι αποφάσεις των διεθνών οργανισμών μπορεί να είναι, πάντοτε στη βάση του καταστατικού του εκάστοτε διεθνούς οργανισμού ή της εντολής (mandate) του κάθε οργάνου ή μηχανισμού. Διακρίνονται σε νομικά δεσμευτικές, πολιτικά και ηθικά δεσμευτικές ή μπορεί να εκφράζουν ευχή και να είναι προαιρετικές. Οι αποφάσεις

λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, αυξημένη πλειοψηφία, ομοφωνία ή συναίνεση (η συναίνεση είναι μη άρνηση).

Τέλος, κάθε ΔΟ διαφέρει από τον άλλο και συνεπώς δεν υφίσταται ένα απολύτως ομοιόμορφο πλαίσιο που να ισχύει για όλους τους ΔΟ. Παρόλα ταύτα, όλοι οι ΔΟ παρουσιάζουν ορισμένα κοινά δομικά χαρακτηριστικά, όπως ένα όργανο πλήρους συμμετοχής, ένα όργανο με περιορισμένη συμμετοχή, γραμματεία, δικαστήριο. Οι ΔΟ προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των κρατών, δεν είναι ανώτεροι από τα κράτη και σε κάθε περίπτωση κανένα κράτος δεν μπορεί να δεσμευτεί νομικά χωρίς τη συναίνεση του πάνω σε σοβαρά θέματα (Ζάικος 2018-19).

Σήμερα, οι κυβερνητικοί διεθνείς οργανισμοί αριθμούνται περίπου σε 5.000 ενώ οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί περίπου σε 25.000. Στην παρούσα εργασία σκόπιμα αναφέρονται οι σημαντικότεροι εκ των διεθνών οργανισμών, οι οποίοι ανέπτυξαν συνεργασία με τον ΟΗΕ προς επίρρωση των σκοπών του οργανισμού και είτε διέθεσαν προσωπικό και μέσα και ενεπλάκησαν άμεσα σε επίλυση συγκρούσεων επί του πεδίου (με διαφορετικό τύπο εμπλοκής ο καθένας) είτε σύναψαν συμφωνίες – συμβάσεις με τον οργανισμό, καθότι από το καταστατικό τους αντιπροσωπεύουν κοινούς σκοπούς με αυτόν (Ζάικος 2018-19).

1.3.1 Ιστορική Εξέλιξη Διεθνών Οργανισμών – Κυριότεροι Διεθνείς Οργανισμοί

Η ιδέα των συμφωνιών/συμμαχιών, στους οποίους θα συμμετέχουν κράτη και λαοί, με σκοπό την συνεργασία για να περιορίσουν τον πόλεμο και τις συγκρούσεις, βρίσκει τις ρίζες της στην αρχαιότητα και ειδικότερα στον αρχαίο Ελληνικό κόσμο⁶. Κατά βάση όμως η έννοια του διεθνούς δικαίου γεννιάται ουσιαστικά μετά τη λήξη του τριακονταετούς πολέμου και την υπογραφή της «Συνθήκης Ειρήνης της Βεσφαλίας» με την οποία ουσιαστικά οικοδομούνται έννοιες όπως το κυρίαρχο κράτος. Με βάση λοιπόν το κυρίαρχο κράτος της «Βεσφαλιανής κυριαρχίας» αναπτύσσεται μια νέα δυναμική όπου οι εσωτερικές υποθέσεις ενός κράτους αποτελούν αποκλειστικά

⁶ Μακρινό προοίμιο των διεθνών οργανισμών θεωρούνται οι «Αμφικτιονίες» και το «Κοινό των Ελλήνων Συνέδριο», μια ομοσπονδία από Ελληνικές πόλεις – κράτη (πλὴν Λακεδαιμονίων) που συνασπίστηκαν υπό τον Φίλιππο Β΄ για να αντιμετωπίσουν από κοινού την απειλή των Περσών.

ευθύνη του ιδίου του κράτους και δεν επιτρέπονται εξωτερικές παρεμβάσεις από τρίτους, γεγονός που σηματοδοτεί την έναυση του διεθνούς δικαίου. Κομβικό σημείο της σύγχρονης ιστορίας των ΔΟ αποτελεί το Συνέδριο της Βιέννης του 1815 και εν συνεχεία το αποκαλούμενο κονσέρτο της Ευρώπης που ακολούθησε το συνέδριο της Βιέννης, το οποίο για πολλούς μελετητές εκπληρώνει ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των διεθνών οργανισμών (Χριστοδουλίδης 1985). Επίσης, η τελική πράξη του Συνεδρίου της Βιέννης θεωρείται η πρώτη πολυμερής διεθνής συνθήκη που υπογράφηκε μεταξύ κρατών. Έκτοτε η πρακτική αυτή σύναψης πολυμερών συνθηκών συνεχίστηκε με σημαντικότερες τις Συνδιασκέψεις της Χάγης για τον αφοπλισμό (1899 και 1907), που συνέβαλαν ουσιαστικά στη δημιουργία Διεθνών Οργανισμών. Ειδικότερα η 1^η διάσκεψη της Χάγης, έγινε μετά από πρόταση του Τσάρου Νικολάου Β΄ (1868-1918) της Ρωσίας και ήταν η πρώτη εν δυνάμει παγκόσμια διάσκεψη, καθότι ο Νικόλαος είχε προσκαλέσει να συμμετάσχουν 59 ανεξάρτητα κράτη (δηλαδή όλα τα τότε θεωρούμενα ως ανεξάρτητα κράτη, πλην των έξι κρατών της Αφρικής) (Ηρακλειδής 2015).

Ακολούθησαν διάφορες άλλες μορφές συνεργασιών – ενώσεων πιο εξειδικευμένες, οι οποίες δημιουργήθηκαν από τις ανάγκες των καιρών και κυρίως της τεχνολογικής προόδου που είχε εντωμεταξύ συντελεστεί. Ενδεικτικά, τέτοιες μπορούν να θεωρηθούν οι Διεθνείς Επιτροπές Ποτάμιας Ναυσιπλοΐας, οι Διεθνείς Οικονομικές Επιτροπές, Η Διεθνής Ταχυδρομική Ένωση, η Διεθνής Σιδηροδρομική Ένωση κ.ά. Αυτού του τύπου οι ενώσεις ώθησαν τα κράτη σε στενότερη συνεργασία και συνεννόηση και σίγουρα συνέβαλαν στην δημιουργία ΔΟ ευρύτερου σκοπού.

1.3.2 Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ)

Με τη λήξη του Α΄ΠΠ το κίνημα του ιδεαλισμού βρήκε πρόσφορο έδαφος, καθότι οι μνήμες του μεγάλου πολέμου ήταν ακόμη νωπές, να παγιώσει τις θεωρίες του περί του ελέγχου και της αντιμετώπισης του πολέμου με την ισχυροποίηση του διεθνούς δικαίου και τη δημιουργία περισσότερων ΔΟ. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να δημιουργηθεί η Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ), η πρώτη περίπτωση ΔΟ γενικού πολιτικού χαρακτήρα που ήταν και οικουμενικός, καθότι σε αυτόν μπορούσαν να συμμετέχουν όλα τα ανεξάρτητα κράτη. Διέθετε μόνιμα όργανα,

τα οποία κάτω από συγκεκριμένες δεσμεύσεις απέδιδαν αυτόνομη βούληση ανεξάρτητη αυτής των κρατών μελών. Όλα τα προηγούμενα διεθνή σχήματα συνεργασίας ήταν περιορισμένης εμβέλειας, τόσο γεωγραφικά όσο και θεματικά (όσον αφορά τους λιγιστούς οικουμενικούς οργανισμούς και διοικητικές ενώσεις). Η ΚτΕ ιδρύθηκε τη 10η Ιανουαρίου του 1920 με έδρα τη Γενεύη. Ο κύριος σκοπός του πρώτου οικουμενικού γενικού οργανισμού ήταν η προαγωγή της ειρήνης και η αποτροπή ένοπλων διακρατικών συγκρούσεων. Οι δύο βασικές αρχές του συστήματος της ΚτΕ για τη διατήρηση της ειρήνης ήταν ότι, τα κράτη-μέλη της θα έπρεπε να σέβονται την εδαφική ακεραιότητα και την ανεξαρτησία όλων των κρατών και ότι ο πόλεμος ή η απειλή πολέμου ήταν μέλημα της ΚτΕ και όλων των κρατών-μελών της. Προβλέφθηκε επίσης και η ίδρυση ενός Διαρκούς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαιοσύνης (ΔΔΔΔ) με έδρα τη Χάγη, πρόδρομος του σημερινού Διεθνούς Δικαστηρίου του ΟΗΕ.

Το Σύμφωνο προέβλεπε ακόμη και επιβολή της ειρήνης με οικονομική και πολιτική απομόνωση του κράτους-παραβάτη (ακόμη και διά των όπλων), με από κοινού χρήση ένοπλης βίας εναντίον του κράτους που παραβίαζε τις υποχρεώσεις του Συμφώνου της ΚτΕ και ειδικότερα αν απειλούσε την εδαφική ακεραιότητα ενός άλλου κράτους ή είχε ξεκινήσει έναν επιθετικό πόλεμο. Οι προβλέψεις όμως αυτές δεν εφαρμόστηκαν ποτέ διότι η ΚτΕ δεν λάμβανε αποφάσεις υποχρεωτικού χαρακτήρα αλλά μόνο αποφάσεις που είχαν τον χαρακτήρα συστάσεων (και όχι δεσμευτικών αποφάσεων). Επίσης, για να υιοθετηθεί μία σύσταση, έπρεπε να προκύψει ομοφωνία στην ψηφοφορία (όλα τα μέλη του συμβουλίου να συμφωνούν, μόνιμα και μη μόνιμα, εκτός από τα διαδικαστικά ζητήματα και την ένταξη ή αποπομπή κράτους μέλους που μπορούσε να γίνει με πλειοψηφία του συμβουλίου). Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν να αποτύχει το εγχείρημα επί του σκοπού της ίδρύσεως του, καθότι πέτυχε πολλά άλλα πράγματα σε θέματα εργασίας, οικονομίας, κατάργηση της δουλείας καθώς και επίλυσης διακρατικών διαφορών μεταξύ μικρότερων κρατών⁷, χωρίς όμως να καταφέρει να προβλέψει και να σταματήσει τον

---

⁷ Η ΚτΕ κατάφερε να αποσοβήσει ή να προλάβει εντάσεις και εστίες πολεμικών συγκρούσεων μεταξύ μικρότερων κρατών, όπως της περίπτωσης μεταξύ Σουηδίας και Φινλανδίας το 1920 για τα νησιά

καταστροφικότερο και φονικότερο πόλεμο που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα. Αυτό, σε συνδυασμό και με τις δομικές αδυναμίες, τις ηχηρές απουσίες από τη σύνθεση του (καθώς οι ΗΠΑ ποτέ δεν επικύρωσαν τη συμμετοχή τους) και την αδυναμία να επέμβει και να σταματήσει συγκρούσεις όπως του Ισπανικού Εμφυλίου (1936 – 1939) και του τριετούς πολέμου μεταξύ Βολιβίας και Παραγουάης, είχε ως απότοκο τη διάλυση του οργανισμού.

Παρόλα ταύτα, η ΚτΕ ήταν μία νέα αρχή και ένα επαναστατικό καινοτόμο εγχείρημα για την εποχή, και παρά το γεγονός ότι τελικά δεν κατόρθωσε να αποτρέψει τον Β΄ ΠΠ, ήταν το εφελτήριο για το τι έμελλε να ακολουθήσει μετά τον μεγάλο πόλεμο, δηλαδή η δημιουργία του ΟΗΕ (ο οποίος οικοδομήθηκε στις βάσεις που έθεσε η ΚτΕ) και άλλων οικουμενικών και περιφερειακών οργανισμών.

1.3.3 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών συντάχτηκε στη Διάσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου (Απρίλιος - Ιούνιος 1945) από τις αντιπροσωπείες 51 κρατών. Υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου του 1945 και κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους. Είχαν προηγηθεί οι διαβουλεύσεις που είχαν λάβει χώρα στην Ουάσιγκτον, στην περιοχή Dumbarton Oaks, μεταξύ των αντιπροσώπων των ΗΠΑ, Σοβιετικής Ένωσης, Βρετανίας και Κίνας (Αύγουστος-Οκτώβριος 1944) και στη Γιάλτα σε ανώτατο επίπεδο μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης, ΗΠΑ και Βρετανίας (Stalin, Roosevelt, Churchill) τον Φεβρουάριο του 1945 κατά τον διαμοιρασμό του κόσμου από τις νικήτριες δυνάμεις του Β΄ΠΠ. Ο ΟΗΕ συστάθηκε σε χρονική περίοδο κατά την οποία οι διεθνείς σχέσεις είχαν καταρρεύσει, το σύνολο σχεδόν της Ευρώπης είχε καταστραφεί, οι απώλειες σε ψυχές ήταν ανυπολόγιστες⁸ και όπως συνέβη και με τη ΚτΕ η διεθνής κοινότητα αντιλήφθηκε ότι ήταν επιτακτική η ανάγκη δημιουργίας μιας ανώτερης αρχής για την διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης. Το πρώτο κράτος που επικύρωσε τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ήταν οι ΗΠΑ. Παρατηρούμε δηλαδή μια εντελώς διαφορετική στάση από αυτή που είχε τηρήσει με

Ωλαντ, μεταξύ Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας το 1921, μεταξύ Πολωνίας και Λιθουανίας το 1923, επίσης το 1923 μεταξύ Ιταλίας και Ελλάδας και το 1925 μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας.

⁸ Εκτιμάται ότι, το σύνολο ανθρώπων που σκοτώθηκαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν περίπου 80 εκατομμύρια (εμπόλεμοι αλλά και άοπλοι πολίτες).

την ΚτΕ, στην οποία δεν επικύρωσε ποτέ τη συμμετοχή της (UN, History of the United Nations 2019).

Αναλυτικότερα, για τον ιδρυτικό Χάρτη του οργανισμού και ειδικότερα για το κεφάλαιο VII, το οποίο αποτελεί το βασικό αντικείμενο έρευνας της υπόψη εργασίας, την οργανωτική δομή του οργανισμού, το ρόλο των κύριων οργάνων του, την διαδικασία λήψης αποφάσεων για θέματα που αφορούν την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια, την έκδοση εντολών (mandate) για ανάθεση έργου σε κράτη – μέλη ή συνεργαζόμενους οργανισμούς για λήψη δράσης και τις σχέσεις τους οργανισμού με άλλους διεθνείς οργανισμούς υπό του κεφαλαίου VII, θα γίνει λεπτομερέστερη αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο.

1.3.4 Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ)

Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) ήταν ένας διεθνής οργανισμός και μια στρατιωτική συμμαχία που ιδρύθηκε το 1954 και επιφορτίστηκε με την εφαρμογή της τροποποιημένης συνθήκης των Βρυξελλών⁹. Η ΔΕΕ ιδρύθηκε από επτά ευρωπαϊκά έθνη που συμμάχησαν με τις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

Μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου, τα καθήκοντα, τα θεσμικά όργανα και ο ρόλος της ΔΕΕ σταδιακά μετεξελίχθηκαν. Αρχικά στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ όπου εκεί προβλεπόταν και οι δράσεις τύπου Petersberg και εν συνεχεία με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας (ΣτΛ) στην Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ), της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), όπου εκεί προβλεπόταν μεταξύ άλλων και η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (ΜΔΣ ή PESCO). Κατά συνέπεια, τα κράτη-μέλη της τροποποιημένης Συνθήκης των Βρυξελλών, αποφάσισαν να τερματίσουν την εν λόγω συνθήκη το 2010, καθώς όλες οι ανησυχίες για κοινή Ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια υλοποιούνταν πλέον από τις νέες ρήτρες – προβλέψεις της ΣτΛ. Στις 30 Ιουνίου 2011, η ΔΕΕ διαλύθηκε και επίσημα.

⁹ Η συνθήκη των Βρυξελλών υπογράφηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία, στις 17 Μαρτίου 1948. Ήταν μια αμοιβαία διακυβερνητική Συνθήκη αυτοάμυνας, η οποία προώθησε επίσης την οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική συνεργασία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΔΕΕ αν και δεν ενεπλάκη επιχειρησιακά σε ευρείας κλίμακας αποστολές, το 1994 επιχείρησε στρατιωτικά, από κοινού με το ΝΑΤΟ, κατά την εφαρμογή δυο αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ) του ΟΗΕ, που αφορούσαν στην επιβολή της απαγόρευσης πτήσεων σε όλο τον εναέριο χώρο της πρώην Γιουγκοσλαβίας και στην επιβολή του στρατιωτικού αποκλεισμού για τις χώρες της ίδιας περιοχής.

1.3.5 Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)

Η ύφεση στις σχέσεις ΝΑΤΟ - Συμφώνου Βαρσοβίας, στη δεκαετία του 1970, οδήγησε το 1975 στην υπογραφή της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τη δημιουργία της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ). Το νέο κλίμα που επικράτησε στις διεθνείς σχέσεις, μετά την κατάρρευση των καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης και τη δημιουργία της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ) από τη διάλυση της τότε Σοβιετικής Ένωσης, οδήγησαν στη μετατροπή της Διάσκεψης στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), ο οποίος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους περιφερειακούς οργανισμούς ασφαλείας που λειτουργεί στο πνεύμα του Κεφαλαίου VIII του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ με κύριο σκοπό την εδραίωση της συνεργατικής ασφαλείας μεταξύ των μελών του. Ο ΟΑΣΕ, είναι ένας Οργανισμός 57 χωρών που καλύπτει τη γεωγραφική περιοχή από το Βανκούβερ έως το Βλαδιβοστόκ και έχει έδρα τη Βιέννη. Είναι ένα forum πολιτικού διαλόγου σε θέματα που αφορούν τη διεθνή ασφάλεια (στους τομείς της πολιτικο-στρατιωτικής, οικονομικής, περιβαλλοντικής και ανθρωπίνης ασφαλείας). Ο ΟΑΣΕ υποστηρίζει τις εθνικές αρχές, μεταξύ άλλων, σε ζητήματα εκδημοκρατισμού, κράτους δικαίου, ελέγχου οπλισμού, τρομοκρατίας και προώθησης της περιφερειακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και απειλών σε βάρος της ασφαλείας.

Κεντρικό θέμα προβληματισμού στον ΟΑΣΕ παραμένει η διαμόρφωση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής ασφαλείας στην Ευρώπη. Ο Οργανισμός διακρίνεται στην προώθηση του διαλόγου και των συλλογικών δράσεων για την πρόληψη και την ειρηνική επίλυση των διενέξεων, συμμετέχοντας, άμεσα ή έμμεσα, στις

διαπραγματευτικές προσπάθειες, μεταξύ άλλων, για την πολιτική διευθέτηση των συγκρούσεων. Στο πλαίσιο αυτό, αναλαμβάνει δραστηριότητες και έργα που του ανατίθενται από άλλους διεθνείς οργανισμούς και κυρίως από τον ΟΗΕ ή από πολυμερείς διεθνείς συμφωνίες.

Στο πλαίσιο της πολιτικο-στρατιωτικής διάστασης, μια από τις βασικότερες επιτυχίες του ΟΑΣΕ υπήρξε η προώθηση ενός ευρύτατου κανονιστικού πλαισίου Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) και ασφαλείας στον στρατιωτικό τομέα, με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και προβλεψιμότητας, το οποίο αποτελείται από τη Συνθήκη Ελέγχου Συμβατικών Εξοπλισμών (CFE) και τη Συνθήκη Ανοικτών Ουρανών (Open Skies) (ΟΑΣΕ 2019).

1.3.6 Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια μοναδική οικονομική και πολιτική ένωση 28 ευρωπαϊκών χωρών, που όλες μαζί καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής ηπείρου. Μετά το τέλος του Β΄ΠΠ το πολιτικό κλίμα ήταν πιο ώριμο από ποτέ για μια ενδεχόμενη ενοποίηση των κρατών προς αποφυγή μελλοντικών πολέμων μεταξύ των κρατών της Ευρώπης και την απομόνωση ακραίων στοιχείων εθνικισμού. Έκτοτε, σταδιακά παρατηρούμε την ίδρυση οργανισμών οικονομικής ολοκλήρωσης όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ),¹⁰ η οποία θεωρείται και ο πρόδρομος της ΕΕ, και στη συνέχεια με τις συνθήκες της Ρώμης το 1958 τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) που αρχικά στόχευε στην προώθηση της οικονομικής συνεργασίας και καθιέρωσε για πρώτη φορά πλήρη τελωνειακή ένωση. Επίσης, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) για συνεργασία σε θέματα πυρηνικής ενέργειας. Οι τρεις αυτές κοινότητες διέθεταν τρία κοινά όργανα: τη Συνέλευση (μετέπειτα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο), το Δικαστήριο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Από νομικής άποψης, ως διακριτοί διεθνείς οργανισμοί, διατηρούσαν την αυτονομία τους ενώ το 1967 με τη Συνθήκη Συγχώνευσης απέκτησαν μία ενιαία και ολοκληρωμένη θεσμική δομή αφού συγχωνεύτηκαν τα Συμβούλια Υπουργών, οι Επιτροπές και η

---

¹⁰ Δημιουργήθηκε με τη Συνθήκη των Παρισίων, το 1951 και αποτελούνταν αρχικά από την Δυτική Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία.

Ανώτατη Αρχή σε ένα ενιαίο Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και μια ενιαία Επιτροπή.

Η ΕΕ δημιουργήθηκε επίσημα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993, με σημαντικές διαφοροποιήσεις στη θεσμική διάρθρωση και λειτουργία της Ένωσης, καθότι ενσωματώθηκαν στοιχεία πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης. Η πρώτη τροποποίηση επήλθε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 ενώ η τελευταία Συνθήκη που είναι σε ισχύ είναι αυτή της Λισσαβόνας το 2007.

Στη Συνθήκη της Λισσαβόνας καθορίζεται, πλέον των υπολοίπων, και η κοινή εξωτερική πολιτική της Ένωσης η οποία περιλαμβάνεται στην Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ). Ιδιαίτερη μνεία θα ακολουθήσει σε επόμενο κεφάλαιο για τις προβλέψεις της ΚΠΑΑ στην κοινή θεώρηση των κρατών – μελών για την ασφάλεια και άμυνα (όχι μόνο στην Ευρώπη καθότι η ΣΤΛ δίνει τη δυνατότητα στην ένωση να επέμβει και εκτός ΕΕ), την ανάπτυξη δυνατοτήτων (προσωπικό, μέσα, θεσμούς και διαδικασίες) και τις σχέσεις και συνεργασίες που αναπτύσσει η ένωση στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινής προσπάθειας για ειρήνη και ασφάλεια.

1.3.7 NATO (North Atlantic Treaty Organization)

Το NATO λειτουργεί ως ένας διακρατικός, διεθνής, περιφερειακός οργανισμός όπου τα κράτη - μέλη διατηρούν την εθνική τους κυριαρχία, αλλά παράλληλα αποφασίζουν ομόφωνα και δρουν συλλογικά, ενσωματώνοντας με αυτό τον τρόπο τις αρχές της πολυμερούς διπλωματίας, που επιτρέπουν τη συνύπαρξη της ισχύος των περισσότερο ισχυρών κρατών – μελών του NATO, με τον ιδεαλισμό της ισότητας μεταξύ τους.

Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization ή NATO) ή για πολλούς «Βορειοατλαντική Συμμαχία», ιδρύθηκε με το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, γνωστό επίσης ως Συνθήκη της Ουάσιγκτον, που υπογράφηκε στις 4 Απριλίου 1949. Το σύμφωνο ίδρυε συμμαχία μεταξύ των ΗΠΑ και Καναδά με χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Δανία, Πορτογαλία, Ισλανδία). Σκοπός του

NATO είναι να εγγυηθεί την ελευθερία και την ασφάλεια των μελών του, μέσω πολιτικών και στρατιωτικών μέσων (NATO, What is NATO? 2019). Χωρίς το NATO η Ευρώπη όχι μόνο θα γινόταν σχεδόν αμέσως ευάλωτη, αλλά επίσης θα κατακερματιζόταν πολιτικά. Το NATO εξασφαλίζει την ευρωπαϊκή ασφάλεια και παρέχει σταθερό πλαίσιο για να επιδιωχτεί η ευρωπαϊκή ενότητα (Brzezinski 1998).

Η συλλογική άμυνα είναι το κέντρο της συνθήκης της συμμαχίας, η οποία επιτυγχάνεται πρωτίστως με πολιτικά μέσα, καθότι το NATO προωθεί τις δημοκρατικές αξίες και επιτρέπει στα μέλη να διαβουλεύονται και να συνεργάζονται σε ζητήματα άμυνας και ασφάλειας για την επίλυση προβλημάτων, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και, μακροπρόθεσμα, την πρόληψη συγκρούσεων. Το NATO δεσμεύεται για την ειρηνική επίλυση των διαφορών, ωστόσο σε περίπτωση αποτυχίας των διπλωματικών προσπαθειών, έχει τη στρατιωτική ισχύ να αναλαμβάνει επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές διεξάγονται στο πλαίσιο της ρήτρας συλλογικής άμυνας της ιδρυτικής συνθήκης του NATO (άρθρο 5) της Συνθήκης της Ουάσιγκτον ή με εντολή των Ηνωμένων Εθνών, από μόνο του ή σε συνεργασία με άλλες χώρες και διεθνείς οργανισμούς (NATO, What is NATO? 2019).

Το Άρθρο 5, προβλέπει ότι εάν ένα μέλος του NATO είναι θύμα μιας ένοπλης επίθεσης, κάθε άλλο μέλος της συμμαχίας θα το θεωρήσει ως μια ένοπλη επίθεση ενάντια όλων των μελών και θα λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να βοηθήσει το απειλούμενο μέλος. Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου το NATO δεν διεξήγαγε οποιαδήποτε επιχείρηση, είτε άρθρου 5 είτε όχι. Η επικέντρωση της συμμαχίας κατά τη διάρκεια εκείνη ήταν να διασφαλίσει την αποτελεσματική άμυνα της επικράτειας του NATO μέσω της ετοιμότητας, σχεδιασμού, προετοιμασίας και διεξαγωγής ασκήσεων για πιθανές συνέργιες άρθρου 5.

Επιχειρήσεις άρθρου 5, ενεργοποιήθηκαν για πρώτη φορά μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ το 2001. Η επίκληση ενεργοποίησης του άρθρου 5 της συμμαχίας, κατατέθηκε από τις ΗΠΑ καθώς το NATO θεώρησε ότι η επίθεση

προήλθε από το εξωτερικό και επομένως ήταν μια ενέργεια συμβατή με τις προβλέψεις του άρθρου 5 (NATO 2018).

Το NATO αποτελεί την μακροβιότερη και ισχυρότερη συμμαχία που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα. Αυτό το έχει πετύχει διότι με ορθολογικό τρόπο υπερασπίζεται τα αναγραφόμενα στη συνθήκη δημιουργίας του, μέσω δομημένων συναφών διαδικασιών οι οποίες στηρίζονται στην παράλληλη και αगाστή συνεργασία των δομών του (πολιτικό και στρατιωτικό σκέλος) οι οποίες διαχειρίζονται κάθε πρόκληση που προκύπτει με ολοκληρωμένο-ολιστικό τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται κάθε φορά το βέλτιστο αποτέλεσμα. Η εξέλιξη και η βελτίωση των διαδικασιών της συμμαχίας είναι δυναμική, καθότι στηρίζεται στη συσσωρευμένη πολυετή εμπειρία που έχει προκύψει από τη δημιουργία της συμμαχίας.

Υπήρξε έντονη συζήτηση για το ρόλο του NATO μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ και την πτώση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, γεγονός που καθιστούσε τη συμμαχία άνευ αντικειμένου καθώς δεν υφίστατο πλέον στη διεθνή σκηνή ο κύριος λόγος δημιουργίας του NATO. Παρόλα αυτά, το NATO μετεξελίχθηκε και προσαρμόστηκε στις νέες αναδυόμενες απειλές που απασχολούν την ανθρωπότητα έτσι ώστε να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στο νέο διεθνές περιβάλλον. Έτσι, κατά το νέο στρατηγικό σχεδιασμό, το NATO κατανόησε την ανάγκη της αποτελεσματικής συνέχισης της συνεργασίας και με άλλους διεθνείς και μη παράγοντες (ΟΗΕ, ΕΕ, ΟΑΣΕ τοπικές αρχές κλπ.) για το σχεδιασμό και την εκτέλεση επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, η συμμαχία κατάφερε να αποτελέσει τον κύριο στρατιωτικό βραχίονα του οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, να αναλάβει δράση κατά της τρομοκρατίας και να αποτελέσει το όχημα ασφάλειας και εκδημοκρατισμού για τα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης.

Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι δράσεις του NATO σε συνεργασία και υπό την δικαιοδοσία του ΟΗΕ και του προγράμματος που αναπτύχθηκε με την πρωτοβουλία του NATO και υποστηρίχθηκε από 21 χώρες και ονομάζεται «Συνεργασία για την Ειρήνη» ή «Partnership for Peace» (PfP) (NATO, RELATIONS WITH THE UN 2019). Χαρακτηριστικό είναι ότι στο πρόγραμμα συμμετέχουν χώρες

οι οποίες συμμετείχαν στο παλαιό Σύμφωνο της Βαρσοβίας (συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας) και ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα αποτελεί το πρώτο βήμα για την πλήρη ένταξη στους κόλπους του NATO.

1.3.8 Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ)

Ο στόχος για τον τερματισμό της αποικιοκρατίας, την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων και του απαρχαίντ στην ευρύτερη περιοχή της Νοτίου Αφρικής, αποδείχθηκαν ισχυροί συνδετικοί κρίκοι ώστε να συγκληθεί στις 15 Μαΐου 1963 προπαρασκευαστική σύνοδος των Υπουργών Εξωτερικών των ανεξαρτήτων κρατών της Αφρικανικής Ηπείρου με αντικείμενο τη σύνταξη του καταστατικού χάρτη ενός πολιτικού οργανισμού. Δέκα ημέρες αργότερα, γεννήθηκε ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ) και τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, ξεκίνησε τις εργασίες του με τα πρώτα 32 κράτη-μέλη.

Από την αρχή λειτουργίας του, ο ΟΑΕ έθεσε ως στόχο τη συνεργασία μεταξύ όλων των κρατών-μελών, ώστε να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες των λαών τους για αδελφοσύνη και αλληλεγγύη, με σκοπό να ζήσουν μέσα σε μια μεγαλύτερη κοινότητα, η οποία θα διαπερνά τις διακρατικές διαφορές και θα εξασφαλίζει την ευημερία τους. Σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη, η λειτουργία του ΟΑΕ και η δράση των κρατών-μελών του στηριζόταν σε επτά θεμελιώδεις αρχές, οι οποίες σε πολύ μεγάλο βαθμό αποτύπωναν τους βασικούς κανόνες πάνω στους οποίους είχε στηριχθεί, σχεδόν 30 χρόνια νωρίτερα, η δημιουργία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Αυτές οι θεμελιώδεις αρχές ήταν: η ισότητα μεταξύ όλων των κρατών-μελών, η απαγόρευση αναμείξεως στις εσωτερικές υποθέσεις οποιασδήποτε άλλης χώρας, ο σεβασμός στην εδαφική κυριαρχία όλων των κρατών και στο αναφαίρετο δικαίωμα για την ανεξάρτητη ύπαρξή τους (δικαίωμα στην αυτοδιάθεση), η ειρηνική επίλυση όλων των διαφορών μέσω διαπραγματεύσεων (διαμεσολαβήσεως, διαιτησίας, κ.λπ), η καταδίκη των πολιτικών δολοφονιών και των ανατρεπτικών δραστηριοτήτων κατά τρίτων χωρών ως μέσων ασκήσεως κρατικής πολιτικής, η αφοσίωση στην ολοκληρωτική χειραφέτηση όσων αφρικανικών εδαφών ήταν ακόμη κάτω από τον ξένο ζυγό και τέλος η επιβεβαίωση της πολιτικής της ουδετερότητας απέναντι σε οποιαδήποτε ιδεολογική ή άλλη ομάδα κρατών.

Οι δύο κύριοι στόχοι του ΟΑΕ, δηλαδή η απελευθέρωση όλων των αφρικανικών εδαφών από τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες και η εξάλειψη του apartheid και των πολιτικών του φυλετικού διαχωρισμού, στέφθηκαν με επιτυχία. Επίσης αρκετά επιτυχημένο ήταν το πρόγραμμα του ΟΑΕ, να καταρτιστούν υπό την αιγίδα του πολυμερείς συνθήκες σε αντικείμενα κρίσιμης σημασίας για την Αφρική (όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, της γυναίκας και του παιδιού, οι πρόσφυγες, τα επικίνδυνα απόβλητα, οι μισθοφόροι, κ.α.) με απώτερο στόχο τη δημιουργία κοινών (αφρικανικών) κανόνων και προτύπων (Μαγκλιβέρας 2016).

Παρόλα αυτά όμως, η ιδεολογική αντιπαράθεση του Ψυχρού Πολέμου διαίρεσε τα κράτη της Αφρικής σε δύο σφαίρες επιρροής και το έδαφος της μετατράπηκε σε χώρο αντιπαράθεσης μεταξύ Δύσης και Ανατολής, αυτό, σε συνδυασμό με την επιρροή που ασκούσαν ακόμη οι αποικιοκρατικές δυνάμεις, οι εσωτερικές συγκρούσεις και η άνοδος απολυταρχικών καθεστώτων, δεν επέτρεψαν στη ένωση να αναπτύξει ιδιαίτερη δράση στην αποτροπή συρράξεων. Το αποτέλεσμα ήταν τον Ιούλιο του 2002 να τερματιστεί η λειτουργία της ένωσης και τη θέση της να πάρει η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ), στην οποία συμμετέχουν σχεδόν όλα τα κράτη της Αφρικανικής Ηπείρου (Νάσκου 2015).

1.3.9 Οργανισμός Αμερικάνικων Κρατών (ΟΑΚ)

Ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ) είναι ένας περιφερειακός οργανισμός που δημιουργήθηκε με την ιδρυτική συνθήκη της Μπογκοτά το 1948 (Χάρτης του ΟΑΚ) και τέθηκε σε ισχύ το 1951, με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και της δικαιοσύνης, την προαγωγή της αλληλεγγύης και της συνεργασίας και το σεβασμό της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας των αμερικανικών κρατών και τη διευθέτηση με ειρηνικά μέσα των διαφορών μεταξύ τους (Νικόλαος Βασιλειάδης 2015).

Ο πρόδρομος του οργανισμού θεωρείται το πρώτο διεθνές συνέδριο των Αμερικανικών κρατών που διεξήχθη από τον Οκτώβριο του 1889 μέχρι τον Απρίλιο του 1890, και σύμφωνα με αυτό ο ΟΑΚ θεωρείται ο αρχαιότερος περιφερειακός οργανισμός. Σήμερα, συγκροτείται από όλα τα ανεξάρτητα κράτη της Αμερικάνικης Ηπείρου και αποτελεί το κύριο πολιτικό, δικαστικό και κοινωνικό διακυβερνητικό forum

της ηπείρου. Η ιδρυτική συνθήκη του οργανισμού αποτελείται από 112 άρθρα ενώ το κύριο όργανο του είναι η γενική συνέλευση η οποία αποτελείται από τους ΥΠΕΞ των κρατών μελών, και της οποίας αρμοδιότητα είναι η συνεργασία με τον ΟΗΕ και τους λοιπούς οργανισμούς. Επίσης, ο οργανισμός διαθέτει μόνιμους παρατηρητές σε 62 κράτη, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΕ (States 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)

2.1 Γενικά

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών είναι ο πολυπληθέστερος οργανισμός της υφηγίου, γεγονός που σημαίνει ότι η οικουμενική αποδοχή του οργανισμού και η πλήρης αποδοχή της ισχύος των αποφάσεων – εντολών έχουν βαρύνουσα σημασία στη διαμόρφωση του διεθνούς δικαίου και στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας. Αυτόματα όμως, αυτό συνεπάγεται ότι τα όργανα του που καλούνται να πάρουν αυτές τις αποφάσεις, κατά την εφαρμογή και ερμηνεία του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, έχουν τεραστία ευθύνη έναντι της διεθνούς κοινότητας, καθότι οι αποφάσεις – εντολές τους είτε έχουν αποτρέψει την απώλεια εκατομμυρίων ζώων είτε η αργοπορία ή ακόμη χειρότερο η απουσία ουσιαστικής απόφασης για επέμβαση είχε ως συνέπεια την απώλεια πολλών ανθρώπων. Είναι ακόμη ανοιχτές οι συζητήσεις σχετικά με το δικαίωμα χρήσης βίας και τα όρια νομιμότητας που πηγάζουν από την εφαρμογή του χάρτη του οργανισμού με απώτερο σκοπό την αποκατάσταση ή διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας. Ειδικότερα, σε πολλές περιπτώσεις η ερμηνεία των άρθρων του χάρτη έρχεται σε αντίφαση. Αυτό καταρχήν προκαλεί προβληματισμό αλλά και αδράνεια, ενδεχομένως πολιτική σκοπιμότητα από την επιλεκτική ερμηνεία των άρθρων για την εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων και πολλές φορές κωλυσιεργία σε διαδικασίες, αποφάσεις και εντολές.

Τέλος, ακόμη και η διαδικασία κατά την οποία πραγματοποιείται η ψηφοφορία στα ανώτατα όργανα του οργανισμού (ΣΑ) για τη λήψη αποφάσεων - εντολών και την ανάθεση έργου – αποστολών σε διάφορους φορείς (κράτη – μέλη, οργανισμούς, συμμαχία κρατών ή συνδυασμό των παραπάνω), έχει προκαλέσει τον διεθνή προβληματισμό. Έχει καταγραφεί, λόγω των πολιτικών σκοπιμοτήτων των κρατών που έχουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto), είτε να χειραγωγούν το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας και έτσι να αμφισβητείται η νομιμότητα της απόφασης – εντολής

διεθνώς είτε να υποθάλπουν την ψηφοφορία με τη χρήση του veto, με αποτέλεσμα να οδηγείται η ψηφοφορία σε αποτυχία. Γι'αυτό το λόγο κρίνεται σκόπιμο, πέραν της ανάλυσης του κεφαλαίου VII να αναλυθούν και ορισμένα άρθρα τα οποία μπορεί να μην περιλαμβάνονται σε αυτό αλλά έχουν απόλυτη συνάφεια κατά την εξέταση της ανάθεσης αποστολών υπό του κεφαλαίου VII, καθώς επίσης να εξεταστεί και ο ρόλος των κύριων οργάνων του οργανισμού και πως αυτά επηρεάζουν τις σχέσεις - συνεργασίες με άλλους συνδεδεμένους οργανισμούς.

2.2 Κυριότερα όργανα Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Ο ΟΗΕ έχει έξι κύρια όργανα: τη Γενική Συνέλευση (ΓΣ), το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ), το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Κηδεμονίας, τη Γραμματεία και το Διεθνές Δικαστήριο.

2.2.1 Γενική Συνέλευση (ΓΣ)

Στη ΓΣ συμμετέχουν όλα τα κράτη – μέλη, καθιστώντας την ως το μόνο όργανο με καθολική εκπροσώπηση ενώ κάθε μέλος έχει την δυνατότητα να εκπροσωπείται από μέχρι πέντε αντιπροσώπους. Η ΓΣ δεν λαμβάνει αποφάσεις υποχρεωτικές αλλά συστάσεις (recommendations). Πλην όμως, πολλές από τις αποφάσεις διαθέτουν, για τους λόγους που προαναφέραμε, οικουμενική αποδοχή, ώστε να θεωρούνται ότι δεσμεύουν τα κράτη, πολιτικά αλλά ακόμη και νομικά, και να αποτελούν έτσι θεμέλιο λίθο στη διεθνή έννομη τάξη και πιο συγκεκριμένα στην εδραίωση και διαμόρφωση νέων κανόνων του διεθνούς δικαίου. Οι αποφάσεις για σημαντικά θέματα όπως ειρήνη και ασφάλεια, αποδοχή νέων μελών και δημοσιονομικά θέματα, απαιτούν την πλειοψηφία των δύο τρίτων της ΓΣ, ενώ οι αποφάσεις για άλλα θέματα απαιτούν απλή πλειοψηφία των μελών που είναι παρόντα και ψηφίζουν.

Οι αρμοδιότητες της ΓΣ, αναφέρονται στο κεφάλαιο IV και συγκεκριμένα στα άρθρα 9 - 22 του χάρτη. Σε γενικές γραμμές τα καθήκοντα της είναι, να εξετάζει και να προβαίνει σε συστάσεις σχετικά με τα ακόλουθα θέματα: για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τη διεθνή συνεργασία, τον αφοπλισμό, την τήρηση και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την κωδικοποίηση του

διεθνούς δικαίου, την ειρηνική διευθέτηση διενέξεων που αναφύονται και για όλα τα άλλα ζητήματα που εμπíπτουν στις πολλές αρμοδιότητες των Ηνωμένων Εθνών, ενώ ήταν αρμόδια για θέματα κηδεμονίας. Επίσης, εγκρίνει τον προϋπολογισμό του ΟΗΕ και κατανέμει τις εισφορές μεταξύ των κρατών-μελών. Δεν συζητάει και δεν μπορεί να προβεί σε συστάσεις για θέματα ειρήνης και ασφάλειας αν η συγκεκριμένη περίπτωση συζητείται, κατά την περίοδο εκείνη, στο ΣΑ. Ωστόσο, με βάση το ψήφισμα 377(V) της ΓΣ «Ενωμένοι για την Ειρήνη» (Uniting for Peace) του 1950, μπορεί να επιλαμβάνεται και θεμάτων απειλής της ειρήνης και ασφάλειας και να αναλαμβάνει δράση, σε περίπτωση που το ΣΑ αδυνατεί να καταλήξει σε ψήφισμα υποχρεωτικού χαρακτήρα (εντολή) (UN General 1950).

2.2.2 Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ)

Το ΣΑ αποτελείται από 15 μέλη (αρχικά τα μέλη ήταν 11), εκ των οποίων τα πέντε είναι μόνιμα. Τα πέντε μόνιμα μέλη είναι οι ΗΠΑ, η Σοβιετική Ένωση (σήμερα Ρωσική Ομοσπονδία), η Κίνα [αρχικά Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν) και από το 1971 Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας], η Βρετανία και η Γαλλία. Οι αποφάσεις του ΣΑ είναι υποχρεωτικές, καθότι τα μέλη των ΗΕ έχουν συμφωνήσει να αποδέχονται και να εκτελούν τις αποφάσεις του ΣΑ (άρθρο 25), και λαμβάνονται με πλειοψηφία των 9 από τα 15 μελών, που όμως απαραίτητως πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη σύμφωνη γνώμη και των πέντε μόνιμων μελών όταν πρόκειται για ουσιαστικά και όχι διαδικαστικά ζητήματα (άρθρο 27). Δηλαδή, τα πέντε μόνιμα μέλη έχουν δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) αν και η λέξη αυτή δεν αναφέρεται στο χάρτη. Χωρίς τη συγκατάθεση και των πέντε δεν λαμβάνεται καμία ουσιαστική απόφαση. Ωστόσο, με το χρόνο καθιερώθηκε η αποχή (abstention) ή η απουσία (absence) ενός ή περισσότερων από τα πέντε μόνιμα μέλη, η οποία δεν θεωρείται ισοδύναμη με το veto.

Το ΣΑ είναι το σημαντικότερο θεσμοθετημένο όργανο, από το χάρτη, και εξουσιοδοτημένο από αυτόν (άρθρο 24) με πρωταρχικό μέλημα του τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζει κάθε διαφορά που φρονεί ότι μπορεί να οδηγήσει σε διεθνή σύγκρουση, προτείνει μεθόδους επίλυσης ή θέτει το πλαίσιο για την επίλυση. Όταν κρίνει ότι υφίσταται απειλή της

ειρήνης ή επίθεση από ένα κράτος, μπορεί να προβεί σε μία σειρά από πρωτοβουλίες για την πρόληψη ή τον τερματισμό μιας επίθεσης. Αν όμως τα διπλωματικά μέτρα (άρθρα 33-38) δεν τελεσφορήσουν, «δύναται να αναλάβει από αέρος, θαλάσσης ή ξηράς την αναγκαία δράση για την αποκατάσταση της ειρήνης και ασφάλειας» (άρθρο 42).

Οι αρμοδιότητες του ΣΑ πηγάζουν από το χάρτη, ενώ δεν χρειάζεται να λογοδοτεί στην ΓΣ. Το ΣΑ δεν είναι υποχρεωμένο από τον Χάρτη να ακολουθήσει μια συγκεκριμένη διαδικασία και η εκτίμηση των καταστάσεων που προκύπτουν, ανατίθεται στην σωστή και ελεύθερη κρίση του. Οι προηγούμενες αποφάσεις – εντολές, δεν λειτουργούν δεσμευτικά για παρόμοιες καταστάσεις που μπορεί να προκύψουν στο μέλλον. Όμως σε κάθε περίπτωση μπορεί να συμπεριλαμβάνει περιστατικά, των οποίων θεωρεί ότι εμπίπτουν στην έννοια της ύπαρξης απειλής της ειρήνης του άρθρου 39.

Ένα από τα βασικά προβλήματα του ΣΑ και γενικότερα του οργανισμού, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι το δικαίωμα χρήσης του veto από τα μόνιμα μέλη, το οποίο δεν έχει επιτρέψει –ειδικά κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου (1948-1989)– τη λήψη απόφασης σε ένοπλες συγκρούσεις και άλλες απειλές στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι η έμφαση δινόταν, ειδικά μέχρι το 1990, σε θέματα που αφορούσαν διακρατικές σχέσεις και πολύ σπάνια βίαιες εσωτερικές συγκρούσεις ή συγκρούσεις εντός του Ανατολικού ή του Δυτικού ημισφαιρίου επιρροής. Επίσης, πολύ σημαντικό γεγονός αποτελεί η αδυναμία του ΣΑ να χρησιμοποιεί δυνάμεις, σε περίπτωση απόφασης εφαρμογής στρατιωτικών μέτρων για χρήση ή απειλή χρήσης βίας, οι οποίες θεσμοθετημένα να ανήκουν στην άμεση δικαιοδοσία του οργανισμού (στρατιωτικό σκέλος με ετοιμότητα ανάληψης δράσης) και οι οποίες να αναλαμβάνουν υπό την εξουσιοδότηση του ΣΑ να φέρουν εις πέρας την εκτέλεση της εντολής. Η επίπτωση της παραπάνω αδυναμίας είναι ότι το ΣΑ εξαρτάται είτε από τις προθέσεις των κρατών μελών να συμμετάσχουν σε εθελοντική βάση (δεν υποχρεούνται από τον χάρτη) είτε από έτερους περιφερειακούς οργανισμούς τους οποίους και εξουσιοδοτεί για να αναλάβουν δράση για λογαριασμό

του. Παρά τις προφανείς αυτές αδυναμίες, το ΣΑ αποτελεί σαφέστατη βελτίωση από το Συμβούλιο της ΚΤΕ.

2.3 Κεφάλαιο VII του Χάρτη των ΗΕ – Δημιουργούμενες Αντιφάσεις

Το κεφάλαιο VII του χάρτη των ΗΕ, περιέχει διατάξεις σχετικές με «Ενέργειες σε περίπτωση απειλής, εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης και Επιθετικών Πράξεων» (ΟΗΕ, Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών 2019). Το υπόψη κεφάλαιο παρατίθεται αυτούσιο στο Παράρτημα «Α», της παρούσης εργασίας. Κρίνεται σκόπιμο να μην αναλυθούν όλα τα άρθρα του κεφαλαίου, καθότι αυτό θα ξέφευγε από την ουσία του βασικού ερωτήματος της εργασίας, παρά μόνο να εντοπισθούν τα σημεία εκείνα τα οποία δημιουργούν προβληματισμό και θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια κατά την εξέταση των σχέσεων συνεργασίας που δημιουργούνται υπό του κεφαλαίου VII μεταξύ των διαφόρων οργανισμών.

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών αποτελεί πολυμερή διεθνή συνθήκη και περιλαμβάνει 111 άρθρα. Ο Χάρτης ενέχει, θα λέγαμε, τη θέση συντάγματος της νέας παγκόσμιας διεθνούς κοινωνίας που προέκυψε μετά την ίδρυση του οργανισμού. Το κεφάλαιο VII του χάρτη, εκτός ότι είναι το κύριο αντικείμενο της παρούσης έρευνας, κατά πολλούς είναι το σημαντικότερο διότι καθορίζει τις ενέργειες που επιβάλλεται να αναληφθούν όταν απειλείται η ειρήνη και η σύγκρουση είναι επικείμενη. Συνεπακόλουθα, είναι το θεσμικό κείμενο το οποίο δημιουργεί τις βάσεις για συνεργεία με δυνάμεις των κρατών μελών ή με συνδεδεμένους οργανισμούς. Επίσης, η πληρότητα των προβλέψεων του αποτελεί τη νομική εξασφάλιση του οργανισμού έναντι της Διεθνούς Κοινότητας. Όπως είναι λογικό, όλος ο χάρτης έχει φυσική συνοχή και συνέχεια για να εκπληρώσει το σκοπό του, με αποτέλεσμα να συνδέονται τα κεφάλαια μεταξύ τους. Έτσι και το κεφάλαιο VII, δεν μπορεί να σταθεί από μόνο του. Εντούτοις, κατά την εξέταση του χάρτη στην ολότητα του δημιουργούνται ασάφειες, καθώς πολλά άρθρα μεταξύ τους είναι αντιφατικά με αποτέλεσμα να υπάρχουν φωνές οι οποίες αμφισβητούν τη νομιμότητα επέμβασης ή χρήσης βίας του οργανισμού.

Επί παραδείγματι, το πρώτο άρθρο του κεφαλαίου VII και συγκεκριμένα το άρθρο 39 αναφέρει, «Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαίνεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα λαμβάνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 41 και 42, για να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια». Γίνεται σαφές ότι, το ΣΑ είναι το αρμόδιο να εκτιμήσει την κατάσταση που εξελίσσεται και να κρίνει εάν συντρέχουν λόγοι απειλής, διατάραξης ή επιθετικής ενέργειας εις βάρος της ειρήνης και ασφάλειας για να εφαρμόσει στην συνέχεια μέτρα τα οποία κλιμακώνονται από διπλωματικά - πολιτικά μέχρι στρατιωτικής επέμβασης σύμφωνα με τις προβλέψεις των άρθρων 41 και 42. Ωστόσο, το άρθρο 2 στην παράγραφο 7 καθορίζει ότι «Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους και δε θα αναγκάζει τα μέλη να υποβάλλουν τέτοια θέματα για ρύθμιση σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη. Η αρχή όμως αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που προβλέπονται από το Κεφάλαιο 7». Δηλαδή καθορίζεται η Εθνική κυριαρχία των κρατών και η απαγόρευση επέμβασης από τρίτους στις εσωτερικές υποθέσεις τους. Κατά την ερμηνεία των δύο άρθρων, δημιουργούνται παρερμηνείες μεταξύ της διεθνούς κοινότητας σχετικά με τη νομιμότητα της επέμβασης, την παραβίαση της κυριαρχίας καθώς και τα κριτήρια που λαμβάνει το ΣΑ για την βεβαίωση της απειλής για την ειρήνη, διατάραξη αυτής ή εκτέλεσης επιθετικής ενέργειας. Βέβαια όλα αυτά αναφέρονται εκούσια, καθότι θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια για τα όρια νομιμότητας της εξουσιοδότησης του ΟΗΕ σε έτερους οργανισμούς για την εκτέλεση των εντολών του ΣΑ.

2.4 Επιχειρήσεις που διεξάγει ο Οργανισμός

Η ερμηνεία των ψηφισμάτων – εντολών που εκδίδονται από τα όργανα του ΟΗΕ και κατά βάση από το ΣΑ, που έχει αναλάβει το βάρος της διατήρησης της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης απαιτεί πολύ καλή γνώση της υπόθεσης που εξετάζεται, πολύ καλή γνώση των τεχνικών όρων και μεγάλη προσοχή στο χρησιμοποιούμενο λεξιλόγιο. Επίσης, η κατηγοριοποίηση των αποστολών που κατά καιρούς προστάζει ο οργανισμός είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί καθότι κάθε

περίσταση εξετάζεται ξεχωριστά και έχει τη δική της δυναμική η οποία είναι ρευστή και ενδεχομένως μεταβάλλεται. Αποτέλεσμα τούτου είναι, να επικρατεί σύγχυση σχετικά με το που ανήκει κάθε επιχείρηση με τις συνεπακόλουθες νομικές εκκρεμότητες που δημιουργούνται. Αντίστοιχα, και τα επιβαλλόμενα μέτρα, είτε ειρηνευτικού χαρακτήρα (διπλωματικά, μη χρήσης βίας) είτε στρατιωτικά (επιβολής, χρήσης βίας) – τα οποία χαρακτηρίζουν αντίστοιχα και την επιχείρηση που ακολουθεί – πολλές φορές συγχέονται μεταξύ τους καθώς τροποποιείται ο επιδιωκόμενος στόχος, οι ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν για να υλοποιηθεί αυτός ο στόχος και η τελική επιθυμητή κατάσταση μετά από την εφαρμογή των μέτρων, όταν θεωρητικά θα έχει ολοκληρωθεί η επιχείρηση.

Στη συνολική πορεία του οργανισμού έχουν παρατηρηθεί επιχειρήσεις ειρηνευτικού χαρακτήρα οι οποίες είχαν υπαχθεί αρχικά στο κεφάλαιο VI να μετασχηματίζονται σε επιχειρήσεις που το περιεχόμενο τους απαιτεί τις προϋποθέσεις του κεφαλαίου VII. Δηλαδή, όταν τα διπλωματικά μέσα και μέτρα μη χρήσης βίας δεν απέδωσαν, αποφασίστηκε η διεξαγωγή επιχείρησης υπό του κεφαλαίου VII για να εκτελεστεί αποτελεσματικά το ψήφισμα ή η εντολή του οργανισμού. Άλλες επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση μιας κρίσης, απαίτησαν η εντολή να βασίζεται στο κεφάλαιο VI και VII καθότι οι περιστάσεις επέβαλλαν διατήρηση αλλά συνάμα και επιβολή της ειρήνης. Τέλος, υπήρξαν περιπτώσεις ειρηνευτικών επιχειρήσεων όπου έδρασαν συνδυασμένα, δυνάμεις του οργανισμού με δυνάμεις υπό εθνική διοίκηση, με εντολή του ΣΑ. Όλα τα παραπάνω συνέβησαν διότι το επέβαλε η πολυπλοκότητα των καταστάσεων¹¹ και η πολυφωνία του ΣΑ και των διεργασιών που συντελούνται στους κόλπους του (πολιτική σκοπιμότητα των μελών), με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να κινούνται οριακά μεταξύ του κεφαλαίου VI και VII (Τσιτσελίκης 2001).

2.4.1 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις

Καταρχήν κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι, αυτού του είδους οι επιχειρήσεις αποτελούν αποστολές «μη χρήσης βίας» διατήρησης της ειρήνης που υπάγονται στο

---

¹¹ Η ασάφεια το χάος του πολέμου.

πλαίσιο του κεφαλαίου VI αλλά όπως προαναφέραμε η εξέλιξη των καταστάσεων – απειλών μετασχημάτισε τις επιχειρήσεις, με τις δυνάμεις να λαμβάνουν ρόλο οικοδόμησης δημοκρατικών θεσμών, υποδομών διακυβέρνησης και τερματισμού των συγκρούσεων δια της χρήσεως βίας (επιβολής τη ειρήνης), υπαγόμενες στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII.

Γενικά, μπορούμε να διαχωρίσουμε τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, με χρονικό κριτήριο τον ψυχρό πόλεμο και κομβικό σημείο το τέλος αυτού, σε αυτές που συνέβησαν κατά τη διάρκεια του και σε αυτές που έλαβαν χώρα μετά το τέλος του. Έτσι, κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου έχουμε κυρίως την ανάπτυξη δυνάμεων του ΟΗΕ, «κυανόκρανοι» οι οποίοι έχουν ρόλο την επιτήρηση της παύσης του πυρός, την επίβλεψη εφαρμογής των κυρώσεων και τη δημιουργία οριοθετικών ζωνών. Γενικά, παρατηρούμε οι δυνάμεις αυτές να δρουν με τη συναίνεση των υπό σύγκρουση μερών χωρίς να χρησιμοποιούν τα όπλα τους, παρά μόνο για την ατομική τους προστασία (αυτοάμυνα) και όχι για τους σκοπούς εκπλήρωσης της ανατεθείσας αποστολής (Κωνσταντινίδης 2004).

Με την αστάθεια και το κενό της ισχύος που δημιουργήθηκε από το τέλος του ψυχρού πολέμου, την μετεξέλιξη των κρατικών διαφορών σε εσωτερικές και την έξαρση των εθνοτικών συγκρούσεων, ο οργανισμός έπρεπε να εξελίξει τους μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων. Η αλλαγή στην αντιμετώπιση όλων των νέων αυτών προκλήσεων και η νέα τακτική περικλείεται στην έκθεση του τότε Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) του ΟΗΕ Boutros Boutros Ghali «An Agenda for Peace»¹², του 1992. Καταρχήν, ο τέως Γ.Γ. του ΟΗΕ χαιρέτησε τον τερματισμό του ψυχρού πολέμου με τη δήλωση, «Ένα νέο κεφάλαιο στην Ιστορία των Ηνωμένων Εθνών ξεκινά», και συνέχισε στο κείμενο του χωρίς να απορρίψει τον όρο «ειρηνευτικές επιχειρήσεις». Έκανε χρήση νέων όρων, όπως: «preventive diplomacy, peacemaking, peacebuilding, peace enforcement, humanitarian assistance», δείχνοντας το μέλλον για τις επιχειρήσεις που θα διεξάγει ο οργανισμός αναβαθμίζοντας τον παραδοσιακό του ρόλο. Επίσης, ανέφερε ότι, οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούν να αναπτύσσονται και χωρίς τη συναίνεση των μερών και θα επεκτείνονται και σε άλλες δραστηριότητες

---

¹² Το 1995 υποβλήθηκε συμπληρωματική έκθεση με τίτλο: «Supplement to an Agenda for Peace»

στήριξης της ειρήνης (Boutros 1992). Πλέον, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι διευρυμένες και εκτός από τα παραδοσιακά καθήκοντα, αναλαμβάνουν και νέες πρωτοβουλίες, όπως τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, τη διευκόλυνση της εμπορίας εφαρμογής ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την επίβλεψη δημοκρατικών εκλογών και γενικότερα τη στήριξη της διαδικασίας οικοδόμησης της ειρήνης εντός των εμπολέμων κρατών.

Η διαδικασία ανάπτυξης της όλης επιχείρησης, η οποία δεν αναγράφεται στο χάρτη του οργανισμού, ακολουθεί την παρακάτω τακτική. Η εντολή ανάληψης μιας αποστολής ειρηνευτικής δύναμης αναλαμβάνεται μετά από απόφαση της ΓΣ ή του ΣΑ του ΟΗΕ, τα οποία εξουσιοδοτούν και καθορίζουν τους στόχους και τα στάδια της επιχείρησης. Συνήθως, η εντολή προετοιμάζεται ενώ η κατάσταση είναι ακόμη σε εξέλιξη και ενδέχεται να υπάρχει κρίση ή ακόμη και συγκρούσεις. Η διαδικασία εκκινεί μια μεγάλη προσπάθεια διπλωματικής διαπραγμάτευσης και συμβιβασμού αρχικά, σύμφωνα με τις προβλέψεις των άρθρων του κεφαλαίου VI (Ειρηνική Διευθέτηση Διαφορών). Όσο πιο ξεκάθαρη και λεπτομερής είναι μία εντολή, τόσο πιο εφαρμόσιμη είναι, όπως έχουμε αναφέρει ήδη. Ο δεύτερος Γ.Γ. του ΟΗΕ Dag Hammarskjöld, ανέφερε πως αυτού του είδους οι επιχειρήσεις ανήκουν στο «Κεφάλαιο VI και μισό» του χάρτη, τοποθετώντας τις ανάμεσα στις παραδοσιακές ειρηνικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, όπως η διαπραγμάτευση και η διαμεσολάβηση (στο πλαίσιο του κεφαλαίου VI), και τη λήψη δραστικότερων μέτρων, που επιτρέπονται σύμφωνα με το κεφάλαιο VII (Hammarskjöld 2019). Βέβαια, το ΣΑ έχει πάρει θέση επί του θέματος, αναφέροντας ότι η χρήση της ισχύος του κεφαλαίου VII απαιτείται για να εξουσιοδοτηθεί μια επιχείρηση διατήρησης ειρήνης (χωρίς να είναι απαραίτητο η σαφής αναφορά στο υπόψη κεφάλαιο) (U. S. Council, Security Council Special Research Report: Security Council Action Under Chapter VII 2008). Το κεφάλαιο VI, ασχολείται με την «Ειρηνική διευθέτηση των διαφορών». Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ έχουν παραδοσιακά συνδεθεί με το κεφάλαιο αυτό. Ωστόσο, το ΣΑ δεν χρειάζεται να αναφερθεί σε ένα συγκεκριμένο κεφάλαιο του χάρτη, όταν προσπαθεί να περάσει ένα ψήφισμα με το οποίο εξουσιοδοτεί την ανάπτυξη μιας ειρηνευτικής επιχείρησης των Ηνωμένων Εθνών. Το κεφάλαιο VII, περιέχει διατάξεις σχετικά με «Ενέργειες σε περίπτωση απειλής εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης

και Επιθετικών Πράξεων». Τα τελευταία χρόνια, το ΣΑ έχει υιοθετήσει την πρακτική της επίκλησης του κεφαλαίου αυτού, όταν επιτρέπει την ανάπτυξη των ειρηνευτικών δυνάμεων του ΟΗΕ, μετά από συγκρούσεις, όπου το κράτος δεν είναι σε θέση να διατηρήσει την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη. Η επίκληση του ΣΑ στο Κεφάλαιο VII, σε αυτές τις περιπτώσεις, εκτός του ότι υποδηλώνει τη νομική βάση για τη δράση του, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως μια δήλωση σταθερής πολιτικής βούλησης, ενώ παράλληλα με τα μέσα που χρησιμοποιεί, θυμίζει στα μέρη μιας σύγκρουσης, καθώς και στην ευρύτερη σύνθεση του ΟΗΕ, την υποχρέωση τους να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του ΣΑ. Ωστόσο η πρακτική διεξαγωγής επιχειρήσεων διατήρησης ειρήνης, είτε με τη χρήση βίας είτε όχι, επηρεάζεται περισσότερο από άλλους παράγοντες όπως είναι οι κανόνες εμπλοκής (Rules of Engagement ή ROE) παρά με το τυπικό μέρος σε πιο κεφάλαιο ανήκουν (U. S. Council, Security Council Special Research Report: Security Council Action Under Chapter VII 2008).

Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων διατήρησης ειρήνης οι κανόνες εμπλοκής εξασφαλίζουν ότι η χρήση βίας από το στρατιωτικό προσωπικό των ΗΕ ασκείται σε συμφωνία με τους σκοπούς του χάρτη, της εντολής της ΓΣ ή του ΣΑ και τις σχετικές αρχές του Διεθνούς Δικαίου (συμπεριλαμβανομένου του δικαίου των ενόπλων συγκρούσεων). Η εφαρμογή των κανόνων εμπλοκής είναι ευθύνη του Διοικητή της Δύναμης που ενεργεί. Οι κανόνες εμπλοκής μεταβιβάζονται στον επικεφαλής Διοικητή, ο οποίος στη συνέχεια είναι υπεύθυνος να τους μεταβιβάσει σε όλους τους υφιστάμενους Διοικητές του. Οι κανόνες εμπλοκής κανονικά θα πρέπει να εξάγονται από τις ενέργειες που καθορίζει η εντολή και όχι απαραίτητα από το κεφάλαιο από το οποίο πηγάζει η εντολή. Αυτό θα πρέπει να προσδιορισθεί πριν την εκτέλεση της επιχείρησης. Αντίστοιχα, κανόνες εμπλοκής μπορούν να εφαρμοστούν κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων, μη συνδεδεμένοι του κεφαλαίου που έχει εκδοθεί η εντολή εκτέλεσης της επιχείρησης αλλά εξαρτώμενοι από την εξελισσόμενη κατάσταση ή το είδος της αποστολής (αυτοάμυνα ή προστασία αμάχων). Αυτό σημαίνει ότι, είναι πιο σημαντικές οι ακριβείς ενέργειες με τις οποίες το ΣΑ ανέθεσε την αποστολή και πως αυτές αντανakλούν τους αντίστοιχους κανόνες εμπλοκής που πρέπει να εφαρμοστούν, έτσι ώστε να περατωθεί επιτυχώς η αποστολή, από το κεφάλαιο υπό του οποίου ένα ψήφισμα υιοθετείται. Εν κατακλείδι, στην πράξη αυτό

συνεπάγεται ότι πολλές φορές οι δυνάμεις συναντούν δυσκολίες στο να μείνουν προσηλωμένες στις πολιτικές σκοπιμότητες ενός ψηφίσματος ενώ απαιτείται να εφαρμόσουν κανόνες εμπλοκής που τους επιτάσσει η εξελισσόμενη κατάσταση που αντιμετωπίζουν επί του πεδίου (U. S. Council, Security Council Special Research Report: Security Council Action Under Chapter VII 2008).

Γενικότερα, οι ειρηνευτικές δυνάμεις και επιχειρήσεις, αν και δεν προβλέπονται ρητά στον Χάρτη, έχουν εξελιχθεί σε ένα από τα κύρια εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τα Ηνωμένα Έθνη για την επίτευξη του σκοπού του οργανισμού.

2.4.2 Ανάθεση Αποστολών υπό του Κεφαλαίου VII

Οι εντολές που έχει κατά καιρούς εκδώσει το ΣΑ είναι πολλές φορές ασαφής ακόμη και για τα ίδια τα μέλη του οργανισμού. Διαφαίνεται ότι υπάρχει αμφιβολία σχετικά με το νόημα και την ισχύ αυτών των εντολών όπως επίσης και τι κάνει τις εντολές αυτές δεσμευτικές σύμφωνα με τις προβλέψεις του διεθνούς δικαίου.

Αναφύονται ορισμένα συναφή ερωτήματα όπως: έχει το ΣΑ την ισχύ να επιβάλει δεσμευτικές υποχρεώσεις πέραν του κεφαλαίου VII; Τι κάνει μια απόφαση του ΣΑ δεσμευτική; Είναι απαραίτητη η αναφορά στο κεφάλαιο VII κατά την έκδοση της εντολής; Ποιούς δεσμεύουν οι εντολές του ΣΑ; Είναι απαραίτητη η αναφορά στο κεφάλαιο VII για να εξουσιοδοτηθούν τα κράτη – μέλη να κάνουν χρήση βίας; Η εντολή του ΣΑ ή οι κανόνες εμπλοκής καθορίζουν σε μία επιχείρηση του ΟΗΕ εάν θα χρησιμοποιηθεί βία; Στις επόμενες σελίδες θα καταβληθεί προσπάθεια για να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα διότι είναι χρήσιμο να γίνει σαφής ο τρόπος με τον οποίο αναλαμβάνονται επιχειρήσεις υπό την σκέπη του κεφαλαίου VII, καθότι αυτό θα μας βοηθήσει να αντιληφθούμε στη συνέχεια, την εκδήλωση ενεργειών από συνδεδεμένους οργανισμούς του ΟΗΕ προς εκτέλεση των εντολών του ΣΑ.

Η εξουσιοδότηση χρήσης βίας από το ΣΑ έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τον οργανισμό από την ίδρυση του. Δεν υπάρχει σαφής πρόβλεψη στο χάρτη για την διαδικασία εξουσιοδότησης που πρέπει να ακολουθηθεί από το ΣΑ όταν η περίπτωση

το επιβάλλει. Το πρόβλημα ανέκυψε κατά την εφαρμογή του άρθρου 43 στο οποίο το ΣΑ προβλέπεται να συνάπτει συμφωνίες με τα κράτη – μέλη για τον αριθμό, τη μορφή και το βαθμό ετοιμότητας των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) που είναι απαραίτητες για να εκτελέσουν μια δοθείσα εντολή του ΣΑ. Για παράδειγμα η επέμβαση του ΟΗΕ στην Κορέα αποφασίστηκε με το ψήφισμα 83 (1950) το οποίο όμως δεν αναφερόταν ξεκάθαρα ότι η δράση είχε αναληφθεί υπό του κεφαλαίου VII του χάρτη και στο οποίο το ΣΑ δεν απαίτησε επιτακτικά δυνάμεις από τα κράτη - μέλη. Έτσι, η πρώιμη πρακτική του ΣΑ δείχνει ότι οι εντολές δεν επικαλούνταν το κεφάλαιο VII παρά μόνο γινόταν ξεκάθαρα από το περιεχόμενο ότι αναφερόταν σε αυτό. Αν και η πρακτική του ΣΑ εξελίχθηκε από τότε, δεν θεωρήθηκε απαραίτητο να γίνεται άμεση και σαφής αναφορά ότι η εντολή δινόταν κάτω από τις προβλέψεις του κεφ. VII. Η πρώτη φορά που ένα ψήφισμα έκανε απευθείας αναφορά στο κεφάλαιο VII ήταν το 1968 στο ψήφισμα 253 που αφορούσε σε λήψη μέτρων του ΟΗΕ στη Νότια Ροδεσία. Από τότε πολλά ψηφίσματα του ΣΑ διατήρησαν αυτό το προηγούμενο. Η τωρινή πολιτική του ΣΑ έχει εξελιχθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε τα ψηφίσματα ή οι εντολές όχι μόνο να αναφέρονται στο κεφάλαιο VII αλλά και σε συγκεκριμένα άρθρα αυτού, με τρόπο ώστε να δείχνουν την αποφασιστικότητα του ΣΑ για χρήση βίας. Βέβαια υπάρχουν και περιπτώσεις όπου οι πολιτικές σκοπιμότητες των μονίμων μελών είχαν ως αποτέλεσμα τη χρησιμοποίηση λιγότερο επιτακτικής ορολογίας στην έκδοση των αποφάσεων - εντολών. Επίσης, κατά καιρούς το ΣΑ έχει επικριθεί καταρχήν για τη νομιμότητα των εξουσιοδοτήσεων όταν επιλέγει μια ομάδα κρατών να ενεργήσουν υπό το όνομα του χωρίς όμως αυτό να έχει τον έλεγχο και την συνεχή επίβλεψη των διεξαγομένων επιχειρήσεων. Πέραν όλων των παραπάνω όμως τα άρθρα 24 και 25 αποτελούν σαφή καθορισμό ότι όταν το ΣΑ εκδίδει αποφάσεις, συστάσεις ή εντολές αυτές είναι δεσμευτικές για το σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Φυσικά όταν απευθυνόμαστε στη διεθνή κοινότητα εννοούμε τα κράτη. Ωστόσο, υπάρχουν και οντότητες οι οποίες δεν είναι ανεξάρτητα κράτη αλλά ενέχουν χαρακτήρα διεθνούς δρώντα έχοντας de facto δικαιώματα όπως μπορεί να είναι μαχητές μια εθνοτικής ομάδας.

Παρατηρούμε επομένως ότι, για να αποφευχθεί όλη αυτή η κριτική και για να έχει επιτυχία μια επιχείρηση θα πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις,

όπως: Σαφής προσδιορισμός «της απειλής για την ειρήνη ή διατάραξη της ειρήνης ή επιθετικής ενέργειας», σύμφωνα με το άρθρο 39, ξεκάθαρη διατυπωμένη και εφαρμόσιμη εξουσιοδότηση - εντολή (mandate) η οποία ενεργοποιείται σύμφωνα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII, συνεργασία των συμβαλλόμενων μερών στην εφαρμογή της εξουσιοδότησης - εντολής, έλεγχος – συνεχής επίβλεψη του ΣΑ, ετοιμότητα των κρατών - μελών να συμβάλουν με στρατιωτικό προσωπικό, αστυνομία και πολιτικό προσωπικό και επαρκή οικονομική και λογιστική υποστήριξη. Τέτοιου είδους παραδείγματα ήταν τα ψηφίσματα 678, 1483 και 1511 που αφορούσαν την επέμβαση στο Ιράκ. Επίσης είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ποτέ δεν υπήρξε εξουσιοδότηση για χρήση βίας από το ΣΑ η οποία να βασίστηκε σε κάποιο άλλο σημείο του χάρτη πέρα από το κεφάλαιο VII. Επομένως, με ασφάλεια συμπεραίνουμε ότι, για την εξουσιοδότηση χρήσης βίας είναι απαραίτητο να υιοθετούνται όλες οι προβλέψεις του κεφαλαίου VII. Η νομική υπόσταση για την παρουσία μίας δύναμης του ΟΗΕ σε μία χώρα, απορρέει από τα άρθρα 104 και 105 του χάρτη. Το νομικό πλαίσιο ορίζει τις παραμέτρους της επιχείρησης όπως αυτές έχουν συμφωνηθεί σε κείμενα διεθνών συμφωνιών και είναι οι παρακάτω: καθήκοντα (tasks & duties), ευθύνες (responsibilities), εξουσίες (powers), προνόμια και ασυλίες (privileges & immunities). Τα βασικά κείμενα του νομικού πλαισίου είναι η εντολή (mandate) και η συμφωνία SOFA (Status of Forces Agreement ή SOMA Status of Mission Agreement).

Παρόλα αυτά, έχουν υπάρξει επεμβάσεις χωρίς την εξουσιοδότηση του ΣΑ για χρήση βίας, όπως στη Λιβερία, στη Σιέρα Λεόνε, στο Κοσσυφοπέδιο και στο Ιράκ οι οποίες έχουν διχάσει τους μελετητές του Διεθνούς Δικαίου καθότι ερωτήματα έχουν προκύψει σχετικά: με τη σιωπηρή συναίνεση του ΣΑ, με την ετεροχρονισμένη εξουσιοδότηση του ΣΑ και την νομιμότητα της επέμβασης σε περίπτωση που εξελίσσεται μια ανθρωπιστική κρίση και το ΣΑ αδυνατεί να καταλήξει σε συμφωνία. Ωστόσο, το άρθρο 53 αναφέρει ότι «Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα χρησιμοποιεί, όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, αυτές τις τοπικές συμφωνίες ή οργανώσεις για την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που θα λαμβάνονται με εντολή του. Αλλά καμία εξαναγκαστική ενέργεια δε θα αναλαμβάνεται σε εφαρμογή τοπικών συμφωνιών ή με την εντολή τοπικών οργανώσεων, χωρίς την εξουσιοδότηση του

Συμβουλίου Ασφαλείας». Σε κάθε περίπτωση δηλαδή, είτε η εξουσιοδότηση είναι σαφής είτε σιωπηρή και δίδεται στους δρώντες ετεροχρονισμένα, θα πρέπει ο συγκεντρωτικός έλεγχος και η επίβλεψη να διατηρείται από το ΣΑ. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η παρέμβαση πραγματοποιήθηκε χωρίς την εξουσιοδότηση από το ΣΑ, παρατηρήθηκε ότι η εξελισσόμενη κρίση παρατάθηκε παρά επιλύθηκε.

Ωστόσο υπάρχουν δύο περιπτώσεις όπου η χρήση βίας χωρίς την εξουσιοδότηση του ΣΑ είναι αποδεκτή. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση της συγκατάθεσης και φυσικά στην περίπτωση της αυτοάμυνας. Στην περίπτωση της συγκατάθεσης, όταν ένα κράτος δηλαδή ή μια συμμαχία κρατών επεμβαίνει στην επικράτεια ενός άλλου κράτους με την συγκατάθεση του, παρατηρούμε ότι υπάρχει σιωπηρή αποδοχή και από το ΣΑ αλλά και από τη Διεθνή Κοινότητα. Η περίπτωση της αυτοάμυνας έχει προβλεφθεί από το χάρτη και συγκεκριμένα από το άρθρο 51.

Συμπερασματικά, καταλήγουμε στο ότι το ΣΑ έχει τη δυνατότητα και φυσικά την εξουσία η οποία του έχει εκχωρηθεί από το χάρτη (άρθρα 24 και 25) για να εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις. Σαφής αναφορά στο κεφάλαιο VII δεν είναι απαραίτητη ακόμη και όταν το ΣΑ δρα υπό τις προβλέψεις του, παρόλα ταύτα η τακτική των τελευταίων ετών και η εμπειρία έχει αποδείξει ότι όσο πιο ξεκάθαρο και σαφή λεξιλόγιο χρησιμοποιείται τόσο πιο αποτελεσματικές και αξιόπιστες αποφάσεις θα εκδίδονται από το ΣΑ, γι' αυτό και τα ψηφίσματα τα οποία δεν αναφέρονται στο κεφάλαιο VII έχουν ένα βαθμό δυσπιστίας με αποτέλεσμα να είναι αντιπαραγωγικά και να γεννούν υποψίες. Η σαφήνεια είναι πολύ σημαντική, ιδίως όταν η απόφαση του ΣΑ πρέπει να μεταφραστεί στο εσωτερικό δίκαιο κάθε ενδιαφερόμενου κράτους. Με άλλα λόγια το ΣΑ πρέπει να πείθει τα κοινοβούλια ότι τα μέτρα επιβολής είναι και νόμιμα αλλά και κατοχυρωμένα, και ο τρόπος για να το κάνει αυτό είναι με σαφή αναφορά στο κεφάλαιο VII.

2.4.3 Οι Διευρυμένες Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις από τη Ματιά των Κρατών – Μελών του ΣΑ

Στο σημείο, αυτό είναι χρήσιμο να παραθέσουμε τη θέση των μονίμων μελών του ΣΑ σχετικά με το θέμα των νέων διευρυμένων ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ.

Οι ΗΠΑ θεωρούν ότι, η διπλή θέση που κατέχει η χώρα, στο ΣΑ και στο ΝΑΤΟ, καθιστά καθοριστικό το ρόλο της στη λήψη αποφάσεων για τα θέματα ειρήνης και ασφάλειας στο πλαίσιο και των δύο οργανισμών. Η επίσημη, πάντως, θέση των ΗΠΑ (US Army) είναι υπέρ της διαφοροποίησης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων από τις επιχειρήσεις επιβολής μέτρων καταστολής κατά το Κεφάλαιο VII του χάρτη. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις (παραδοσιακές) δεν πρέπει κατά τη γνώμη των Αμερικανών να χρησιμοποιούνται για την επιβολή στρατιωτικών κυρώσεων σε εκτέλεση σχετικής αποφάσεως του ΣΑ. Στην πράξη, πάντως, Αμερικανοί στρατιωτικοί έχουν τονίσει ότι η συμμετοχή τους σε επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των παραδοσιακών ειρηνευτικών επιχειρήσεων), στις οποίες δεν μπορούν να κάνουν χρήση βίας προκειμένου να επιτύχουν το στόχο τους, είναι προβληματική (The United States Department of Defense 2017). Μετά τα γεγονότα, πάντως, στην Αγκόλα, Σομαλία, Βοσνία και Αϊτή, οι ΗΠΑ είναι επιφυλακτικές σε ότι αφορά την αποστολή παραδοσιακών ειρηνευτικών επιχειρήσεων σε περιοχές στις οποίες δεν έχουν σταματήσει οι εχθροπραξίες¹³.

Η θέση της Αγγλίας είναι υπέρ της διάκρισης μεταξύ των δύο ειδών επιχειρήσεων (UK MoD 1995). Η Αγγλία, αν και υποστηρίζει την ανάπτυξη διευρυμένων ειρηνευτικών επιχειρήσεων, εντούτοις, θεωρεί ότι η βασική διαφορά μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών και εκείνων του άρθρου 42 του Κεφαλαίου VII, είναι το στοιχείο της συγκατάθεσης των μερών στη σύγκρουση για την πραγματοποίηση της αποστολής. Η συνδρομή της συγκατάθεσης αυτής είναι απαραίτητη μόνο στην

---

¹³ Απόσπασμα ομιλίας της M. Albright, στο Κογκρέσο, υπό την ιδιότητά της ως Μονίμου Αντιπροσώπου των ΗΠΑ στον ΟΗΕ: "The difficulties faced by the peacekeeping operations in Angola, Somalia, Bosnia and Haiti demonstrate that the traditional approaches are not necessary when the government and civil society have collapsed or where one or more of the parties are not willing to put an end to the conflict".

περίπτωση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ακόμα και των διευρυμένων, όχι όμως και για τη λήψη στρατιωτικών μέτρων κατά το άρθρο 42 του χάρτη. Σημειώνουμε, πάντως, ότι κατά την ίδια άποψη, στην περίπτωση χερσαίων επιχειρήσεων η ανωτέρω συγκατάθεση δεν έχει την έννοια της έγκρισης κάθε μεμονωμένης ενέργειας της επιχείρησης, αλλά υπονοεί μια «γενική δημόσια συμπεριφορά ανοχής της ειρηνευτικής επιχείρησης με επαρκή στοιχεία συνεργασίας» (Τελανιάν 2001).

Όσον αφορά τη Γαλλία, η χώρα αυτή ήδη από την εποχή του ψυχρού πολέμου θεωρούσε ότι όλες οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ που καθιερώνονται στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του χάρτη, έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα (εξαναγκαστικές πράξεις του ΣΑ), ανεξαρτήτως του αν έχουν λάβει εντολή χρήσης βίας. Αντιθέτως, οι παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις, οι οποίες στηρίζονται στο Κεφάλαιο VI του χάρτη και προϋποθέτουν συστάσεις και όχι αποφάσεις του ΣΑ (ή και της ΓΣ), έχουν χαρακτήρα συναινετικό. Ειδικότερα, μετά την εποχή του ψυχρού πολέμου, η επίσημη γαλλική άποψη δεν κάνει διάκριση μεταξύ ειρηνευτικών επιχειρήσεων του Κεφαλαίου VII του χάρτη και των επιχειρήσεων επιβολής της ειρήνης του άρθρου 42 του χάρτη. Κατά την άποψη αυτή, οι στρατιωτικές αποστολές του ΟΗΕ, ακόμα και αν από πολιτικής σκοπιάς προϋποθέτουν τη συγκατάθεση του κράτους στο έδαφος του οποίου προορίζονται, από νομικής σκοπιάς εμπίπτουν στο Κεφάλαιο VII του χάρτη και δεν διακρίνονται από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του άρθρου 42. Υπάρχει, δηλαδή, μία συνέχεια μεταξύ ειρηνευτικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων επιβολής της ειρήνης, υπό την έννοια ότι αμφότερες εμπίπτουν στην εξαναγκαστική δράση του ΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει δυνατότητα αλλαγής της εντολής της συγκεκριμένης στρατιωτικής αποστολής, έτσι ώστε να μπορεί η τελευταία να επιβάλει μέτρα εξαναγκασμού, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης βίας, παρά το γεγονός ότι η αρχική εντολή δεν προέβλεπε κάτι τέτοιο (Τελανιάν 2001).

Τέλος, κατά τη ρωσική άποψη, που είναι η ίδια από την εποχή της ΕΣΣΔ, όλες οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των παραδοσιακών ειρηνευτικών αποστολών, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΣΑ, θέση που υπαγορεύεται, όπως είναι ευνόητο, από τη δυνατότητα προβολής του *veto* σε σχέση με την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης επιχείρησης, αλλά και με το περιεχόμενο

της εντολής της. Σήμερα η Ρωσία είναι υπέρ της διάκρισης των παραδοσιακών ειρηνευτικών επιχειρήσεων από την εξαναγκαστική δράση του ΣΑ κατά το κεφάλαιο VII του χάρτη. Πρόσφατα, κατέθεσε στα ΗΕ σχέδιο διακήρυξης που περιέχει τις βασικές νομικές αρχές που πρέπει, κατά τη γνώμη της, να διέπουν τις παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Σύμφωνα με το εν λόγω σχέδιο οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις εντάσσονται στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VI του χάρτη, το οποίο σημαίνει ότι δεν είναι υποχρεωτικές και απαιτούν τη συγκατάθεση των Κρατών. Ειδικότερα, τα βασικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων αυτών, σύμφωνα με τη ρωσική πρόταση, είναι τα εξής: η ουδετερότητα και η αμεροληψία τους, η μη επέμβαση στα εσωτερικά των μερών στη διαφορά, ο ακριβής καθορισμός της εντολής των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της ανθρωπιστικής βοήθειας, ο προσδιορισμός των ορίων της χρήσης βίας για τους σκοπούς της άμυνας των μελών της αποστολής, ο καταμερισμός της ευθύνης μεταξύ του ΟΗΕ και των κρατών στα οποία ανήκουν οι ειρηνευτικές δυνάμεις σε περίπτωση ζημίας που προκαλείται από τις δυνάμεις αυτές κλπ (Τελανιάν 2001). Τα στοιχεία αυτά φανερώνουν ότι η πολιτική θέση της Ρωσίας είναι υπέρ της διατηρήσεως των παραδοσιακών ειρηνευτικών επιχειρήσεων και της καταγραφής των χαρακτηριστικών τους σε κείμενο πολιτικά δεσμευτικό, αλλά και της διαφοροποίησής τους από την εξουσία του ΣΑ να επιβάλλει μέτρα εξαναγκασμού με βάση το κεφάλαιο VII του χάρτη. Οι ειρηνευτικές αυτές επιχειρήσεις κατά τη Ρωσία πρέπει να βασίζονται στην ουσιαστική αρμοδιότητα του ΣΑ να ασχολείται με καταστάσεις η εξακολούθηση των οποίων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια (κεφάλαιο VI του χάρτη). Για τους λόγους αυτούς η χώρα αυτή προτείνει τη χρήση του όρου «multifaceted peacekeeping» αντί του όρου «wider peacekeeping» (UN, Report of the Special Committee on the Charter 1999).

2.4.4 Εξέλιξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (Η Έκθεση Brahimi)

Μετά τη δημοσίευση δύο αναφορών το 1999, οι οποίες επεσήμαναν τις αποτυχίες αποτροπής της γενοκτονίας στη Ρουάντα το 1994 και την προστασία των κατοίκων της Σρεμπρένιτσα το 1995, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ Kofi Annan όρισε σε μια ομάδα να εκτιμήσει τις ελλείψεις του υπάρχοντος συστήματος επιχειρήσεων ειρήνης και να υποβάλλει ορθολογικές προτάσεις για την αλλαγή του. Η ομάδα αποτελείτο από

άτομα εγνωσμένης αξίας, έμπειρα στην πρόληψη συγκρούσεων και στη διατήρηση και οικοδόμηση της ειρήνης.

Το αποτέλεσμα της έκθεσης που συντάχθηκε είναι γνωστό ως «Έκθεση Brahimi» μιας και έλαβε την ονομασία της από τον πρόεδρο της επιτροπής ο οποίος ήταν ο τέως ΥΠΕΞ της Αλγερίας, Lakhdar Brahimi. Η έκθεση τόνιζε την ανάγκη για ανανέωση της πολιτικής δέσμευσης μεταξύ των κρατών – μελών του οργανισμού, ουσιαστική θεσμική μεταρρύθμιση και αυξημένη οικονομική υποστήριξη. Η έκθεση υπογράμμιζε, ότι για να είναι αποτελεσματικές οι επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης πρέπει να είναι επαρκώς εξοπλισμένες και να επιχειρούν κάτω από σαφής, αξιόπιστες και πραγματοποιήσιμες εντολές. Η έκθεση έκλεινε με μια ελπιδοφόρα σημείωση, εκφράζοντας το «κοινό όραμα» ενός αποτελεσματικότερου οργανισμού στο μέλλον επισημαίνοντας χαρακτηριστικά, «εκτείνοντας ένα ισχυρό χέρι βοήθειας σε κάθε κοινότητα, κράτος ή περιοχή με σκοπό να αποτραπεί μια σύγκρουση ή να τερματιστεί η βία» και ολοκλήρωνε «τα ΗΕ τα οποία όχι μόνο έχουν τη θέληση αλλά και την ικανότητα να εκπληρώσουν το μεγάλο σκοπό τους δικαιολογώντας την δέσμευση και εμπιστοσύνη που εναποτίθεται σε αυτά από τη μεγαλύτερη πλειοψηφία της ανθρωπότητας» (Brahimi 2000).

Το θέμα της βελτίωσης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και της επεξεργασίας αρχών για την αποτελεσματική λειτουργία τους υπήρξε πάντοτε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του ΟΗΕ. Τα τελευταία όμως χρόνια το θέμα αυτό έχει αναχθεί σε προτεραιότητα μεγίστης σημασίας για τον Οργανισμό, και η άμεση ενίσχυση του τρίπτυχου «πρόληψη των συγκρούσεων», «ειρηνευτικές επιχειρήσεις» και «οικοδόμηση της ειρήνης», βρίσκεται σε όλες τις πρόσφατες δηλώσεις και διακηρύξεις του ΟΗΕ.

Σε μία προσπάθεια ανάλυσης της παραπάνω έκθεσης, παρατηρούμε ότι:

- Ορίζει ότι, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν τρεις βασικές δραστηριότητες: πρόληψη των συγκρούσεων και εγκαθίδρυση της ειρήνης (conflict prevention - peace making), ειρηνευτικές αποστολές (peacekeeping) και οικοδόμηση της ειρήνης (peace-building).

- Καθορίζει προληπτική δράση (Preventive Action): Η έκθεση Brahimi υιοθετεί τις συστάσεις του Γ.Γ. που περιέχονται στο Millennium Report¹⁴ και στη συνάντηση για την πρόληψη των συγκρούσεων του Ιουλίου 2000, και ειδικά το κάλεσμά του προς όλους όσους ασχολούνται με την πρόληψη των συγκρούσεων και την ανάπτυξη, να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτές με πιο ολοκληρωμένο τρόπο. Στο σημείο αυτό παρατηρούμε ότι στην ανωτέρω αναφορά του ο Γ.Γ. εντοπίζει τις βασικές αιτίες των συγκρούσεων, «φτώχεια και υπανάπτυξη», και θεωρεί ότι η εξάλειψή τους και η παροχή οικονομικής βοήθειας είναι ένα βήμα προς την κατεύθυνση της πρόληψης των συγκρούσεων αυτών. Στην ίδια αναφορά ο Γ.Γ. αναφέρεται στην έννοια της «βιώσιμης ανθρώπινης ανάπτυξης, (sustainable human development)», την οποία συνδέει με την υγιή δημοκρατική κοινωνία που στηρίζεται στο κράτος δικαίου, στους πολιτικούς θεσμούς και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, τονίζει τη στενή συνεργασία που έχει αρχίσει για το σκοπό αυτό με τους διάφορους οργανισμούς (κυβερνητικούς και μη, περιφερειακούς, και ιδιωτικούς φορείς που εμπλέκονται στα θέματα πρόληψης και ανάπτυξης) (Annan 2000).

- Ορίζει τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (Peacekeeping Operations): Στη έκθεση Brahimi γίνεται διάκριση μεταξύ ειρηνευτικών επιχειρήσεων (peacekeeping) και μέτρων επιβολής, κατά το Κεφάλαιο VII του χάρτη. Η έκθεση αναγνωρίζει ότι ο ΟΗΕ δεν κάνει πόλεμο, και όπου απαιτείται να ληφθούν μέτρα επιβολής της ειρήνης, αυτά ανατίθενται συστηματικά σε συνασπισμό κρατών που ενεργούν σε εθελοντική βάση και με την εξουσιοδότηση του ΣΑ κατά το Κεφάλαιο VII του χάρτη. Αν και η έκθεση κάνει μνεία στις παραδοσιακές αρχές των ειρηνευτικών επιχειρήσεων (συναίνεση των μερών στη διαφορά, αμεροληψία τους και χρήση βίας για άμυνα του προσωπικού της αποστολής), εντούτοις, αναγνωρίζει ότι στις σύγχρονες μορφές συγκρούσεων οι έννοιες αυτές διαφοροποιούνται. Αντί για τον όρο

---

14 Αναφορά του Γ.Γ. του ΟΗΕ, Kofi Annan, με τίτλο «We The Peoples: The Role of the United Nations in the 21st Century».

ουδετερότητα χρησιμοποιείται ο όρος «αμεροληψία», υπό την έννοια ότι όπου υπάρχει επιτιθέμενος και θύματα δεν υπάρχει ισότητα και, επομένως, η δύναμη δεν μπορεί να μένει ουδέτερη· στις περιπτώσεις αυτές επομένως η χρήση βίας δικαιολογείται όχι μόνο για λόγους επιχειρησιακούς, αλλά και ηθικούς. Η αμεροληψία της αποστολής στην περίπτωση αυτή σημαίνει ότι η ειρηνευτική δύναμη υπόκειται για τις ενέργειές αυτές στις αρχές του χάρτη. Ειδικότερα, από την έκθεση προκύπτει ότι η χρήση βίας θα πρέπει να επιτρέπεται όχι μόνο για την προάσπιση των μελών της αποστολής και των άλλων στοιχείων αυτής, αλλά και για την εκπλήρωση των σκοπών της. Τονίζεται δε, ότι αυτό προϋποθέτει μεγαλύτερες και καλύτερα εξοπλισμένες δυνάμεις, με ενισχυμένους κανόνες εμπλοκής (robust rules of engagement) για την αποτελεσματική αποτροπή της απειλής. Στις περιπτώσεις αυτές η εντολή για τη δυνατότητα χρήσης βίας θα πρέπει να είναι σαφής.

Σχολιάζοντας το εν λόγω τμήμα των προτάσεων ο Γ.Γ. (Kofi Annan), εξηγεί πώς ο ίδιος αντιλαμβάνεται το περιεχόμενό τους, και τονίζει ότι οι συστάσεις αυτές αντανakλούν την μεταψυχροπολεμική πραγματικότητα, όπου οι ειρηνευτικές δυνάμεις δεν είναι απλώς δυνάμεις ουδέτερες μεταξύ των εμπολέμων, αλλά εκτελούν ευρύτερα καθήκοντα, πολλά εκ των οποίων επέσυραν αντιδράσεις. Σε πολλές περιπτώσεις η αδυναμία του ΟΗΕ να ανταποκριθεί στις αντιδράσεις αυτές έβλαψε την αξιοπιστία του. Ειδικότερα, ο Γ.Γ. τόνισε ότι δεν θεωρεί ότι οι συστάσεις αυτές έχουν σκοπό να μετατρέψουν τα ΗΕ σε πολεμική μηχανή ή να αλλάξουν σημαντικά τις αρχές της χρήσης βίας σε σχέση με τις ειρηνευτικές αποστολές. Οι τελευταίες, και οι κανόνες εμπλοκής τους, τους οποίους προτείνει η Ομάδα Brahimi, είναι κατά το Γ.Γ. πρακτικά μέτρα αποτροπής που αποσκοπούν στη μείωση και όχι στην αύξηση της πιθανότητας προσφυγής στη βία, η οποία θα πρέπει να είναι το ύστατο μέτρο (Τελανιάν 2001).

Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης μια σειρά από προωθημένες προτάσεις για τη δυνατότητα έγκαιρης και αποτελεσματικής ανταπόκρισης σε κρίσεις, πεδίο στο οποίο τα ΗΕ είχαν σημαντικές ελλείψεις στο παρελθόν. Οι προτάσεις αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων από την έγκαιρη προειδοποίηση (early-warning), το σχεδιασμό των αποστολών και τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας σε θέματα επικοινωνίας και πληροφοριών, μέχρι και δομικές αλλαγές (καθιέρωση γραφείου για θέματα

στρατιωτικής και πολιτικής αστυνόμευσης, της οποίας θα ηγείται ο Αναπληρωτής Γ.Γ., και το οποίο θα περιλαμβάνει αυτόνομο τμήμα πολιτικής αστυνομίας και ένα αναβαθμισμένο στρατιωτικό τμήμα). Υπάρχουν, επίσης, προτάσεις για τη γρήγορη και αποτελεσματική ανάπτυξη δυνάμεων εντός τριάντα ημερών από την απόφαση του ΣΑ για την αποστολή μιας παραδοσιακής ειρηνευτικής επιχείρησης και εντός ενενήντα ημερών για πιο περίπλοκες αποστολές. Με λίγα λόγια προτείνεται η δημιουργία αυτόνομου τμήμα με στρατιωτικό και αστυνομικό σκέλος με ετοιμότητα ανάληψης αποστολής, όπως είχαμε αναφέρει σε προηγούμενη ενότητα. Προτείνεται ακόμα μηχανισμός διαβουλεύσεων με τις συνεισφέρουσες χώρες, στο πλαίσιο του ΣΑ (άρθρο 29), κατά την επεξεργασία από το όργανο αυτό της εντολής των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Οι χώρες αυτές θα ενημερώνονται και από τη Γραμματεία του ΟΗΕ, σχετικά με την εξέλιξη της κρίσης και τις συνέπειές της επί της ασφάλειας των δυνάμεων τους.

Τα θέματα αυτά, όπως επίσης, και η ανάγκη ενίσχυσης της υπηρεσίας των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ για την καλύτερη υποστήριξη και καθοδήγηση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων στο μέτωπο και η διάθεση από τα κράτη - μέλη στρατιωτικών δυνάμεων και πολιτικού προσωπικού, θεωρούνται ζητήματα πρώτης προτεραιότητας για τον οργανισμό.

- Ορίζει τις επιχειρήσεις οικοδόμησης της ειρήνης (Peace-building Operations): Η έκθεση δίνει μεγάλη έμφαση στο θέμα της οικοδόμησης της ειρήνης, τη νέα αυτή δραστηριότητα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, η οποία θεωρείται εξαιρετικά σημαντική για την αποκατάσταση της ειρήνης και την αποφυγή επαναλήψεως της σύγκρουσης στο μέλλον. Η οικοδόμηση της ειρήνης εφαρμόζεται τόσο προληπτικά όσο και μετά τον τερματισμό της σύγκρουσης, και περιλαμβάνει πολλές και πολύπλοκες δραστηριότητες, όπως αφοπλισμό, αποστράτευση, αποναρκοθέτηση, έλεγχο της κυκλοφορίας των μικρών όπλων, επιστροφή των προσφύγων, συμφιλίωση των αντιμαχομένων, εποπτεία εφαρμογής ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διεξαγωγή εκλογών, εγκαθίδρυση δημοκρατίας και κράτους δικαίου, βελτίωση του δικαστικού συστήματος και της αστυνομίας, κλπ. Η Έκθεση περιέχει

προτάσεις για εφαρμογή προγραμμάτων βελτίωσης της στρατηγικής οικοδόμησης της ειρήνης του ΟΗΕ σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς.

Μία από τις συστάσεις για το θέμα αυτό αναφέρεται ειδικά στις αποστολές του ΟΗΕ στο Κοσσυφοπέδιο και στο Ανατολικό Τιμόρ, και στα κοινά προβλήματα που οι αποστολές αυτές αντιμετώπισαν¹⁵. Η έκθεση, συνιστά στο Γ.Γ. να καλέσει ομάδα νομικών εμπειρογνομόνων για να κρίνουν τη δυνατότητα και χρησιμότητα ανάπτυξης ενός προσωρινού ποινικού κώδικα για να χρησιμοποιείται από τέτοιες αποστολές, μέχρι την καθιέρωση κανόνων δικαίου και μηχανισμών εφαρμογής (Brahimi 2000). Είναι, πάντως, αβέβαιο αν τα ΗΕ θα θελήσουν να αναλάβουν και στο μέλλον επιχειρήσεις μεταβατικής διοίκησης – εγκαθίδρυση κυβερνητικών υποδομών χωρίς πρώτα να προβούν στις απαραίτητες θεσμικές μεταρρυθμίσεις που θα τους επιτρέψουν να το πράξουν με ευνοϊκότερους όρους.

2.4.5 Τελευταίες Εξελίξεις στο πλαίσιο των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων.

Πρωτοβουλία Δράση για την Ειρήνη – Action for Peace (A4P)

Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ Antonio Guterres για να αντιμετωπίσει μια σειρά προκλήσεων και να ανανεώσει την αμοιβαία πολιτική δέσμευση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων ανέπτυξε την πρωτοβουλία «Δράση για την Ειρήνη/Action for Peace (A4P)» και κάλεσε τα κράτη - μέλη να συνδράμουν για να αναπτύξουν από κοινού τις αρχές και τις δεσμεύσεις που θα ακολουθούν οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του μέλλοντος, με σκοπό ως το τέλος του 2018 να επικυρωθεί από όλα τα κράτη - μέλη η «Διακήρυξη των Κοινών Δεσμεύσεων των Επιχειρήσεων Διατήρησης Ειρήνης».

Οι καταγεγραμμένες προκλήσεις από τον Γ.Γ. είναι η απουσία πολιτικής βούλησης και η έλλειψη στοχευμένων και ξεκάθαρων εντολών από το ΣΑ, η οποία σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα των απειλών έχει οδηγήσει στην αύξηση των θυμάτων των ειρηνευτικών επιχειρήσεων καθώς αυτές οι απειλές ήταν αδύνατον να αντιμετωπιστούν λόγω έλλειψης προσωπικού και εξοπλισμού. Επίσης, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν προκλήσεις σχετικά με την επίτευξη μακροπρόθεσμης

¹⁵ Η πρόταση αναφέρεται στα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι ανωτέρω δύο αποστολές, οι οποίες ενώ έπρεπε να συλλάβουν, να δικάσουν ή διεξάγουν έρευνες δεν είχαν στη διάθεσή τους νομική υποστήριξη για να προβούν σε τέτοιες ενέργειες.

βιώσιμης ειρήνης και έλλειψη συνεργασίας με άλλους δρώντες, οι οποίοι λειτουργούν με συνάφεια με τον οργανισμό για την επίτευξη του ίδιου σκοπού (UN, Action for Peacekeeping 2018).

Στις επόμενες γραμμές κρίνεται σκόπιμο να αναπτυχθούν τα βασικά σημεία της «Διακήρυξης των Κοινών Δεσμεύσεων των Επιχειρήσεων Διατήρησης Ειρήνης», καθότι αναφέρεται στις αρχές που θα διέπουν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης συμπεριλαμβανομένης και της απαραίτητης συνεργασίας μεταξύ όλων των συνδεδόμενων δρώντων για την επιτυχή ολοκλήρωση των επιχειρήσεων, γεγονός που αφορά άμεσα το αντικείμενο της εργασίας.

Η διακήρυξη είναι χωρισμένη σε 7 τομείς και αποτελείται από 24 παραγράφους εντός των οποίων περιλαμβάνονται 45 κοινές δεσμεύσεις, οι οποίες οφείλουν να υλοποιηθούν είτε από τον οργανισμό είτε από τα κράτη μέλη είτε και από τους δύο. Μέχρι στιγμής η διακήρυξη έχει εγκριθεί από 152 κράτη.

Στην διακήρυξη αναφέρεται ότι τα κράτη – μέλη του οργανισμού μαζί με τους διεθνείς οργανισμούς και τις περιφερειακές και υποπεριφερειακές οργανώσεις που ανήκουν ως μέλη, συμφωνούν στην ανανέωση της συλλογικής εμπλοκής τους στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης των ΗΕ. Επίσης αναγνωρίζουν τα πρωτεία της πολιτικής βούλησης στην επίλυση των συγκρούσεων και στην υποστήριξη των επιχειρήσεων κατά την διεξαγωγή τους και επαναβεβαιώνουν τις βασικές αρχές διατήρησης της ειρήνης όπως η συναίνεση των εμπλεκόμενων μερών, η αμεροληψία και η μη χρήση της βίας εκτός των περιπτώσεων της αυτοάμυνας και της υποστήριξης της δοθείσας εντολής. Επαναφέρουν την σπουδαιότητα των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης ως ένα από τα πιο αποδοτικά διαθέσιμα εργαλεία στα ΗΕ για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Τέλος, επαναλαμβάνουν τη συνεχή και ισχυρή υποστήριξη των επιχειρήσεων με σκοπό την πρόληψη, περιορισμό και επίλυση των συγκρούσεων σε συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο.

Πρωώθηση Πολιτικής Βούλησης

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να προωθήσουν πολιτικές λύσεις προς επίλυση των συγκρούσεων και να επιδιώξουν συμπληρωματικούς πολιτικούς στόχους και αναβαθμισμένες στρατηγικές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο εντός των σχετικών εντολών. Βεβαιώνουν ότι η επιδίωξη της βιώσιμης πολιτικής λύσης θα πρέπει να καθοδηγεί τον σχεδιασμό και ανάπτυξη των επιχειρήσεων των ΗΕ. Αναγνωρίζουν ότι παράλληλα πρέπει να ενδυναμωθεί η ασφάλεια, η εθνική συμφιλίωση, η επικράτηση του δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα κράτη – μέλη δεσμεύονται να επιδιώκουν σαφής, εστιασμένες, υλοποιήσιμες, προτεραιοποιημένες και με αλληλουχία εντολές του ΣΑ, οι οποίες να συνοδεύονται από τους κατάλληλους πόρους. Να αναζητούν τα κατάλληλα μέτρα με τη μεγαλύτερη συνάφεια εντολών και διαθέσιμων πόρων και να υποστηρίζουν την εφαρμογή των εντολών του ΣΑ μέσω διμερών και πολυμερών δεσμεύσεων.

Όλοι οι δρώντες, για την ενδυνάμωση των διαβουλεύσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών δεσμεύονται να υλοποιήσουν διακυβερνητικές επιτροπές σε τριαδική βάση συνεργασίας μεταξύ του ενεργού ένστολου προσωπικού, του ΣΑ και της Γραμματείας και να μελετήσουν εναλλακτικές επιλογές για περαιτέρω άμεση εμπλοκή του κράτους υποδοχής και του ΣΑ.

Ενδυνάμωση της Προστασίας

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις προστασίας πολιτών δίνοντας έμφαση στην προστασία παιδιών και γυναικών. Δεσμεύονται επίσης, να εντάξουν την προστασία των πολιτών στις εντολές των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένου «με την χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων» όταν απαιτείται σε συμφωνία με το χάρτη, την εκδοθείσα εντολή και το διεθνές δίκαιο. Περαιτέρω, δεσμεύονται να βελτιώσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας και εμπλοκής με τον τοπικό πληθυσμό με σκοπό να κατανοήσει την αποστολή διατήρησης της ειρήνης.

Βελτίωση της Ασφάλειας των Δυνάμεων

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να λάβουν κατάλληλα μέτρα για να φέρουν στη δικαιοσύνη αυτούς που εγκληματούν ενάντια στο προσωπικό των ΗΕ. Αναγνωρίζοντας τις εξελισσόμενες προκλήσεις στο σύγχρονο περιβάλλον των συγκρούσεων, δεσμεύονται να λάβουν ενεργητικά προσυμφωνημένα μέτρα που θα αντιμετωπίζουν την αυξανόμενη θνησιμότητα των κυανόκρανων και θα ενισχύουν την ασφάλεια τους. Αναφορικά με αυτό, σημειώνουν την σπουδαιότητα της πρωτοβουλίας του Γ.Γ. καθώς και των προσπάθειών βελτίωσης της υγειονομικής, τεχνικής και λογιστικής υποστήριξης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Υποστήριξη της Διεθνούς Ευθύνης

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να διασφαλίσουν το υψηλό επίπεδο της εκτέλεσης των επιχειρήσεων, επίσης να θέσουν υπό των ευθυνών τους όλους τους συμμετέχοντες και ιδιαίτερα την ηγεσία της Δύναμης σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εκτέλεσης της επιχείρησης. Ο Γ.Γ. δεσμεύεται να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη πολιτική εκτέλεσης των επιχειρήσεων βασισμένη σε σαφή πρότυπα για όλους τους παράγοντες.

Τα κράτη – μέλη δεσμεύονται να παρέχουν καλά εκπαιδευμένο και εξοπλισμένο ένστολο προσωπικό και να υποστηρίζουν την αποτελεσματική εκπαίδευση τους, επίσης, δεσμεύονται να υποστηρίξουν την προπαρασκευή του προσωπικού και τις δυνατότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική εκτέλεση των επιχειρήσεων. Τέλος, όλοι δεσμεύονται να υποστηρίξουν ένα συντονιστικό μηχανισμό σχετικά με την εκπαίδευση και την ικανότητα ανοικοδόμησης. Τέλος, επισημαίνουν την ανάγκη για περισσότερη χρηματοδότηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ενδυνάμωση της Βιώσιμης Ειρήνης

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να υποστηρίξουν ένθερμα τις προσεγγίσεις μέσω των επιχειρήσεων και του κράτους υποδοχής, επίσης, δεσμεύονται να υποστηρίξουν την εμπλοκή της κοινωνίας και όλων των τμημάτων του τοπικού πληθυσμού στην

υλοποίηση της εντολής. Περαιτέρω, δεσμεύονται να ενδυναμώσουν το συντονισμό, τη συνοχή και τη συνεργασία μεταξύ του ΣΑ και της επιτροπής διατήρησης της ειρήνης κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της εντολής. Επίσης, κατά τη μετάβαση από επιχειρήσεις διατήρησης σε επιχειρήσεις ανοικοδόμησης ειρήνης, δεσμεύονται να υποστηρίξουν τις ομάδες κρατών των ΗΕ οι οποίες συνεχίζουν την βοήθεια στα κράτη υποδοχής για την οικοδόμηση της ειρήνης.

Ο Γ.Γ. δεσμεύεται να εξασφαλίσει ολοκληρωμένη ανάλυση και σχεδιασμό, ιδιαίτερα κατά την μετάβαση από επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης σε επιχειρήσεις οικοδόμησης αυτής. Επίσης, δεσμεύεται να αναζητήσει μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των συστημάτων των κρατών – μελών των ΗΕ μέσω κοινής πλατφόρμας η οποία μπορεί να είναι η αστυνομία ή η δικαιοσύνη.

Βελτίωση της Συνεργασίας

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται να ενισχύσουν τη συνεργασία και το σχεδιασμό μεταξύ του ΟΗΕ και σχετικών διεθνών, περιφερειακών και υποπεριφερειακών οργανισμών και συμφωνιών, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής και Αφρικανικής Ένωσης, οι οποίες έχουν αναπτύξει αρκετές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια, ενώ απαιτείται η ξεκάθαρη σκιαγράφηση των ρόλων μεταξύ των αντίστοιχων επιχειρήσεων. Επίσης, δεσμεύονται να υποστηρίξουν την Αφρικανική Ένωση για να ενδυναμώσει και εφαρμόσει τις σχετικές πολιτικές, διαδικασίες και ικανότητες της. Συλλογικά (όλοι οι δρώντες), δεσμεύονται για την καλύτερη προετοιμασία, εκπαίδευση και εξοπλισμό του ένστολου προσωπικού επιδιώκοντας καινοτόμες προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένης της τριαδικής συνεργασίας.

Ως κράτη υποδοχής επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης, δεσμεύονται να εφαρμόσουν όλα τα μέτρα για την οικοδόμηση της ειρήνης και τη συνεργασία στο πλαίσιο των επιχειρήσεων κατόντολή του ΣΑ, συμπεριλαμβανομένης της Εθνικής Ευθύνης σχετικά με την ασφάλεια των δυνάμεων που ενεργούν.

Ενδυνάμωση της Διεξαγωγής των Επιχειρήσεων

Όλοι οι δρώντες δεσμεύονται εντός των ευθυνών τους, να τηρούν το προσωπικό και την ηγεσία της Δύναμης υπό των ευθυνών τους, σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης των καθηκόντων τους δια μέσου της πολιτικής μηδενικής ανοχής σε θέματα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης. Επίσης, δεσμεύονται να υποστηρίξουν την περιβαλλοντική ευαισθησία κατά τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Τέλος, τα κράτη – μέλη δεσμεύονται να πιστοποιήσουν ότι το προσωπικό πληροί τα κατάλληλα κριτήρια για να συμμετάσχει σε επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης του ΟΗΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ VII ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

3.1 Γενικά

Είναι ολοφάνερο ότι ο ΟΗΕ προωθεί τις σχέσεις συνεργασίας με άλλους διεθνείς οργανισμούς περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς καθώς και τις διεθνείς συμφωνίες. Άλλωστε, όπως έχει ήδη αναφερθεί μια βασική αδυναμία του οργανισμού είναι ότι δεν είναι αυτάρκης σε εξοπλισμένες δυνάμεις (προσωπικό) και κατάλληλα μέσα. Θα μπορούσε άραγε ο οργανισμός από μόνος του να αποτελέσει την οικουμενική δύναμη η οποία θα εξασφάλιζε την ειρήνη και ασφάλεια; Η απάντηση είναι αρνητική και ο λόγος είναι ολοφάνερος. Το αποτέλεσμα αυτού είναι να εξαρτάται ουσιαστικά από τη συνδρομή άλλων οργανισμών ή τη σύναψη συμφωνιών σε περιφερειακό κυρίως επίπεδο (της εξελισσόμενης κρίσης) έτσι ώστε να μπορέσει να εκπληρώσει το σκοπό του. Χαρακτηριστικό αυτής της τάσης είναι η πιο πρόσφατη πρωτοβουλία που έχει αναπτύξει ο τωρινός Γ.Γ. του ΟΗΕ «Δράση για την Ειρήνη» και που τα βασικά της χαρακτηριστικά και προβλέψεις αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Από τη δύναμη επομένως που του παρέχει ο χάρτης των ΗΕ, και ειδικότερα από τα άρθρα 52 και 54, έχει αναπτύξει την πρακτική ανάθεση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων είτε σε πολυεθνικές δυνάμεις οι οποίες συγκροτούνται από κράτη μέλη του οργανισμού είτε σε διεθνείς οργανισμούς και συμφωνίες. Κατά την ανάθεση όμως του έργου για την εκτέλεση της εντολής ή του ψηφίσματος ο οργανισμός πρέπει να τηρεί τις πολιτικές σκοπιμότητες που ενυπάρχουν είτε από τη σύνθεση του ΣΑ είτε από την εξελισσόμενη κρίση και τα συμφέροντα που ενδεχομένως να διακυβεύονται για μια ή περισσότερες δυνάμεις του ΣΑ. Επομένως, και αυτό που η ιστορία έχει δείξει είναι ότι, η εντολή παρέχει ένα γενικό προσκλητήριο σε μια δύναμη η οποία δύναται καταρχήν (διαθέτει τις ικανότητες για να το πράξει) και επιθυμεί να εκτελέσει την δοθείσα εντολή. Το ΣΑ, επομένως, δεν καταφεύγει στην πρακτική της απευθείας

ανάθεσης, και αυτό το κάνει πολύ έξυπνα, για να αποφύγει το σκόπελο του veto. Χαρακτηριστικά, το άρθρο 52, δίδει την ελευθερία στο ΣΑ να συνάψει συμφωνίες ή συνεργασίες με οποιοδήποτε οργανισμό ή οργάνωση η οποία συμφωνεί με τους σκοπούς και αρχές του χάρτη του οργανισμού. Βέβαια, ανεξάρτητα το είδος της εντολής (υπό ποίου κεφαλαίου προϋποθέσεις θα εκτελεστεί η εντολή) και ποιος θα αναλάβει να την εκτελέσει, ο συγκεντρωτικός έλεγχος και η επίβλεψη παραμένει στο ΣΑ, σύμφωνα με το άρθρο 53 του χάρτη, καθ' όλη τη διάρκεια των επιχειρήσεων, όπως έχει ήδη προαναφερθεί.

Οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς με διάφορους οργανισμούς, θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια του κεφαλαίου, με βασικό κριτήριο επιλογής την υπαγωγή της συνεργασίας στο κεφάλαιο VII, όσο ξεκάθαρα μπορεί να γίνει αυτό καθότι όπως έχουμε αναφέρει τα όρια είναι πολλές φορές δυσδιάκριτα. Στην επιλογή των συνεργασιών, οδηγηθήκαμε από το κριτήριο του όγκου και της συχνότητας που έχουν συμβεί, κατά τη διάρκεια της ιστορίας του οργανισμού.

3.2 Σχέσεις – Συνεργασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ¹⁶ ακόμη, ανέπτυξε την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Η ΚΕΠΠΑ μεταξύ πολλών άλλων προέβλεπε «τη διατήρηση της ειρήνης και ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των ΗΕ» (Κοινοτήτων 1992). Από τότε, και μετά τις μεταρρυθμιστικές συνθήκες του Άμστερνταμ¹⁷ (ΣΤΑ) και της Λισσαβόνας¹⁸ (ΣΤΛ) η ΕΕ οικοδομεί σταδιακά τις στρατιωτικές της δυνατότητες, με σκοπό την αυτάρκεια της στα θέματα εσωτερικής ασφάλειας της ένωσης. Σταδιακά βέβαια, αυτός ο στόχος εξελίχθηκε και δεν έμεινε στα στενά γεωγραφικά όρια της Ευρώπης, όπως θα δούμε και από το ιστορικό των επεμβάσεων της, καθότι το πολιτικό αφήγημα της ένωσης ήταν το ίδιο με αυτό του ΝΑΤΟ. Δηλαδή, εξασφάλιση της ένωσης και επέμβαση ακόμη και σε εξωτερικά όρια αυτής αρκεί να προβλεφθεί

¹⁶ Υπογράφηκε το 1992 και τέθηκε σε ισχύ το 1993.

¹⁷ Υπογράφηκε το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 1999.

¹⁸ Υπογράφηκε το 2007, τέθηκε σε ισχύ το 1999 και ισχύει μέχρι σήμερα.

μια κατάσταση η οποία δυνητικά θα μπορούσε να δημιουργήσει πρόβλημα και «εντός των τειχών».

Πριν ακόμη όμως από την ΕΕ, ένας άλλος Ευρωπαϊκός περιφερειακός οργανισμός, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) ασχολήθηκε με τη διατήρηση της ασφάλειας και ειρήνης στα γεωγραφικά όρια της Ευρώπης σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ, εμπλέκοντας τα κράτη – μέλη της σε δράσεις τύπου «Petersberg»¹⁹. Για τις δράσεις αυτές, τι προβλέπουν και κατά πόσο υιοθετούν τις εντολές/ψηφίσματα του ΣΑ του ΟΗΕ καθώς και η συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ ΔΕΕ και ΝΑΤΟ, εντός αυτού του πλαισίου, θα αναφερθούμε στην επόμενη ενότητα.

Στόχος ήταν όπως προείπαμε, να δημιουργηθούν εκείνες οι δομές από την ΕΕ ώστε να μπορεί να αναλαμβάνει αυτόνομα επιχειρήσεις, σύμφωνα με αυτές που τα περισσότερα από τα κράτη μέλη ήδη είχαν συμφωνήσει στο πλαίσιο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, ο χαρακτήρας αυτών των επιχειρήσεων είχε ήδη γενικά περιγραφεί στη «Διάσκεψη του St. Petersburg», το 1992, και περιελάμβανε επιχειρήσεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα και επιχειρήσεις διάσωσης, διατήρησης ειρήνης, δράσεις μάχιμων δυνάμεων στη διαχείριση κρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης της ειρήνης (peacemaking) (WEU 1992). Ο χαρακτήρας αυτών των επιχειρήσεων εμπλουτίστηκε περαιτέρω και αποτυπώθηκε στα άρθρα 42 και 43 της ΣτΛ. Αν και στη ΣτΑ γίνεται λόγος για την επιχειρησιακή διάσταση της ΚΕΠΠΑ, η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει μόνο διαμέσου της συνεργασίας με την ΔΕΕ, η ένωση εργάστηκε για την αυτόνομη επιχειρησιακή δυνατότητα, ιδιαίτερα και μετά τη διάλυση της ΔΕΕ, με εμφανή τα αποτελέσματα στη ΣτΛ.

Αρχικά, η ΣτΑ διέυρνε ελαφρώς τα πεδία στα οποία θα εφαρμοζόταν η επιχειρησιακή διάσταση της ΚΕΠΠΑ αν και την εποχή εκείνη η όποια επιχειρησιακή δράση που θα μπορούσε να υλοποιηθεί θα εκτελούνταν στη βάση της συνεργασίας με την τότε Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) μέσω των δράσεων τύπου Petersberg, όπως προείπαμε. Συγκεκριμένα, η ΣτΑ προέβλεπε ότι η επιχειρησιακή δράση θα

---

¹⁹ Το 1992 στην Βόννη, ενισχύεται ο επιχειρησιακός ρόλος της ΔΕΕ με τις αποστολές τύπου Petersberg (ανθρωπιστικές αποστολές διάσωσης, διαχείρισης κρίσεων και αποκατάστασης ειρήνης).

αφορά «τις ανθρωπιστικές αποστολές και τις αποστολές διάσωσης, τις αποστολές της διατήρησης της ειρήνης, της επέμβασης μαχίμων δυνάμεων στη διαχείριση των κρίσεων, καθώς και την αποκατάσταση της ειρήνης»²⁰. Επομένως, διευρύνεται ελαφρώς η προηγούμενη αναφορά στις δράσεις Petersberg που προβλεπόταν στις διατάξεις της ΔΕΕ.

Μετά τη «Διακήρυξη του Saint – Malo» (Declaration 1998) της Γαλλίας το 1998, όπου αναγνωρίστηκε η ανάγκη για τη δυνατότητα αυτόνομων επιχειρήσεων με τη χρήση στρατιωτικών δυνάμεων για τη διαχείριση διεθνών κρίσεων, εκφράστηκε η πρόθεση δημιουργίας αυτόνομης στρατιωτικής επιχειρησιακής ικανότητας αλλά και η ανάγκη εξασφάλισης της αποτελεσματικότητάς της. Αυτό, σε συνδυασμό με τη συνάντηση κορυφής του NATO στην Washington το 1999 (NATO, NATO Washington Summit 1999), όπου καθορίστηκε ο νέος ρόλος της συμμαχίας και οι νέες στρατηγικές, και τη συμφωνία Berlin plus του 2002 μεταξύ NATO και ΕΕ, στην οποία κατοχυρώθηκαν τα συμπεράσματα από τη συνάντηση κορυφής της Washington και συμφωνήθηκε η χρήση δυνάμεων και δυνατοτήτων του NATO από τη ΕΕ για την πραγματοποίηση επιχειρήσεων υπό τη δική της Διοίκηση και λογοδοσία, οδηγήθηκαν τελικά στη ΣτΛ με βασικές μεταρρυθμιστικές τροποποιήσεις.

Παρατηρούμε επομένως ότι, από το 2002 ξεκινά η δημιουργία υπηρεσιών και οργάνων με σκοπό να εξασφαλίσει η ένωση το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων Petersberg εκτός της επικράτειας της. Η ΣτΛ το 2007, δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), του οργάνου που εκτελεί πλέον την ΚΕΠΠΑ και που το επιχειρησιακό της σκέλος είναι η Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της οποίας καινοτομία αποτελεί η δημιουργία της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (ΜΔΣ ή Permanent Structured Cooperation/PESCO) μεταξύ των κρατών – μελών σε θέματα κοινής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας. Η ΚΠΑΑ επιτρέπει στην ένωση να αναπτύξει τις πολιτικές, στρατιωτικές ικανότητες διαχείρισης κρίσεων και πρόληψης συγκρούσεων σε διεθνή κλίμακα, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας διεθνώς. Βασικά άρθρα της ΣτΛ τα

---

²⁰ http://europa.eu/eu-law/decision_making /treaties /pd f/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf.

οποία αξίζει αναφερθούν είναι τα άρθρα 21, 42 και 43. Συγκεκριμένα: η παράγραφος 1 του άρθρου 21 μνημονεύει ότι «Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στον ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και τον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου. Η Ένωση προσπαθεί να αναπτύσσει σχέσεις και να δημιουργεί εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς, περιφερειακούς ή παγκόσμιους οργανισμούς που συμμερίζονται τις αρχές του πρώτου εδαφίου. Προωθεί πολυμερείς λύσεις σε κοινά προβλήματα, ιδίως στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών», ενώ η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου, «Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις και εργάζεται για την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας σε όλους τους τομείς των διεθνών σχέσεων, με στόχο: α) τη διαφύλαξη των αξιών της, των θεμελιωδών της συμφερόντων, της ασφάλειας, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητάς της, β) την εδραίωση και στήριξη της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των αρχών του διεθνούς δικαίου, γ) τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών...».

Η παράγραφος 1 του άρθρου 42, αναφέρει: «Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα βασισμένη σε στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα. Η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση των μέσων αυτών σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών βασίζεται στα μέσα που παρέχουν τα κράτη - μέλη» και η παράγραφος 1 του άρθρου 43 τέλος, «Οι αποστολές του άρθρου 42, παράγραφος 1, κατά τις οποίες η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέσων, περιλαμβάνουν τις κοινές δράσεις αφοπλισμού, τις ανθρωπιστικές αποστολές

και αποστολές διάσωσης, τις αποστολές με στόχο την παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, τις αποστολές πρόληψης των συγκρούσεων και διατήρησης της ειρήνης, τις αποστολές μαχίμων δυνάμεων που αναλαμβάνονται για τη διαχείριση των κρίσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται οι αποστολές αποκατάστασης της ειρήνης και οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά το πέρας των συγκρούσεων. Όλες οι αποστολές αυτές μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων με τη στήριξη τρίτων χωρών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο έδαφός τους» (Ένωση 2007).

Παρατηρούμε επομένως ότι, με τη ΣΤΛ η ένωση μετατρέπεται σε έναν περιφερειακό μεν οργανισμό ο ρόλος του οποίου όμως επεκτείνεται σε παγκόσμια κλίμακα, με σκοπούς οι οποίοι προσιδιάζουν τους σκοπούς του ΟΗΕ και με προνοητικότητα για συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς για την επίτευξη αυτών των σκοπών, αλλά πρωτίστως με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών του οποίου ουσιαστικά έχει υιοθετήσει τη νοοτροπία. Άλλωστε αυτή η διάθεση για διεθνείς συνεργασίες αντικατοπτρίζεται και στη «Λευκή Βίβλο για το Μέλλον της Ευρώπης» του 2017, όπου εκεί γίνεται για ακόμη μια φορά καταγραφή της παγκόσμιας στρατηγικής της ΕΕ με βασικό πυλώνα την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ κρατών και οργανισμών, όπως είναι το ΝΑΤΟ και ο ΟΗΕ (Ευρωπαϊκή 2017).

Παρόλο που η ένωση αποτελεί σχετικά ένα νέο οργανισμό και οι επιχειρησιακές τις ικανότητες ακόμη εξελίσσονται, έχει συμμετάσχει σε επιχειρήσεις, αντιμετώπισης σύγχρονων απειλών, όπως η τρομοκρατία, η διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής, οι περιφερειακές διενέξεις και το οργανωμένο έγκλημα. Σε αυτές τις επιχειρήσεις συμμετείχε είτε έχοντας την ευθύνη ως οργανισμός εκτέλεσης της εντολής του ΣΑ είτε σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς, συμβάλλοντας στην διεθνή ασφάλεια και ειρήνη όπως θα δούμε παρακάτω. Συνολικά έχει αναλάβει 26 επιχειρήσεις. Από αυτές 9 στρατιωτικές και 17 μη στρατιωτικές, ενώ 5 επιχειρήσεις στρατιωτικού χαρακτήρα βρίσκονται σε εξέλιξη.

3.2.1 Επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις στις οποίες έχει συμμετάσχει η ΕΕ ξεκινούν το 2003 με την επιχείρηση CONCORDIA, η οποία πραγματοποιήθηκε στην τότε Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ ή Former Yugoslav Republic of Macedonia/FYROM) αντικαθιστώντας τις Δυνάμεις του NATO, στο πλαίσιο των προβλέψεων της συμφωνίας Berlin Plus. Η ΕΕ ανέλαβε την στρατιωτική επιχείρηση στην ΠΓΔΜ κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της χώρας και σύμφωνα με το ψήφισμα 1371 του ΣΑ του ΟΗΕ. Η Επιχείρηση αυτή είναι η διάδοχος κατάσταση της αντίστοιχης επιχείρησης του NATO, η οποία ολοκληρώθηκε στις 31 Μαρτίου 2003. Ο βασικός στόχος της επιχείρησης ήταν, να συμβάλει περαιτέρω στη σταθερότητα της περιοχής και να επιτρέψει στην κυβέρνηση της ΠΓΔΜ να εφαρμόσει τη συμφωνία – πλαίσιο της Οχρίδας, του 2001. Η επιχείρηση αυτή ήταν μέρος της μεγαλύτερης δέσμευσης της ΕΕ για την ΠΓΔΜ και για τη συνδιαλλαγή της με την ΕΕ μέσα από τη διαδικασία σταθεροποίησης, ένωσης και συμβολή στις προσπάθειες να επιτευχθεί μια ειρηνική, δημοκρατική και ακμάζουσα χώρα, ως τμήμα μιας περιοχής σταθερών χωρών, όπου μια διεθνής παρουσία ασφάλειας δεν θα απαιτείται πλέον. Αυτό άλλωστε εκδηλώθηκε και έμπρακτα καθότι μετά το πέρας της επιχείρησης CONCORDIA στις 15 Δεκεμβρίου 2003, ακολούθησε μη στρατιωτική επιχείρηση από αστυνομική δύναμη της ΕΕ (ΓΕΕΘΑ, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ "CONCORDIA" 2003).

Κονγκό

Η πρώτη αυτόνομη επιχείρηση της ΕΕ, η οποία πραγματοποιήθηκε με βασικό κράτος εκτέλεσης την Γαλλία, ήταν η επιχείρηση ARTEMIS, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2003 στο Κονγκό, υπό του κεφαλαίου VII του χάρτη (U. S. Council, Resolution 1484 2003). Η συγκεκριμένη επιχείρηση ήταν προσωρινή (διήρκησε μερικούς μήνες) μέχρι την ανάληψη μιας μεγαλύτερης δύναμης από τον ΟΗΕ. Μετά από κάλεσμα του τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ Kofi Annan στην ΕΕ, για ανάπτυξη προσωρινής δύναμης στο Κονγκό με σκοπό την προστασία του αεροδρομίου της

Bunia και ζωτικών εγκαταστάσεων της περιοχής καθώς και προστασία του πληθυσμού, η ΕΕ απάντησε θετικά και το αποτέλεσμα ήταν η αποστολή της αυτόνομης δύναμης κατόπιν του ψηφίσματος 1484 του ΣΑ. Το παραπάνω ψήφισμα εκδόθηκε στις 30 Μαρτίου 2003 και εξουσιοδοτούσε στην ΕΕ να αναπτύξει μια επείγουσα επιχείρηση με διάρκεια παραμονής μέχρι την 1 Σεπτεμβρίου, γιατί εντωμεταξύ η κατάσταση ήταν έκρυθμη μετά την δολοφονία 2 παρατηρητών του ΟΗΕ στις 30 Μαρτίου την ημέρα του ψηφίσματος του ΣΑ. Ο σκοπός της ειρηνευτικής επιχείρησης ήταν να σταθεροποιήσει την περιοχή, να εξασφαλίσει το αεροδρόμιο και να εξασφαλίσει την ασφάλεια των πολιτών, των εσωτερικών προσφύγων που είχαν καταφύγει σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και του προσωπικού των ΗΕ που είχε αποσταλεί για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας (János 2015).

Δυτικά Βαλκάνια

Η ΕΕ, μετά την επιτυχή εκτέλεση της επιχείρησης CONCORDIA στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, αποφάσισε να αναλάβει μια μεγαλύτερη στρατιωτική επιχείρηση στα Βαλκάνια, ως διάδοχη κατάσταση του NATO. Η επιχείρηση ALTHEA αποτελεί την πρώτη μεγάλης κλίμακας στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ στη Βοσνία Ερζεγοβίνη, η οποία αποφασίστηκε με το ψήφισμα 1551/2004 του ΣΑ υλοποιώντας τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη. Αντικατέστησε τη Νατοϊκή SFOR (Stabilization Force) στις 2 Δεκεμβρίου 2004 και συνεχίστηκε με δομές και μέσα του NATO σύμφωνα με τις προβλέψεις της συμφωνίας Berlin Plus (ΓΕΣ 2004).

Βασική αποστολή της επιχείρησης, η οποία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, είναι η εξασφάλιση εποπτικού ρόλου στο γενικό πλαίσιο της ειρηνευτικής συμφωνίας του Dayton (General Framework for Peace in BiH) και η συμβολή στη διατήρηση ενός ασφαλούς και σταθερού περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΣΑ. Επιπλέον, η επιχείρηση συνεισφέρει στην διαμόρφωση των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας με τις δραστηριότητες «Capacity Building και Training» με ιδιαίτερη έμφαση στη συλλογική εκπαίδευση (U. S. Council, Resolution 1551 2004).

Κονγκό

Μια ακόμη αυτόνομη επιχείρηση της ΕΕ, αυτή τη φορά στην Αφρικανική Ήπειρο, ήταν το 2006 στη Δημοκρατία του Κονγκό με την ονομασία «EUFOR RD CONGO». Η επιχείρηση εκτελέστηκε ύστερα από το κάλεσμα του Γ.Γ. του ΟΗΕ και την εντολή του ΣΑ 1671/2006 (U. S. Council, Resolution 1671 2006). Η εντολή δινόταν για άλλη μια φορά υιοθετώντας το κεφάλαιο VII του χάρτη. Ο σκοπός εκτέλεσης της εντολής ήταν η Ευρωπαϊκή δύναμη να δράσει επικουρικά στην ήδη ανεπτυγμένη δύναμη των ΗΕ MONUC²¹ για την ασφαλή διεξαγωγή των εκλογών. Η εντολή δόθηκε για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μερικών μηνών, καθώς ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου (Major 2008).

Τσαντ, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

Οι βίαιες συγκρούσεις στο Darfur του Σουδάν προκάλεσαν μεγάλο κύμα προσφύγων που κατέφυγαν στο Τσαντ και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Η περιοχή βρέθηκε να αντιμετωπίζει μία κρίση ανθρωπιστικού χαρακτήρα χωρίς να έχει τη δυνατότητα να τη διαχειριστεί. Με πρωτοβουλία της Γαλλίας συζητήθηκε η ανάληψη δράσης από την ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης. Κατόπιν της σχετικής απόφασης 1778/2007 του ΣΑ, αποφασίστηκε στα πλαίσια του κεφαλαίου VII του χάρτη, η ανάπτυξη της δύναμης EUFOR CHAD/RCA για διάστημα ενός έτους. Πρωταρχική αποστολή της δύναμης ήταν να υποστηρίξει την πολυδιάστατη διεθνή δύναμη του ΟΗΕ MINURCAT (United Nations Mission in the Central Africa Republic and the Chad), η οποία αποτελούνταν κατά βάση από αστυνομικούς και λίγους αξιωματικούς συνδέσμους που επίσης είχε αποφασιστεί να αναπτυχθεί για ένα έτος με το ίδιο ψήφισμα του ΣΑ αλλά όχι σύμφωνα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII. Η αποστολή της ΕΕ, μεταξύ των άλλων, είχε ως σκοπό να συνεισφέρει στην προστασία πολιτών που βρίσκονται σε κίνδυνο και ιδιαίτερα προσφύγων ή ατόμων που είχαν εκδιωχθεί από τις εστίες τους. Επίσης, να διευκολύνει τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας, και την ελεύθερη μετακίνηση του προσωπικού της ανθρωπιστική βοήθειας, βοηθώντας στη βελτίωση του περιβάλλοντος ασφαλείας στην περιοχή των

---

²¹ MONUC (Mission de l'Organisation des Nations unies en République démocratique du Congo)

επιχειρήσεων. Τέλος, να συνεισφέρει στην προστασία του προσωπικού των ΗΕ και στην παροχή ευκολιών, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού. Η συγκεκριμένη αποστολή ολοκληρώθηκε το Μάρτιο του 2009, ένα έτος μετά (U. S. Council, Resolution 1778 2007).

Κέρας της Αφρικής

Η πρώτη ναυτική επιχείρηση υπό την αιγίδα της ΕΕ, η οποία διεξάγεται μετά τον εμφύλιο της Σομαλίας και προκάλεσε την έξαρση του φαινομένου της πειρατείας στο κέρασ της Αφρικής, είναι η επιχείρηση «EUNAVFOR ATALANTA» που ξεκίνησε το 2008. Αφορμή ήταν τα αυξημένα περιστατικά πειρατείας, καθότι την πενταετία 2000 – 2004 κατεγράφησαν διεθνώς 350 – 450 περιστατικά πειρατείας με το ήμισυ εξ αυτών να συμβαίνει στα ανοιχτά της Νιγηρίας και της Σομαλίας. Το 2008 παρατηρήθηκε εξαιρετική αύξηση των περιστατικών πειρατείας (το 40% των 293 επιθέσεων παγκοσμίως αφορούσε πλοία στα ανοιχτά της Σομαλίας) με 42 καταλήψεις πλοίων σε 111 επιθέσεις (ΓΕΕΘΑ, Επιχείρηση ΕΕ "ATALANTA" 2019).

Στο πλαίσιο αυτό αποφασίστηκε από την ΕΕ, η διεξαγωγή της επιχείρησης ATALANTA, κατά την εφαρμογή των αποφάσεων 1846/2008 και 1851/2008 του ΣΑ για την καταπολέμηση της πειρατείας ανοιχτά των ακτών της Σομαλίας, υιοθετώντας τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη. Η επιχείρηση αρχικά σχεδιάστηκε για ένα έτος (Δεκέμβριος 2008 – Δεκέμβριος 2009) αλλά στη συνέχεια η συχνότητα των περιστατικών ανάγκασε το ΣΑ να την ανανεώνει, με αποτέλεσμα ακόμη να βρίσκεται σε εξέλιξη. Αποστολή της επιχείρησης ATALANTA, είναι: Η συνοδεία και η προστασία των φορτίων των πλοίων μεταφοράς της επισιτιστικής βοήθειας του ΟΗΕ προς τη Σομαλία, η προστασία «ευάλωτων εμπορικών πλοίων υψηλής επικινδυνότητας» από την πειρατική απειλή, και τέλος η αποτροπή και η καταστολή της πειρατείας στην ευρύτερη περιοχή του κόλπου του Άντεν και των προσβάσεων της Σομαλίας (S. Council, Resolutions: 1846,1851/2008 2008).

Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

Τον Δεκέμβριο του 2013 με την απόφαση 2127/2013 του ΣΑ, αποφασίζεται η ανάπτυξη δύναμης υπό την Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία με την ονομασία «MISCA/AFISM», για ένα έτος. Με το ίδιο ψήφισμα και για την υποστήριξη της Αφρικανικής δύναμης, αποφασίζεται να αναπτυχθεί η Γαλλική δύναμη με την ονομασία «SANGARIS» (S. Council, Resolution 2127 2013). Το παραπάνω ψήφισμα υιοθετήθηκε από τον ΟΗΕ για να αποφευχθεί μια νέα Ρουάντα καθώς βίαιες συγκρούσεις είχαν ξεσπάει μεταξύ της πλειοψηφίας των κατοίκων που ήταν χριστιανοί (90%) και της άρχουσας τάξης που ήταν μουσουλμάνοι. Λόγω της συνεχιζόμενης βίας και την κλιμάκωση της κατάστασης στη χώρα από τις ταραχές θρησκευτικού χαρακτήρα, και για την ασφάλεια της Πρωτεύουσας BANGUI η ΕΕ υπέβαλλε αίτημα στον ΟΗΕ για να συνδράμει τις δυνάμεις υπό την Αφρικανική Ένωση. Το ΣΑ του ΟΗΕ έκανε δεκτό το αίτημα και με το ψήφισμα 2134/2014, το οποίο υιοθετήθηκε υπό του κεφαλαίου VII του χάρτη, εξουσιοδότησε την ΕΕ να επιχειρήσει με τη δύναμη «EUFOR RCA» για ένα χρονικό διάστημα 4 – 6 μηνών με σκοπό να υποστηρίξει την ασφαλή ανάπτυξη της δύναμης «MISCA/AFISM-CAR» και μετέπειτα με την πλήρη ανάπτυξη των επιχειρησιακών ικανοτήτων της (Ευρωπαϊκής δύναμης) να αποδώσει την διοίκηση στην Αφρικανική Ένωση (Ευρωπης 2014).

Συμπερασματικά, αναλύοντας τις επιχειρήσεις τις ΕΕ υπό του Κεφαλαίου VII του χάρτη, παρατηρούμε ότι ανέπτυξε σχέσεις και συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς είτε βάση διμερών συμφωνιών (Berlin Plus) είτε με νέες ad hoc συμφωνίες που εξυπηρετούσαν την εκτέλεση των εντολών του ΣΑ. Επίσης, παρατηρούμε ότι ανέπτυξε σχέσεις και συνεργασία και με κράτη - μέλη εκτός της ΕΕ τα οποία συμμετείχαν στις αποστολές της ένωσης στο πλαίσιο των προβλέψεων της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για συμμετοχή τρίτων κρατών του άρθρου 37, μια διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 218. Φυσικά, οι επιδιώξεις και φιλοδοξίες της ΚΠΠΑ της ΕΕ δεν περιορίζονται μόνο στην ανάληψη και περάτωση στρατιωτικών επιχειρήσεων υπό την εξουσιοδότηση του ΟΗΕ. Έτσι, αξίζει να αναφέρουμε την ανάπτυξη δυνάμεων μη στρατιωτικού χαρακτήρα (παρατηρητές, διπλωμάτες, εκπαιδευτές, αστυνομικούς κ.α.) και εμπλοκή της ΕΕ και σε άλλα μέρη

του πλανήτη, με έργο το οποίο δεν είναι στρατιωτικής φύσεως, αλλά συνεισφοράς σε επιχειρήσεις διατήρησης και οικοδόμησης ειρήνης με ουσιώδη επιμέρους στοιχεία, από ανοικοδόμηση ζωτικών υποδομών μέχρι εγκαθίδρυση δομών διακυβέρνησης.

3.2.2 Σχέσεις – Συνεργασίες της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

Σε αυτή την ενότητα κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν αυτοί οι δύο οργανισμοί, οι οποίοι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την Ευρώπη. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) και οι προβλέψεις που ανέπτυξε στις δράσεις τύπου «Petersberg» αποτέλεσαν το πρότυπο στο οποίο στηρίχθηκε η ΚΠΑΑ για την υλοποίηση των στρατιωτικών επιχειρήσεων της ΕΕ. Επιπρόσθετα το προσωπικό της ΔΕΕ, μετά τη διάλυση της το 2011, χρησιμοποιήθηκε από την ΕΕ και τις νεοσυσταθείσες της υπηρεσίες στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας καθότι είχε την ανάλογη εμπειρία από κοινές επιχειρήσεις της ΔΕΕ με το NATO (Μπέλλου 2018-19).

Στο Petersberg το 1992, οι υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας της ΔΕΕ προσπάθησαν να καθορίσουν επακριβώς τον επιχειρησιακό ρόλο της, στα πλαίσια εφαρμογής της συμφωνίας του Μάαστριχτ. Δήλωσαν την ετοιμότητά τους «να διαθέσουν στρατιωτικές μονάδες από όλο το φάσμα των συμβατικών ενόπλων δυνάμεων για τις στρατιωτικές αποστολές και τους σκοπούς που θα αναλαμβάνει να εκπληρώνει η ΔΕΕ». Τα είδη των αποστολών που θα αναλάμβανε η ΔΕΕ ήταν η διατήρηση της ειρήνης, ο χειρισμός κρίσεων και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Η ΔΕΕ εξέφρασε επίσης τη θέλησή της να υποστηρίξει τις αποστολές του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και του ΣΑ του ΟΗΕ, για την πρόληψη των συγκρούσεων και την επιβολή της ειρήνης.

Παρόλα αυτά η ΔΕΕ από τη «Διακήρυξη της Ρώμης» το 1984, με την οποία ουσιαστικά και πάλι ενεργοποιήθηκε η ένωση και μέχρι τη διάλυση της, δεν ανέλαβε αυτόνομες ειρηνευτικές επιχειρήσεις και δεν ενεπλάκη επιχειρησιακά σε ευρείας κλίμακας αποστολές σε συνεργασία με άλλους ΔΟ. Κατά την κρίση στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη επιχείρησε στρατιωτικά, από κοινού με το NATO, κατά την εφαρμογή δυο αποφάσεων του ΣΑ του ΟΗΕ, οι οποίες ήταν εντός του κεφαλαίου VII του χάρτη, που

αφορούσαν στην επιβολή της απαγόρευσης πτήσεων σε όλο τον εναέριο χώρο της πρώην Γιουγκοσλαβίας και στην επιβολή του αποκλεισμού (embargo) για τις χώρες της ίδιας περιοχής καθώς και την προστασία του προσωπικού των ΗΕ στο εσωτερικό των ασφαλών περιοχών (safes zones) (Τσιτσελίκης 2001).

Όπως έχουμε αναφέρει ξανά, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη δεν είναι μια στρατιωτική συμμαχία αλλά ένα πολιτικό φόρουμ στο επίκεντρο του οποίου εδράζονται οι δραστηριότητες του οργανισμού σε πολλές χώρες πέρα από τα στενά γεωγραφικά όρια του, όπως οι αποστολές που έχει αναλάβει σε αρκετές χώρες κατόπιν σχετικής εντολής (mandate) με σκοπό την πρόληψη συγκρούσεων και τη διαχείριση κρίσεων. Βασικός στόχος των αποστολών αυτών είναι η δημιουργία πλαισίου επαφής με τους τοπικούς φορείς και η προώθηση του διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Η ανθρώπινη διάσταση, η δημοκρατία και η εγκαθίδρυση κράτους δικαίου αποτελούν ουσιαστικά και αναπόσπαστα στοιχεία των προσπαθειών του οργανισμού.

Ο ΟΑΣΕ αναγνωρίζει ότι το ΣΑ του ΟΗΕ φέρει την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, ενώ ο ΟΗΕ έχει συμπεριλάβει τον ΟΑΣΕ στους συνδεδεμένους οργανισμούς του κεφαλαίου VIII του χάρτη. Από το παραπάνω πλαίσιο λειτουργίας του οργανισμού είναι ολοφάνερο ότι οι δυνάμεις και οι υπηρεσίες που προσφέρει περικλείονται στο κεφάλαιο VI του χάρτη (Ειρηνική Διευθέτηση Διαφορών) γεγονός που τον διαφοροποιεί σε σχέση με τις στρατιωτικές δυνατότητες άλλων οργανισμών (π.χ. NATO). Ωστόσο, αυτό δεν ήταν εμπόδιο στη συνεργασία του ΟΑΣΕ με την πολυεθνική δύναμη «IFOR (Implementation Force)», η οποία διαδέχθηκε την «UNPROFOR» σε εκτέλεση του ψηφίσματος 1031/1995 του ΣΑ, το οποίο εκδόθηκε σύμφωνα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη. Το συγκεκριμένο ψήφισμα όριζε συγκεκριμένες δράσεις στον ΟΑΣΕ σε εκτέλεση της συμφωνίας ειρήνης του Παρισιού, της διακήρυξης του Λονδίνου και της συμφωνίας του Dayton, το 1995. Οι δράσεις που ανέπτυξε ο ΟΑΣΕ σε εκτέλεση του υπόψη ψηφίσματος ήταν η έγκυρη διεξαγωγή των εκλογών, η επίβλεψη της περιοχής για τυχόν καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η πραγματοποίηση

διαπραγματεύσεων για την υλοποίηση του προγράμματος αφοπλισμού και ελέγχου του οπλισμού (S. Council, Resolution 1031 1995).

3.3 Σχέσεις – Συνεργασίες του NATO

Το NATO είναι μία συμμαχία στην καταστατική συνθήκη της οποίας (άρθρο 1) αναφέρεται ρητά ότι, τα κράτη – μέλη του ενεργούν σύμφωνα με τον χάρτη των Ηνωμένων Εθνών χρησιμοποιώντας τα μέσα τους για την ειρηνική επίλυση των διαφορών με τρόπο ώστε η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια να μην διατρέχει κίνδυνο, σύμφωνα με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών. Παράλληλα, υπογραμμίζει τον πρωταρχικό ρόλο του ΣΑ του ΟΗΕ (άρθρο 7), για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Επίσης οι σύμμαχοι δεσμεύονται για την αρχή της συλλογικής άμυνας, σύμφωνα με το άρθρο 51 του χάρτη των ΗΕ, το οποίο καθιερώνει το εγγενές δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής υπεράσπισης όλων των χωρών μελών του ΟΗΕ (NATO, Ιδρυτική Συνθήκη του NATO 1949).

Στον πυρήνα της συμμαχίας από την ίδρυση του κυριαρχεί η έννοια της συλλογικής ασφάλειας, όπως προείπαμε, η οποία αναφέρεται στο άρθρο 5 του καταστατικού του χάρτη. Με τον τερματισμό όμως του ψυχρού πολέμου και την πτώση του συμφώνου της Βαρσοβίας η συμμαχία όφειλε να μετεξελιχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου διεθνούς περιβάλλοντος και τις προκλήσεις αυτού, καθώς η απειλή εξ ανατολών έπαψε να υπάρχει. Ο νέος ρόλος του NATO έρχεται στο προσκήνιο σταδιακά. Η πρόθεση του είναι να συνεργαστεί με τα ΗΕ και να στηρίξει τις ειρηνευτικές και άλλες επιχειρήσεις του ΟΗΕ, σε εκτέλεση σχετικών αποφάσεων του ΣΑ. Δύο είναι τα στοιχεία που συγκρατούμε από τις δηλώσεις του NATO²² την εποχή εκείνη: Πρώτον την πρόθεση του για επιλεκτική στήριξη των επιχειρήσεων αυτών και τη διεξαγωγή τους σύμφωνα με τους κανόνες και διαδικασίες της συμμαχίας. Και δεύτερον την παραδοχή ότι οι επιχειρήσεις αυτές θα διεξάγονται με πρωτοβουλία του ΣΑ (και όχι δική του), στο οποίο συνέχιζε να αναγνωρίζει την πρωταρχική ευθύνη στα θέματα διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η θέση αυτή του NATO, που αντανάκλούσε

---

²² Ανακοινωθέν Όσλο (North Atlantic Council/NAC), της 51^{ης} υπουργικής συνάντησης του Συμβουλίου του NATO, τον Ιουνίο του 1992. Επίσης, η δήλωση επαναλαμβάνεται στη Διακήρυξη των Βρυξελλών, των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων του NATO, τον Ιανουάριο του 1994.

την πολιτική πραγματικότητα της εποχής εκείνης, ήταν σύμφωνη και με την πάγια θέση των ΗΕ στα θέματα αυτά. Δηλαδή, να χρησιμοποιήσουν μόνο τις δομές και υπηρεσίες (προσωπικό, μέσα, εμπειρία) του περιφερειακού αυτού οργανισμού (NATO) και να κρατήσουν για τον εαυτό τους τον πολιτικό έλεγχο και τις τελικές πολιτικές επιλογές και αποφάσεις για τις επιχειρήσεις αυτές. Έτσι το NATO, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, παίζει πλέον ένα νέο ρόλο, αυτόν της υποστήριξης των επιχειρήσεων ειρήνης του ΟΗΕ σε συνεργασία μαζί του. Οι νέες αυτές δραστηριότητες του NATO δεν περιορίζονται στην άμυνα των μελών του από επίθεση τρίτου (άρθρο 5 του καταστατικού του χάρτη), αλλά επεκτείνονται και σε δραστηριότητες διατήρησης και επιβολής της ειρήνης και, μάλιστα, εκτός περιοχής του. Παρατηρούμε επομένως ότι, το NATO και τα ΗΕ συμμερίζονται μια δέσμευση για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι δύο οργανισμοί συνεργάστηκαν σε αυτόν τον τομέα από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, προς στήριξη των επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης και διαχείρισης κρίσεων. Η πολυπλοκότητα των σημερινών προκλήσεων ασφαλείας απαιτούσε έναν ευρύτερο διάλογο μεταξύ του NATO και του ΟΗΕ. Αυτό οδήγησε σε ενισχυμένες συμφωνίες συνεργασίας και σύνδεσης μεταξύ του προσωπικού των δύο οργανισμών (NATO, Relations with the United Nations 2019).

Άλλωστε, ο στρατηγικός σχεδιασμός του NATO, που αποτυπώθηκε στη σύνοδο κορυφής της Washington το 1999 αναφερόταν ξεκάθαρα στην επιδίωξη της διαφύλαξης της ειρήνης, την πρόληψη του πολέμου και την ενίσχυση της ασφάλειας και της σταθερότητας. Επίσης, αναφερόταν ότι το NATO θα επιδιώξει, σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς, να αποτρέψει τις συγκρούσεις, ή, σε περίπτωση που προκύψει κρίση, θα συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείρισή της, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, μεταξύ άλλων μέσω της δυνατότητας διεξαγωγής επιχειρήσεων αντιμετώπισης κρίσεων, εκτός άρθρου 5. Η ετοιμότητα της συμμαχίας για τη διεξαγωγή τέτοιων επιχειρήσεων, υποστηρίζει τον ευρύτερο στόχο της ενίσχυσης και επέκτασης της σταθερότητας και συχνά περιλαμβάνει τη συμμετοχή των εταίρων του NATO. Η νέα αυτή στρατηγική αντίληψη δίνει ενισχυμένο ρόλο στα Ηνωμένα Έθνη και θέτει τις επιχειρήσεις στήριξης της ειρήνης υπό την εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας (N. A. Council, The Alliance's Strategic Concept 1999).

Ειδικότερα, από το 1992 και μετά το NATO έχει αρχίσει και επεξεργάζεται δικό του δόγμα για ειρηνευτικές επιχειρήσεις, τις οποίες χαρακτηρίζει ως Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (EYE) (peace support operations), και οι οποίες θεωρεί ότι καλύπτουν από δραστηριότητες πρόληψης των συγκρούσεων (conflict prevention), εμπέδωσης της ειρήνης (peace making), ειρηνευτικών αποστολών (peacekeeping), οικοδόμησης της ειρήνης (peace building), μέχρι και ενέργειες επιβολής της ειρήνης με στρατιωτικά μέσα, κατά το Κεφάλαιο VII του Χάρτη του ΟΗΕ. Μετά τον πόλεμο της πρώην Γιουγκοσλαβίας αρχίζει να αναπτύσσεται η ιδέα της Ευρωπαϊκής αμυντικής ταυτότητας (Berlin Plus, 2002), με τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ NATO και ΕΕ, η υλοποίηση της οποίας γίνεται ορατή με την καθιέρωση των Combined Joint Tasks Forces (CJTF), της νέας στρατιωτικής δομής του οργανισμού, η οποία αποβλέπει στην αποτελεσματική διεξαγωγή των στρατιωτικών του επιχειρήσεων και στη δυνατότητα που δίνεται μέσω της προαναφερθείσας συμφωνίας στην ΕΕ να χρησιμοποιεί δυνάμεις και μέσα του NATO σε επιχειρήσει στις οποίες θα ηγείται η ίδια (ΕΕ) (Τελανιάν 2001).

Πλέον, η στρατηγική αντίληψη του 2010 του NATO δεσμεύει τη συμμαχία να αποτρέψει κρίσεις, να διαχειριστεί συγκρούσεις και να σταθεροποιήσει τις καταστάσεις μετά από συγκρούσεις, μεταξύ άλλων με τη στενότερη συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους του NATO, και κυρίως με τον ΟΗΕ και την ΕΕ. Τα ψηφίσματα του ΣΑ του ΟΗΕ παρείχαν την εντολή για τις επιχειρήσεις του NATO στα δυτικά Βαλκάνια, το Αφγανιστάν και τη Λιβύη. Έχουν επίσης παράσχει το πλαίσιο για την εκπαιδευτική αποστολή του NATO στο Ιράκ. Το NATO, έχει επίσης στηρίξει επιχειρήσεις που χρηματοδοτούνται από τον ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της υλικοτεχνικής βοήθειας στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις της Αφρικανικής Ένωσης που έχουν επικυρωθεί από τον ΟΗΕ στο Νταρφούρ, το Σουδάν και στη Σομαλία και συνοδεία εμπορικών πλοίων που μεταφέρουν τρόφιμα στο πλαίσιο του παγκόσμιου επισιτιστικού προγράμματος στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας. Στη σύνοδο κορυφής των ηγετών του 2015, για τη διατήρηση της ειρήνης, η οποία διεξήχθη στο περιθώριο της 70^{ης} Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, το NATO δεσμεύθηκε για ενισχυμένη στήριξη του ΟΗΕ στον τομέα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Στις 26 Οκτωβρίου 2018, υπεγράφη κοινή δήλωση που καθορίζει τα σχέδια για τη μελλοντική

συνεργασία μεταξύ του NATO και του ΟΗΕ, η οποία ορίζει τομείς προτεραιότητας για μελλοντική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, της προστασίας των αμάχων και της προώθησης των γυναικών, της ειρήνης και της ασφάλειας. Το 2010, το NATO ενίσχυσε τους θεσμούς συνδέσμου του, καθώς πρόσθεσε άλλη μια θέση στρατιωτικού αξιωματικού συνδέσμου του NATO στα ΗΕ. Η ενισχυμένη συνεργασία με τον ΟΗΕ και τους άλλους διεθνείς παράγοντες, όπως η ΕΕ και ο ΟΑΣΕ, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συμβολής του NATO σε μια «ολιστική προσέγγιση» για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση των κρίσεων (NATO, Relations with the United Nations 2019).

Το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ NATO και ΟΗΕ εδράζεται στη βάση της πολυετούς συνέργειας των δύο οργανισμών. Το 2008, οι Γ.Γ. των δύο οργανισμών συμφώνησαν να θεσπίσουν ένα πλαίσιο για διευρυμένη διαβούλευση και συνεργασία. Από την υπογραφή αυτού του πλαισίου το 2008, η συνεργασία εξακολούθησε να αναπτύσσεται με πρακτικό τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη την ειδική εντολή, την εξειδίκευση, τις διαδικασίες και τις δυνατότητες κάθε οργανισμού. Οι τακτικές ανταλλαγές προσωπικού και ο διάλογος σε ανώτερα επίπεδα σε επίπεδο εργασίας σε πολιτικά και επιχειρησιακά ζητήματα έχουν καταστεί βασικό χαρακτηριστικό της διαλειτουργικότητας των δύο οργανισμών. Ο Γ.Γ. του NATO αναφέρει τακτικά στον Γ.Γ. του ΟΗΕ, την πρόοδο των επιχειρήσεων που έχουν ανατεθεί στο NATO αλλά και άλλες βασικές αποφάσεις του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου (NAC), μεταξύ άλλων στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων και στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Ο ΟΗΕ καλείται συχνά να παρακολουθήσει υπουργικές συνεδριάσεις και συνόδους κορυφής του NATO, ενώ ο Γ.Γ. του NATO συμμετέχει στη Γ.Σ. του ΟΗΕ και σε συνεδριάσεις σε επίπεδο προσωπικού, καλύπτοντας ευρύ φάσμα συνεργασίας και διαλόγου. Επίσης, σε ετήσια βάση λαμβάνουν χώρα συναντήσεις μεταξύ των γραμματειών του NATO και του ΟΗΕ.

Τα βασικά σημεία συνεργασίας των δύο οργανισμών, μεταξύ άλλων είναι: οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ο περιορισμός της διάδοσης των ραδιολογικών, χημικών, βιολογικών και πυρηνικών όπλων, ο ρόλος

των γυναικών στην ειρήνη και ασφάλεια, η προστασία των παιδιών στις ένοπλες συγκρούσεις, ο έλεγχος των φορητών όπλων και του ελαφρύ οπλισμού και τέλος η ανακούφιση του πληθυσμού από φυσικές καταστροφές. Για λόγους συνάφειας της παρούσης μελέτης, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί μόνο, ο τομέας των ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Σε αυτό τον τομέα επομένως, οι μοναδικές δυνατότητες και η εμπειρία του NATO μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμη πηγή υποστήριξης προς τον ΟΗΕ, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του οποίου λειτουργούν σε όλο και πιο απαιτητικά και επικίνδυνα περιβάλλοντα. Το προσωπικό του NATO και των ΗΕ εργάστηκε για να οικοδομήσει συνεργασία επί του πεδίου σε αυτόν τον τομέα. Χαρακτηριστικό της πρόθεσης είναι ότι, στη σύνοδο κορυφής των ηγετών του 2015, για τη διατήρηση της ειρήνης, ο Γ.Γ. του NATO δεσμεύθηκε να ενισχύσει τη στήριξη προς τον ΟΗΕ, ιδίως στον τομέα της ετοιμότητας των δυνάμεων, υποστηρίζοντας τις προσπάθειες του ΟΗΕ να αναπτυχθεί ταχύτερα και να εργαστεί στενότερα για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε χώρες που κινδυνεύουν, τόσο με τα έθνη των ΗΕ όσο και με την ΕΕ (NATO, Relations with the United Nations 2019).

Μια άλλη πρωτοβουλία, η οποία εκκίνησε το 1994 και έκτοτε ανανεώνεται με πρόθεση να ενταχθεί στο νέο στρατηγικό σχεδιασμό της συμμαχίας, που απασχόλησε τη σύνοδο κορυφής στη Washington το 1999, είναι η «σύμπραξη για την ειρήνη» (Partnership for Peace/PfP). Το έγγραφο πλαίσιο το οποίο στοιχειοθετεί τις αρχές στις οποίες βασίζεται η συγκεκριμένη σύμπραξη συντάχθηκε μετά από τη συνεδρίαση του Συμβουλίου του NATO (NAC), το 1994, από τους αρχηγούς των κυβερνήσεων των κρατών μελών της συμμαχίας. Πριν την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της συνάντησης κορυφής του Συμβουλίου, προηγήθηκε μια ανοιχτή πρόσκληση σε όλα τα ελεύθερα δημοκρατικά κράτη να συμμετάσχουν στην υπόψη σύμπραξη. Η πρόσκληση συμμετοχής εντάσσεται στις προβλέψεις του άρθρου 10 του χάρτη της συμμαχίας, το οποίο μνημονεύει τις προϋποθέσεις και διαδικασίες για ένταξη νέων μελών στους κόλπους της συμμαχίας (N. A. Council, Partnership for Peace: Invitation Document 1994).

Αυτό το νέο πρόγραμμα έχει ως απώτερο σκοπό τη δημιουργία μιας πραγματικής εταιρικής σχέσης, μια σύμπραξη για την ειρήνη. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί όταν οι εταίροι του προγράμματος αναπτύξουν ικανότητες με τις δυνάμεις του NATO με την απαραίτητη διαλειτουργικότητα, σε τομείς όπως η διατήρηση της ειρήνης, η έρευνα και διάσωση, οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις αλλά και άλλοι τομείς όπως μπορεί να συμφωνηθούν σε ad hoc καταστάσεις. Οι εταίροι σε κάθε περίπτωση, συνυπογράφουν κατά την ένταξη τους σε αυτή τη σχέση ότι έχουν δεσμευτεί για τη διαφύλαξη των δημοκρατικών κοινωνιών, την ελευθερία τους από τον εξαναγκασμό και τον εκφοβισμό, και τη διατήρηση των αρχών του διεθνούς δικαίου. Επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους να εκπληρώσουν καλόπιστα τις υποχρεώσεις του χάρτη των ΗΕ και τις αρχές της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συγκεκριμένα, δεσμεύονται να απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους, να σέβονται τα υφιστάμενα σύνορα και να διευθετούν τις διαφορές με ειρηνικά μέσα.

Ο σκοπός της σύμπραξης θα ευοδωθεί επιτυγχάνοντας τους ακόλουθους στόχους: διαφάνεια κατά τις διαδικασίες εθνικού αμυντικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού για την άμυνα, διασφάλιση του δημοκρατικού ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων, διατήρηση της ικανότητας και της ετοιμότητας για τη σύμπραξη σε επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ανάπτυξη συνεργατικών στρατιωτικών σχέσεων με το NATO με σκοπό τον κοινό σχεδιασμό, εκπαίδευση και τις ασκήσεις, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητά για να αναλαμβάνουν αποστολές στους τομείς της διατήρησης της ειρήνης, της έρευνας και της διάσωσης, των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων και άλλων που μπορεί να συμφωνηθούν στη συνέχεια. Τέλος, την ανάπτυξη, μακροπρόθεσμα, δυνάμεων που μπορούν να λειτουργήσουν καλύτερα με εκείνες των μελών της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (N. A. Council, Partnership for Peace: Framework Document 1994).

Παρατηρούμε επομένως ότι, για άλλη μια φορά η συμμαχία επεκτείνει το δίκτυο της προς κάθε πλευρά διευρύνοντας τα γεωγραφικά όρια της, αναπτύσσοντας σχέσεις και συνεργασίες με κάθε ενδιαφερόμενο μέρος το οποίο είναι διαθέσιμο να

συμπράξει στη διεθνή διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας υπό τις προβλέψεις του χάρτη των ΗΕ. Σημαντικό είναι ότι οι εταίροι είναι αποφασισμένοι όχι μόνο να αναπτύξουν διάλογο στο πλαίσιο της σύμπραξης αλλά και να οικοδομήσουν ικανότητες τέτοιες, οι οποίες θα εργαλειοποιηθούν από τα ΗΕ με σκοπό την υλοποίηση των ψηφισμάτων – εντολών του ΣΑ.

3.3.1 Επιχειρήσεις του NATO

Δυτικά Βαλκάνια

Τον Ιούλιο του 1992, πλοία του NATO που ανήκαν στη μόνιμη ναυτική δύναμη της Συμμαχίας στη Μεσόγειο, με τη βοήθεια αεροσκαφών ναυτικής περιπολίας του NATO, ξεκίνησαν επιχειρήσεις στην Αδριατική για την υποστήριξη του εμπάργκο όπλων του ΟΗΕ εναντίον των δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Οι ενέργειες αυτές είχαν αποφασιστεί με την εντολή 713/1991 του ΣΑ (S. Council, Resolution 713 1991), υπό τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη και παρείχαν υποστήριξη στις δυνάμεις της UNPROFOR. Λίγους μήνες αργότερα, το Νοέμβριο του 1992, το NATO και η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) ξεκίνησαν ενέργειες επιβολής για την υποστήριξη των ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ με στόχο την αποτροπή της κλιμάκωσης της σύγκρουσης. Η ετοιμότητα της συμμαχίας να στηρίξει ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την εξουσία του ΣΑ του ΟΗΕ δηλώθηκε επισήμως από τους υπουργούς Εξωτερικών του NATO, το Δεκέμβριο του 1992. Στη συνέχεια ελήφθησαν ορισμένα μέτρα, μεταξύ των οποίων κοινές θαλάσσιες επιχειρήσεις υπό την εξουσία των Συμβουλίων του NATO και της ΔΕΕ, αεροπορικές επιχειρήσεις του NATO, στενή αεροπορική υποστήριξη στη δύναμη προστασίας των ΗΕ (UNPROFOR) και αεροπορικές επιθέσεις για την προστασία των «ασφαλών περιοχών» του προσωπικού του ΟΗΕ. Μετά την υπογραφή της γενικής συμφωνίας-πλασίου για την ειρήνη στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη (συμφωνία Dayton) στις 14 Δεκεμβρίου 1995, το NATO έλαβε εντολή από τα ΗΕ, βάσει του ψηφίσματος 1031/1995 (S. Council, Resolution 1031 1995) του ΣΑ του ΟΗΕ σύμφωνα με το κεφάλαιο VII του χάρτη, για την εφαρμογή της στρατιωτικής πτυχής της ειρηνευτικής συμφωνίας. Όλες οι αρμοδιότητες της UNPROFOR μεταβιβάστηκαν στην νατοϊκή δύναμη με την ονομασία «δύναμη υλοποίησης» ή «Implementation Force/(IFOR)». Η πρώτη ειρηνευτική

επιχείρηση του NATO (IFOR), ξεκίνησε επιχειρήσεις στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη για να εκπληρώσει την εντολή αυτή το Δεκέμβριο του 1995. Ένα χρόνο αργότερα, αντικαταστάθηκε από τη «δύναμη σταθεροποίησης» ή «Stabilization Force (SFOR)» και πάλι υπό την ηγεσία του NATO. Καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης τους, οι πολυεθνικές δυνάμεις του NATO συνεργάστηκαν στενά με άλλους διεθνείς οργανισμούς και ανθρωπιστικές υπηρεσίες επιτόπου, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών του ΟΗΕ, όπως η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR) και τη διεθνή αστυνομική δύναμη του ΟΗΕ (UN International Police Task Force/IPTF) (NATO, Relations with the United Nations 2019).

Οι ανωτέρω εξελίξεις άνοιξαν το δρόμο για την επέμβαση του NATO στο Κοσσυφοπέδιο το 1999, η οποία όμως, έγινε χωρίς να τηρηθούν οι νόμιμες προϋποθέσεις του άρθρου 53 του χάρτη, χωρίς δηλαδή, την έστω και εκ των υστέρων εξουσιοδότηση του ΣΑ. Για να δικαιολογήσει τις πράξεις του το NATO στηρίχθηκε σε πολιτικά επιχειρήματα για τη χρήση βίας κατά της χώρας αυτής. Από τα νομικά επιχειρήματα που προβλήθηκαν, υπογραμμίζουμε την αναφορά στις αποφάσεις του ΣΑ που προηγήθηκαν των βομβαρδισμών. Στις αποφάσεις αυτές²³, οι οποίες ελήφθησαν στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη, το ΣΑ διαπίστωνε μεν επικείμενη ανθρωπιστική καταστροφή, αλλά και απειλή της ειρήνης και της ασφάλειας της περιοχής λόγω των γεγονότων που διαδραματιζόνταν στη χώρα αυτή αλλά δεν έδινε εντολή λήψεως στρατιωτικών μέτρων. Οι μη νόμιμες αυτές ενέργειες του NATO, και περισσότερο, οι παρατεταμένοι αεροπορικοί βομβαρδισμοί έγιναν αντικείμενο οξείας κριτικής, ακόμα και από τους υποστηρικτές της «ανθρωπιστικής επέμβασης», και δημιούργησαν τεταμένες σχέσεις μεταξύ του NATO και των δύο μονίμων μελών του ΣΑ, Ρωσίας και Κίνας, με τις οποίες συντάχθηκαν και άλλα κράτη μέλη του ΟΗΕ (Ινδία, Αραβικά κράτη και αρκετά Λατινοαμερικανικά κράτη).

Βέβαια, η συμμαχία διέτεινε ότι έλαβε μέτρα για την υποστήριξη των ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη σύγκρουση. Καθ' όλη τη διάρκεια της κρίσης, διατηρήθηκαν στενές επαφές μεταξύ του Γ.Γ. του ΟΗΕ και του Γ.Γ. του NATO, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της «δύναμης του

---

²³ Αναφερόμαστε στις αποφάσεις 1160, 1199 και 1203 του ΣΑ του ΟΗΕ, που ελήφθησαν το 1998.

Κοσσυφοπεδίου» ή «Kosovo Force (KFOR)» η οποία αναπτύχθηκε βάσει του ψηφίσματος 1244/1999 του ΣΑ του ΟΗΕ (S. Council, Resolution 1244 1999). Το συγκεκριμένο ψήφισμα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη, όριζε μια διεθνή παρουσία ασφάλειας ως προϋπόθεση για την ειρήνη και την ανοικοδόμηση του Κοσσυφοπεδίου. Καθ' όλη τη διάρκεια της ανάπτυξής της, η KFOR συνεργάστηκε στενά με την αποστολή προσωρινής διοίκησης του ΟΗΕ στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK), καθώς και με άλλους διεθνείς και τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Αξίζει να αναφερθεί ότι, η συγκεκριμένη αυτή ειρηνευτική πολυεθνική επιχείρηση του ΟΗΕ η οποία είναι ακόμη σε εξέλιξη και απασχολεί περίπου 4.000 προσωπικό της συμμαχίας, θα αποτελέσει τη βάση για την εξέλιξη των μελλοντικών συνεργασιών μεταξύ NATO και ΟΗΕ καθώς οι στόχοι που έχει θέσει υφίστανται σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς υλοποιώντας την ολιστική προσέγγιση της νέας στρατηγικής του NATO. Ειδικότερα, για την υλοποίηση των στόχων της επιχείρησης αυτής, εμπλέκονται σε ότι αφορά την UNMIK, πλην της Γραμματείας του ΟΗΕ, στην οποία ανήκει το τμήμα της προσωρινής διοίκησης, και άλλα όργανα και περιφερειακοί οργανισμοί, όπως ο Ύπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες που ασχολείται με τα ανθρωπιστικά θέματα, ο ΟΑΣΕ που έχει αναλάβει τα θέματα της εγκαθίδρυσης θεσμών (institution building), και η ΕΕ που έχει αναλάβει την ανοικοδόμηση της περιοχής (reconstruction). Φυσικά τα θέματα ασφαλείας, καλύπτονται από τη στρατιωτική παρουσία της KFOR.

Επίσης, μεταξύ 2000 και το 2003, το NATO και τα ΗΕ συνεργάστηκαν επιτυχώς για να κατευνάσουν μεγάλες εθνοτικές διαμάχες στη νότια Σερβία και να αποτρέψουν έναν πλήρη εμφύλιο πόλεμο στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (επίσημα πλέον Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας). Τον Φεβρουάριο του 2001, στο αποκορύφωμα του εθνικού αλληλοσπαραγμού μεταξύ των δυνάμεων ασφαλείας του κράτους και ενόπλων Αλβανών ανταρτών, το NATO και η ΕΕ συντόνισαν τις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στη συμφωνία της Οχρίδας, τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου.

Τον ίδιο μήνα, το NATO δρομολόγησε την 30 ημερών επιχείρηση «Essential Harvest» για τον αφοπλισμό των Αλβανών ανταρτών και την καταστροφή του

συλληχθέντος οπλισμού. Μετά, ακολούθησε η τρίμηνη επιχείρηση «Amber Fox», η οποία είχε ως σκοπό να προστατεύσει τους διεθνείς παρατηρητές που επέβλεπαν την υλοποίηση της ειρηνευτικής συμφωνίας στην τότε πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Στη συνέχεια, για να μειώσει την πιθανότητα ανάφλεξης της κρίσης, το NATO συμφώνησε να συνεχίσει την υποστήριξη του με την Επιχείρηση «Allied Harmony», που διήρκεσε από τον Δεκέμβριο του 2002 έως τον Μάρτιο του επομένου έτους, όταν παραδόθηκε η όλη επιχείρηση στην ΕΕ.

Αφγανιστάν

Η συνεργασία μεταξύ του NATO και των ΗΕ διαδραματίζει καίριο ρόλο στο Αφγανιστάν. Η συμμαχία ανέλαβε επισήμως τη «διεθνή δύναμη βοήθειας για την ασφάλεια» ή «International Security Assistance Force (ISAF)», στο πλαίσιο του αιτήματος των Αφγανικών αρχών και της εντολής 1386/2001 (S. Council, Resolution 1386 2001) του ΣΑ του ΟΗΕ, το 2001, στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη. Η δύναμη αναπτύχθηκε από τον Αύγουστο του 2003 έως τον Δεκέμβριο του 2014. Αποστολή της ήταν αρχικά, να προσφέρει βοήθεια για την παροχή ασφάλειας εντός και γύρω από την πρωτεύουσα Καμπούλ. Στη συνέχεια, μετά από μια σειρά ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ εγκρίθηκε να επεκτείνει την παρουσία της σε άλλες περιοχές της χώρας, με σκοπό να επεκτείνει την εξουσία της κεντρικής Αφγανικής Κυβέρνησης και να διευκολύνει την ανάπτυξη και την ανοικοδόμηση της χώρας.

Η επιθυμητή τελική κατάσταση ήταν να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη λειτουργία δημοκρατικών θεσμών και την εγκαθίδρυση κράτους δικαίου με στόχο την αποτροπή δημιουργίας μιας χώρας «καταφύγιο» για τη διεθνή τρομοκρατία. Η ISAF συνέβαλε επίσης σημαντικά στην ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη στο Αφγανιστάν μέσω των ομάδων ανοικοδόμησης. Η συγκεκριμένη αποστολή (ISAF), ήταν από τις μεγαλύτερες διεθνείς επιχειρήσεις που αναπτύχθηκαν ποτέ, δημιουργώντας σχέσεις και συνεργασίες μεταξύ 51 χωρών. Ιδιαίτερα όμως το NATO συνεργάστηκε στενά με την αποστολή βοήθειας των ΗΕ στο Αφγανιστάν (UNAMA) αλλά και άλλους διεθνείς παράγοντες που εξειδικεύονται στη διακυβέρνηση, την ανοικοδόμηση και την ανάπτυξη. Η στενή συνεργασία όλων των

εμπλεκόμενων, πραγματοποιήθηκε σε παράλληλα επίπεδα, στο Αφγανιστάν, καθώς και στις έδρες του ΟΗΕ και του ΝΑΤΟ, με αποτέλεσμα έως το τέλος τους 2014 να μεταβιβασθεί η πλήρης ευθύνη της ασφάλειας, από τις δυνάμεις της ISAF στον Αφγανικό στρατό και τις Αφγανικές αστυνομικές δυνάμεις.

Επιπλέον, το 2015 το ΝΑΤΟ ξεκίνησε μια νέα αποστολή στο Αφγανιστάν με την ονομασία «Resolute Support», με σκοπό την εκπαίδευση και την παροχή συμβουλών και βοήθειας στις αφγανικές δυνάμεις ασφαλείας και τα θεσμικά όργανα της χώρας.

Ιράκ

Σύμφωνα με τους όρους του ψηφίσματος 1546/2004 (S. Council, Resolution 1546 2004) του ΣΑ του ΟΗΕ, το οποίο εκδόθηκε στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη, και κατόπιν αιτήματος της προσωρινής κυβέρνησης του Ιράκ, το ΝΑΤΟ πραγματοποίησε την επιχείρηση NTM-I (NATO Training Mission – Iraq) για την εκπαίδευση των Ιρακινών ενόπλων δυνάμεων και σωμάτων ασφαλείας. Η αποστολή διήρκησε από το 2004 έως το τέλος του 2011 και ο στόχος της ήταν να συνδράμει στην ανάπτυξη των Ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας και των δομικών και θεσμικών υποδομών, ώστε να καταστεί η χώρα ένα υγιές και βιώσιμο κράτος. Η επιχείρηση του ΝΑΤΟ δεν εμπεριείχε στοιχεία επιχειρησιακής αποστολής στο πεδίο της μάχης αλλά ο ρόλος της δύναμης ήταν συμβουλευτικός και εκπαιδευτικός. Για την εκπλήρωση της αποστολής, το ΝΑΤΟ συνεργάστηκε με την Ιρακινές Αρχές καθώς και με την Αμερικάνικη Διοίκηση στην οποία υπαγόταν επιχειρησιακά (NATO, NATO Training Mission - Iraq 2019).

Λιβύη

Στις 27 Μαρτίου 2011, οι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ αποφάσισαν να αναλάβουν ολόκληρη τη στρατιωτική επιχείρηση στη Λιβύη, σύμφωνα με τα ψηφίσματα 1970, 1973 και 2009/2011 (S. Council, Resolution 1973 2011) του ΣΑ του ΟΗΕ, τα οποία εκδόθηκαν στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη. Σκοπός της επιχείρησης Unified Protector «Ενιαίος Προστάτης», ήταν να προστατεύσει τους αμάχους και τους πολίτες

που βρίσκονταν υπό την απειλή επίθεσης. Το NATO εφάρμοσε όλες τις στρατιωτικές πτυχές του ψηφίσματος του ΣΑ ενεργώντας γρήγορα και αποφασιστικά για να επιβάλει το εμπάργκο όπλων και τη ζώνη απαγόρευσης πτήσεων που προέβλεπε η εντολή. Επίσης, λήφθηκαν περαιτέρω μέτρα για την προστασία των αμάχων και των πολιτών που κατοικούσαν σε περιοχές που δέχθηκαν επιθέσεις. Η επιχείρηση περατώθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2011 (NATO, Operation UNIFIED PROTECTOR, NATO-led Arms Embargo against Libya 2011).

Από το τέλος του ψυχρού πολέμου, είναι πλέον ξεκάθαρο ότι η συμμαχία έχει μετεξελιχθεί από στενό οργανισμό συλλογικής άμυνας, σε παγκόσμιο παράγοντα διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τη νέα στρατηγική αντίληψη (Strategic Concept) που έχει υιοθετήσει το NATO και η οποία αναφέρθηκε και στη σύνοδο κορυφής που διεξήχθη στη Λισσαβώνα τον Νοέμβριο του 2010. Στα πλαίσια της διαχείρισης κρίσεων και της συνεργατικής ασφάλειας με διεθνείς οργανισμούς, η συμμαχία είναι σταθερά προσηλωμένη στους σκοπούς και τις αρχές του χάρτη των ΗΕ και στη Συνθήκη της Ουάσινγκτον. Η συνεργασία μεταξύ του NATO και των ΗΕ εξακολουθεί να συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας σε όλο τον κόσμο πλέον, και σε επιχειρήσεις οι οποίες εκπίπτουν του άρθρου 5 του καταστατικού χάρτη της συμμαχίας (NATO, Active Engagement, Modern Defence 2010).

3.4 Σχέσεις – Συνεργασίες της Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ)

Η ακόλουθη κατάσταση του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ), όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ). Η Ένωση δημιουργήθηκε επίσημα το 2002 και αποτελείται από το σύνολο σχεδόν των κρατών της Αφρικανικής Ηπείρου. Η ιδρυτική πράξη της Αφρικανικής Ένωσης καθορίζει τους στόχους της ΑΕ, οι οποίοι μεταξύ άλλων, είναι η προώθηση της ειρήνης, της ασφάλειας και της σταθερότητας στην ήπειρο καθώς και η ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασία για την επίτευξη όλων των παραπάνω (Union, About the African Union 2019).

Η Ένωση για να εξασφαλίσει τους στόχους της και να επιτύχει το όραμα της, για μια ολοκληρωμένη, ευημερούσα και ειρηνική Αφρική διαθέτει την «δύναμη ετοιμότητας» (African Standby Force ή ASF), η οποία αποτελεί αναπόσπαστο

κομμάτι του Συμβουλίου Ειρήνης και Ασφαλείας. Το συγκεκριμένο συμβούλιο συγκαταλέγεται στα κύρια όργανα της ένωσης, έχοντας υπό την ευθύνη του την ανάπτυξη και εκτέλεση επιχειρήσεων υποστήριξης ειρήνης. Το καταστατικό πρωτόκολλο του συμβουλίου προβλέπει τις λειτουργίες της συγκεκριμένης δύναμης η οποία δύναται να εκτελεί αποστολές για στήριξη της ειρήνης, αποστολές παρέμβασης σε κράτος - μέλος σε περίπτωση σοβαρών περιστάσεων ή αποστολές κατόπιν αίτησης κράτους - μέλους για την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας, αποστολές οικοδόμησης της ειρήνης και αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας. Επίσης το συμβούλιο, δύναται να μεσολαβήσει για να επιλύσει διαφορές ή να αποκλιμακώσει συγκρούσεις. Οι επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης του Συμβουλίου Ειρήνης και Ασφάλειας της Ένωσης, δύναται να εγκριθούν επίσης από το ΣΑ του ΟΗΕ, σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη των ΗΕ. Μέχρι το 2003, εννέα επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης είχαν αναπτυχθεί καθώς επίσης και τέσσερις αποστολές οι οποίες εξουσιοδοτήθηκαν από την Αφρικανική Ένωση. Κάθε αποστολή διαφέρει σε προσωπικό, μέσα, προϋπολογισμό και συμμετέχοντες, έχοντας ως εταίρους πολλούς και διάφορους διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των ΗΕ, ΕΕ και ΝΑΤΟ, όπως θα αναφερθεί και στη συνέχεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι, πολλές φορές τα κονδύλια για να καλυφθούν τα έξοδα μιας αποστολής καλύπτονται από τον ΟΗΕ (Union, The Peace & Security Council 2019).

Η Ένωση, έχει αναπτύξει σχέσεις συνεργασίας με το ΝΑΤΟ, οι οποίες χρονολογούνται από το 2005, όταν η ΑΕ αιτήθηκε τη συνδρομή της συμμαχίας για υποστήριξη διοικητικής μέριμνας για την εκτέλεση της επιχείρησης στο Σουδάν. Έκτοτε η συνεργασία έχει εξελιχθεί σε τρεις βασικούς τομείς, μεταξύ των οποίων η επιχειρησιακή υποστήριξη, η οικοδόμηση ικανοτήτων και η βοήθεια για την ίδρυση της αφρικανικής δύναμης ετοιμότητας (ASF). Το ΝΑΤΟ, παρείχε επίσης υποστήριξη στην επιχείρηση «AMISOM (African Union Mission in Somalia)», στη Σομαλία. Το 2014, υπεγράφη μια τεχνική συμφωνία μεταξύ της ΑΕ - ΝΑΤΟ που οδήγησε στην έναρξη του γραφείου συνδέσμου του ΝΑΤΟ στην έδρα της ΑΕ το 2015. Στο πλαίσιο της συμφωνίας, το ΝΑΤΟ παρέχει εκπαίδευση στο στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό της ΑΕ. Οι δύο οργανισμοί επίσης, συντηρούν εξαμηνιαία συνάντηση του στρατιωτικού επιτελείου τους (Union, The African Union and NATO call for closer

collaboration and support in the operationalization of the African Standby Forces 2019).

Αναφορικά με τις σχέσεις της ΑΕ με τον ΟΗΕ, το 2016 υπεγράφησαν δύο συμφωνίες μεταξύ του τμήματος υποστήριξης επιχειρήσεων του ΟΗΕ και της ΑΕ. Οι συμφωνίες αφορούσαν τη συμμετοχή του προσωπικού της ΑΕ, σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαχείρισης πόρων και διεύθυνσης επιχειρήσεων και εγκαθίδρυσης πιλοτικού προγράμματος ανταλλαγής ανθρωπίνου δυναμικού μεταξύ των οργανισμών. Ενώ, το 2017 υπεγράφη πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της ΑΕ και του ΟΗΕ, για ενισχυμένη συνεργασία στους τομείς της ειρήνης και της ασφάλειας μέσω της ολιστικής στρατηγικής προσέγγισης των προκλήσεων, απότοκο της οποίας θα είναι η ενδυνάμωση των σχέσεων των δύο οργανισμών. Ενδεικτικό της εξέλιξης των σχέσεων των δύο οργανισμών είναι η αναφορά της ειδικής επιτροπής για τις επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης του ΟΗΕ, η οποία συντάχθηκε το 2018. Στην αναφορά αναφέρονται ξεκάθαρα οι επιδιώξεις του ΟΗΕ για την συνεργασία με την ΑΕ και ιδιαίτερα επισημαίνεται ότι, το κοινό πλαίσιο συνεργασίας των δύο οργανισμών θα εξυπηρετήσει ως βάση για περαιτέρω εμβάθυνση των σχέσεων, στους τομείς διατήρησης της ειρήνης σε στρατηγικό επίπεδο.

Η ειδική επιτροπή επίσης, αναγνωρίζει της στρατηγικής σημασίας συνεργασία μεταξύ του ΟΗΕ και της ΑΕ στο πλαίσιο διαχείρισης των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης και ασφάλειας, επικροτώντας ιδιαίτερα τον κρίσιμο ρόλο που έχει αναλάβει η ΑΕ, μαζί με άλλους περιφερειακούς οργανισμούς, για τη διαχείριση των συγκρούσεων στην Αφρικανική Ήπειρο. Επίσης, η επιτροπή τονίζει τη σημασία της εμβάθυνσης της στρατηγικής συνεργασίας των δύο οργανισμών η οποία θα πρέπει να βασίζεται σε διαβουλεύσεις των δύο μερών, τακτικές συναντήσεις σε όλα τα επίπεδα, ανάπτυξη των γραφείων συνδέσμων, στενή συνεργασία κατά την επιχειρησιακή ανάλυση των επιχειρήσεων στο πεδίο και εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των δύο οργανισμών για να αντιμετωπίσουν από κοινού την πολυπλοκότητα των συγκρούσεων στην Αφρική (Special Committee 2018).

Ειδική αναφορά γίνεται στην ανάγκη χρηματοδότησης επιχειρήσεων διατήρησης ειρήνης, οι οποίες θα εξουσιοδοτούνται από το ΣΑ του ΟΗΕ και θα εκτελούνται από την ΑΕ, σύμφωνα με το ψήφισμα 2320/2016 του ΣΑ του ΟΗΕ το οποίο εκδόθηκε στο πλαίσιο συνεργασίας του ΟΗΕ με περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς οργανισμούς αλλά και μετά από σχετικό αίτημα της ΑΕ (S. Council, Resolution 2320 2016). Τέλος, ο ΟΗΕ υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα της «δύναμης ετοιμότητας» (ASF) της ΑΕ και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει σε επιχειρήσεις διευθέτησης σύγκρουσης, με την επιχειρησιακή ετοιμότητα και την άμεση επέμβαση σε όλη την Αφρικανική Ήπειρο. Ιδιαίτερα αναφέρεται η ανάγκη για υποστήριξη της συγκεκριμένης δύναμης από τον ΟΗΕ, σε παροχή επιχειρησιακής εκπαίδευσης καθώς και σε διάθεση κονδυλίων για τον κατάλληλο εξοπλισμό της δύναμης για την εκτέλεση αποστολών (Special Committee 2018).

3.4.1 Επιχειρήσεις της ΑΕ

Μπουρούντι

Η πρώτη επιχείρηση η οποία διεξήχθη από την ΑΕ, ήταν στο Μπουρούντι, το 2003. Η νεοσυσταθείσα ΑΕ, αποφάσισε το 2003 να διεξάγει μια ειρηνευτική επιχείρηση με την ονομασία «African Union Mission in Burundi (AMIB)». Αυτή η πρώτη επιχείρηση της ΑΕ, εξ ολοκλήρου σχεδιασμένη και εκτελεσμένη από τα κράτη - μέλη της αποτέλεσε ορόσημο για την ένωση καθώς αρκέστηκε στις δικές της δυνάμεις για να εγκαθιδρύσει την ειρήνη. Αφορμή της επέμβασης στο Μπουρούντι, ήταν ο συνεχιζόμενος εμφύλιος σπαραγμός της χώρας μεταξύ των φυλετικών ομάδων Χούτου και Τούτσι.

Τον Απρίλιο του 2003, η ΑΕ ανέπτυξε περισσότερους από 3.000 στρατιώτες από τη Νότια Αφρική, την Αιθιοπία, τη Μοζαμβίκη για την παροχή ασφάλειας στους πολίτες. Η AMIB είχε επίσης στόχο τη δημιουργία συνθηκών, που θα έθεταν τα θεμέλια για την ανάπτυξη μιας ειρηνευτικής επιχείρησης των ΗΕ στη χώρα. Ο ΟΗΕ, αποφάσισε να επέμβει μετά το ψήφισμα 1545/2004 του ΣΑ, το οποίο εκδόθηκε στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη και προέβλεπε την ενσωμάτωση της AMIB στη

νέα δύναμη των ΗΕ που θα επενέβαινε για να επιλύσει την κρίση με την ονομασία «United Nations Operation In Burundi (ONUB)» (S. Council, Resolution 1545 2004).

Σουδάν

Το 2004, η ΑΕ αποφάσισε να συγκροτήσει δύναμη με την ονομασία «AMIS (African union Mission in Sudan)», για να διεξάγει επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης, κυρίως στο Δυτικό Σουδάν στην περιοχή του Νταρφούρ, με σκοπό να αντιμετωπίσει τον εμφύλιο πόλεμο μεταξύ αραβόφωνου και μη αραβόφωνου πληθυσμού της χώρας. Το ψήφισμα των ΗΕ 1564/2004 εντός του πλαισίου του κεφαλαίου VII του χάρτη, επικρότησε αυτή τη δράση και προέτρεψε τα κράτη – μέλη του ΟΗΕ αλλά και άλλους διεθνείς οργανισμούς να υποστηρίξουν τη δράση της ΑΕ, να την ενισχύσουν σε υλικά, εξοπλισμό αλλά και κονδύλια (S. Council, Resolution 1564 2004). Η αποστολή της AMIS ήταν αρχικά, να εποπτεύσει την ειρηνευτική συμφωνία για το Νταρφούρ αλλά και διαφόρων άλλων συμφωνιών εκχειρίας μεταξύ των εμπλεκομένων. Λόγω όμως της αυξανόμενης έντασης στην περιοχή, την κλιμάκωση της βίας, την ανεπαρκή στελέχωση της δύναμης της ΑΕ αλλά και την αδυναμία της AMIS να ανταπεξέλθει στο ρόλο της και να περιορίσει τη βία, αποφασίστηκε το 2007 η ανάπτυξη υβριδικής δύναμης του ΟΗΕ και της ΑΕ με την ονομασία «United Nations African Union Hybrid Operation In Darfur/UNAMID», 26.000 ανδρών.

Η υβριδική αυτή δύναμη UNAMID, εξουσιοδοτήθηκε από το ΣΑ των ΗΕ με την εντολή 1769/2007, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του κεφαλαίου VII του χάρτη. Η αποστολή της, σε αντίθεση με της AMIS, ήταν η ενεργή εμπλοκή της δύναμης με σκοπό τη διάσωση ανθρωπίνων ζωών, η προστασία των πολιτών της περιοχής, το οποίο αποτελεί και τον πυρήνα της εντολής, αλλά επίσης και η συμβολή στην ασφάλεια της ανθρωπιστικής βοήθειας, επιτηρώντας και επαληθεύοντας τις συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί. Επίσης, η εντολή του ΣΑ προέβλεπε την ανάπτυξη της δύναμης αρχικά για ένα χρονικό διάστημα 12 μηνών καθώς και την ενσωμάτωση της AMIS στην UNAMID (S. Council, Resolution 1769 2007).

Σομαλία

Το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφάλειας της ΑΕ στις 19 Ιανουαρίου 2007 αποφάσισε την ανάπτυξη δύναμης στη Σομαλία με την ονομασία «African Union Mission in Somalia/AMISOM», ενώ το ΣΑ του ΟΗΕ στις 21 Φεβρουαρίου 2007 ενέκρινε την αποστολή με την εντολή 1744/2007. Η εντολή του ΣΑ εκδόθηκε σύμφωνα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη, ενώ παράλληλα προέτρεπε τα κράτη – μέλη του οργανισμού να υποστηρίξουν και να ενισχύσουν την πρωτοβουλία της ΑΕ σε μέσα, εξοπλισμό και κονδύλια. Η AMISOM δημιουργήθηκε αρχικά για μια περίοδο έξι μηνών, ενώ οι μεταγενέστερες εξαμηνιαίες ανανεώσεις της εντολής της AMISOM από το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφάλειας της ΑΕ επίσης εγκρίθηκαν από το ΣΑ των ΗΕ. Ο σκοπός της δύναμης ήταν να στηρίξει τις μεταβατικές κυβερνητικές δομές, να εφαρμόσει ένα εθνικό σχέδιο ασφαλείας, να εκπαιδεύσει τις δυνάμεις ασφαλείας της Σομαλίας και να βοηθήσει στη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Επίσης, στο πλαίσιο των καθηκόντων της, η AMISOM υποστήριζε την ομοσπονδιακή κυβέρνηση των δυνάμεων της Σομαλίας (Security, Resolution 1744 2007).

Η εξελισσόμενη κρίση, η συνέχιση της βίας και τα πολλαπλά επεισόδια κατά της AMISOM, οδήγησαν τον ΟΗΕ να επέμβει επί της κλιμακούμενης κατάστασης στη Σομαλία και το 2013 με το ψήφισμα του ΣΑ 2102/2013 να αναπτύξει δύναμη των ΗΕ στη Σομαλία με την ονομασία «United Nations Assistance Mission In Somalia/UNSOM», αρχικά για χρονική περίοδο δώδεκα μηνών. Η εντολή του ΣΑ στην UNSOM περιλαμβάνει, την παροχή συμβουλών πολιτικής στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Σομαλίας (Federal Somali Government/FSG) και στην αποστολή της ΑΕ στη Σομαλία (AMISOM) για την αποκατάσταση της ειρήνης και την οικοδόμηση του κράτους. Οι τομείς στους οποίους επικεντρώνεται η βοήθεια είναι, η διακυβέρνηση, η μεταρρύθμιση για την ασφάλεια και το κράτος δικαίου (συμπεριλαμβανομένης της αποστράτευσης των μαχητών), η ανάπτυξη ομοσπονδιακού συστήματος (συμπεριλαμβανομένου του σχηματισμού κράτους), η συνταγματική αναθεώρηση και ο εκδημοκρατισμός (συμπεριλαμβανομένων των προετοιμασιών για την πολιτική μετάβαση μέχρι το 2016). Επιπλέον, για την

πληρέστερη συνεργασία και συντονισμό των αποστολών των δυο οργανισμών ο ΟΗΕ ανέπτυξε το «United Nations Support Office for AMISOM/UNSOA», έτσι ώστε οι κοινοί στόχοι να είναι πιο εύκολα επιτεύξιμοι (Security, Resolution 2102 2013). Η εντολή της UNSOM ανανεώνεται κάθε χρόνο με ψηφίσματα του ΣΑ, ενώ με το ψήφισμα 2461/2019 του ΣΑ επεκτάθηκε η εντολή στη δύναμη μέχρι τις 31 Μαρτίου 2020 (Security, Resolution 2461 2019).

3.5 Σχέσεις – Συνεργασίες της Δυτικοαφρικανικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Θα ήταν παράλειψη του παρόντος πονήματος να μην αναφερθεί στην Δυτικοαφρικανική Οικονομική και Νομισματική Ένωση ή ECOWAS (Economic Community Of Western African States) και τη δράση που ανέπτυξε στην Αφρικάνικη Ήπειρο, από την ίδρυση της το 1975. Η συνθήκη του Λάγος, η οποία δημιούργησε την Ένωση, είχε οικονομικά κυρίως κίνητρα. Παρόλα ταύτα αναδυόμενες πολιτικές προκλήσεις οδήγησαν την αναθεώρηση της συνθήκης το 1993 με αποτέλεσμα την διεύρυνση των σκοπών της. Στις θεμελιώδεις αρχές της Ένωσης, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται η απαγόρευση πράξεων επιθετικότητας μεταξύ των κρατών – μελών, η ισότητα και ο σεβασμός στη ανεξαρτησία και κυριαρχία των κρατών – μελών, η διατήρηση της ειρήνης, της σταθερότητας και της ασφάλειας μέσω της καλής γειτονίας, η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, η ενεργός συνεργασία των κρατών – μελών και η προώθηση του ειρηνικού περιβάλλοντος ως προαπαιτούμενου της οικονομικής ανάπτυξης (ECOWAS 2016).

3.5.1 Επιχειρήσεις της ECOWAS

Για την προώθηση της διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης, της περιοχής της Δυτικής Αφρικής, μέσω της εφαρμογής του κοινοτικού προγράμματος εργασίας, η Δυτικοαφρικανική Ένωση έχει εργαστεί για να επιφέρει μεγαλύτερη εδραίωση του δημοκρατικού πολιτισμού, βελτιωμένη αποδοτικότητα στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων, πρόληψη και επίλυση κρίσεων, όπως παρατηρήθηκε στην αποκατάσταση της σταθερότητας στα κράτη μέλη με την πάροδο των ετών.

Λιβερία

Η πρώτη επιχείρηση η οποία διεξήχθη από την ECOWAS, ήταν το 1990 στο έδαφος της Λιβερίας. Αφορμή υπήρξε ο εμφύλιος πόλεμος που μάστιζε τη χώρα μεταξύ των διαφορετικών φατριών που πάλευαν για την επικράτηση και την ανάληψη της εξουσίας της χώρας. Αρχικά η δράση της ECOWAS ήταν να συστήσει μια επιτροπή διαμεσολάβησης για να επαναφέρει την ειρήνη στη χώρα, μετά από το κάλεσμα του τότε Προέδρου της χώρας Samuel Doe, καθώς αδυνατούσε να αντιμετωπίσει το αντάρτικο κίνημα National Patriotic Front of Liberia (NPFL), υπό του Charles Taylor. Αν και η επιτροπή κατέληξε σε ένα σχέδιο για την ειρήνευση, αυτό δεν επετεύχθη ποτέ καθώς δεν υπήρξε σύγκλιση των απόψεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ο ρόλος της ECOWAS στην αντιμετώπιση της κρίσης δεν ήταν εύκολος καθώς ακόμη και εντός της ένωσης υπήρχαν αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με την επέμβαση στη Λιβερία. Η απραξία του ΟΗΕ, καθώς υπήρχαν αντιρρήσεις για επέμβαση στη Λιβερία από συγκρουόμενα συμφέροντα Αφρικανικών κρατών – μελών του οργανισμού (Ακτή του Ελεφαντοστού, τότε Ζαΐρ και Αιθιοπία) οδήγησε την ένωση (ECOWAS) να αναπτύξει μια δύναμη αρχικά περίπου 3.000 και στη συνέχεια 9.000 ανδρών (το 1992) με την ονομασία ECOMOG (Economic Community of West African States Monitoring Group). Το αξιοσημείωτο με αυτή την αποστολή ήταν ότι, ποτέ δεν έλαβε επίσημα την εξουσιοδότηση του ΣΑ του ΟΗΕ, παρά μόνο μια ανεπίσημη δήλωση υποστήριξης των ενεργειών της. Επίσης από αποστολή διαμεσολάβησης, η ECOMOG κατέληξε να γίνει μια δύναμη επιβολής της ειρήνης χρησιμοποιώντας βία και παρεμβαίνοντας στο εσωτερικό μια χώρας χωρίς την εξουσιοδότηση του ΣΑ του ΟΗΕ στο πλαίσιο των προβλέψεων του κεφαλαίου VII του χάρτη, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο επικίνδυνα προηγούμενα στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και τον αποτελεσματικό έλεγχο και αξιοπιστία του ΟΗΕ.

Ωστόσο η παρουσία της ECOMOG δεν έφερε αποτελέσματα και γι'αυτό αποφασίστηκε από τον ΟΗΕ το 1993, να αποσταλεί μια δύναμη παρατηρητών με την ονομασία «United Nations Observer Mission in Liberia (UNOMIL)». Ο ρόλος της UNOMIL, μεταξύ άλλων, ήταν να επιβλέπει τις δράσεις της ECOMOG και να αναλάβει τον έλεγχο για τον αφοπλισμό και την καταστροφή του οπλισμού. Όπως ήταν

αναμενόμενο, αυτή η πρώτη προσπάθεια συνεργασίας του ΟΗΕ με έναν υποπεριφερειακό οργανισμό (ECOWAS) δεν είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα καθώς κατεγράφησαν πολλά σημεία τριβής μεταξύ των δύο οργανισμών. Παρόλα αυτά μια επιτυχία που πιστώνεται στην ECOMOG είναι οι ελεύθερες εκλογές που διεξήχθησαν το 1997 με αποτέλεσμα τη δραστική μείωση της βίας για τα επόμενα χρόνια.

Η κακή διαχείριση της εξουσίας ωστόσο, από την κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές του 1997 οδήγησε την χώρα και πάλι σε εμφύλιο πόλεμο. Η ECOWAS ανέπτυξε για δεύτερη φορά δυνάμεις στη Λιβερία το 2003, με την ονομασία αυτή τη φορά ECOMIL. Και αυτή τη φορά η δύναμη που αναπτύχθηκε αντιμετώπισε προβλήματα οργάνωσης και χρηματοδότησης αλλά, σε αντίθεση με την προηγούμενη φορά, είχε την πλήρη στήριξη της διεθνής κοινότητας. Τελικά, τα αντίπαλα στρατόπεδα ήρθαν σε συμφωνία και συνθηκολόγησαν με τη συνθήκη ειρήνης της Άκρα το 2003, στην οποία προβλεπόταν να συγκροτηθεί μια μεταβατική κυβέρνηση για δύο χρόνια, εντός των οποίων οι επαναστατικές ομάδες θα αφοπλιζόταν, θα αποστρατευόταν τα μέλη τους και θα πραγματοποιούταν επανένταξη τους με απώτερο σκοπό τη διενέργεια νόμιμων εκλογών στο τέλος της διετίας. Τον ίδιο χρόνο με την εντολή 1509/2003 το ΣΑ του ΟΗΕ αποφάσισε σύμφωνα με τις προβλέψεις του κεφαλαίου VII του χάρτη, να αναπτύξει δύναμη των ΗΕ με την ονομασία «UNMIL (United Nations Mission In Liberia)». Ο σκοπός της δύναμης ήταν να αναλάβει από την ECOMIL τη διοίκηση και τον έλεγχο και να εφαρμόσει την συνθήκη ειρήνης που είχε συμφωνηθεί (Security, Resolution 1509 2003).

Σιέρα Λεόνε

Το 1997, μετά τη παύση της πρώτης αποστολής της ECOMOG στη Λιβερία, η ECOWAS αποφάσισε την αποστολή της δύναμης στη Σιέρα Λεόνε για να αντιμετωπίσει τον εμφύλιο πόλεμο που δημιουργήθηκε από το πραξικόπημα, με το οποίο η νόμιμη κυβέρνηση έχασε την εξουσία. Το αποτέλεσμα αρχικά ήταν, το 1998 να αποκατασταθεί η νόμιμη κυβέρνηση της χώρας με την παρέμβαση της ECOMOG, αλλά και πάλι οι αντάρτες το 1999 κατέλαβαν την πρωτεύουσα Freetown και ανέτρεψαν την κυβέρνηση για δεύτερη φορά. Ο ΟΗΕ στήριξε την στρατιωτική παρέμβαση της ΑΕ και με το ψήφισμα 1162/1998 αποφάσισε την εγκατάσταση, με

άμεση ισχύ, δέκα στρατιωτικών συμβουλευτικών συνδέσμων για μια περίοδο ενενήντα ημερών, υπό την εξουσία του ειδικού απεσταλμένου του Γενικού Γραμματέα. Σκοπός τους ήταν, να συντονίσουν την κυβέρνηση της χώρας και τη διοίκηση της ECOMOG σε θέματα ασφάλειας και αφοπλισμού των ανταρτών καθώς και να υποβάλλουν έκθεση στο ΣΑ για την κατάσταση στη χώρα (Security, Resolution 1162 1998).

Ωστόσο, η ανακατάληψη της πρωτεύουσας Freetown και η ανάληψη της εξουσίας από τους αντάρτες (το 1999) σε συνδυασμό με την αναζωπύρωση της εμφύλιας διαμάχης και την κλιμάκωση της βίας, οδήγησε τον ΟΗΕ στην εντολή 1270/1999 με την οποία ο οργανισμός ανέπτυξε δύναμη με την ονομασία «UNAMSIL (United Nations Mission In Sierra Leone)», 6.000 ανδρών. Ακολούθως, με την εντολή 1289/2000, στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη, ενισχύθηκε αυτή η δύναμη σε 11.000 άνδρες με σκοπό τον αφοπλισμό, την αποστράτευση και την επανένταξη των ανταρτών. Επιπρόσθετα, αποφασίστηκε η ενσωμάτωση της δύναμης της ΑΕ στην UNAMSIL, η παροχή ασφάλειας σε καίρια σημεία της πρωτεύουσας και της διανομής της ανθρωπιστικής βοήθειας και ο έλεγχος και καταστροφή του συγκεντρωμένου οπλισμού (Security, Resolution 1289 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Συμπεράσματα

Ο τερματισμός του Ψυχρού Πολέμου, η εξάλειψη των αποικιών και η αφύπνιση εθνοτικών και φονταμελιστικών αντιλήψεων, οι οποίες συμπαρέσυραν ακραία εθνικιστικά στοιχεία, σε συνδυασμό με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας στην αυγή της 4^{ης} Τεχνολογικής Επανάστασης, συνέθεσαν ένα πολυδιάστατο, ευμετάβλητο, δυναμικό και απρόβλεπτο μεταψυχροπολεμικό Διεθνές Σύστημα, ποικίλων προκλήσεων και απειλών. Σε αυτό το πολυμορφικό περιβάλλον καλούνται οι Διεθνείς δρώντες να συνυπάρξουν αρμονικά, αναπτύσσοντας σχέσεις και συνεργασίες, διαμορφώνοντας έτσι ένα δίκτυο διεθνούς επηρεασμού και αλληλεξάρτησης, ανεξάρτητα του πρίσματος και της θεώρησης με την οποία μπορεί να εξεταστούν οι σχέσεις και συνεργασίες αυτές.

Οι Διεθνείς Οργανισμοί, με τα γνωρίσματα τους που έχουν αναλυθεί στη παρούσα εργασία, για να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις αυτού του περιβάλλοντος, εάν επιθυμούν να έχουν αξιόπιστη παρουσία στη διεθνή σκηνή και να ανταποκρίνονται έμπρακτα στο ρόλο της «ευθύνης προστασίας» της διεθνούς κοινωνίας, καλούνται να αναπροσαρμόσουν τα θεσμικά κείμενα, τις διαδικασίες, τις τεχνικές και στρατηγικές τους με σκοπό, να ανταγωνιστούν τις εξελίξεις και να παρέξουν την επιθυμητή ειρήνη και ασφάλεια.

Σε αυτό το πλαίσιο και μετά από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, είναι ολοφάνερο ότι το κυρίαρχο και μοναδικό όργανο της Διεθνούς Κοινότητας το οποίο έχει την ισχύ και νομιμότητα να ελέγχει και καθορίζει τα θέματα «ειρήνης και ασφάλειας», είναι το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Με δεδομένη την παραπάνω οικουμενικά αποδεκτή αρχή, καθότι το πλείστο των κρατών της υφηλίου αποδέχονται το Χάρτη του ΟΗΕ, γεννιούνται ερωτήματα για το ποιος ελέγχει το ΣΑ του ΟΗΕ. Θεωρητικά, το ΣΑ κινείται εντός των ορίων του καταστατικού χάρτη του οργανισμού και αυτό είναι αρκετό για τη νομιμότητα των ενεργειών του. Πρακτικά, το ΣΑ υπόκειται στο ρόλο που πρεσβεύουν και την ισχύ που διαχειρίζονται τα μόνιμα μέλη του. Επομένως, είναι εμφανές ότι οι πολιτικές σκοπιμότητες και τα συμφέροντα των

Μεγάλων Δυνάμεων καθορίζουν κατά ένα μεγάλο μέρος τις προσπάθειες διατήρησης της ειρήνης και ασφάλειας, προς επίρρωση των Ρεαλιστών οι οποίοι πρεσβεύουν ότι οι ΔΟ είναι τα εργαλεία των ισχυρών για να προωθούν τις πολιτικές και τα συμφέροντα τους.

Από την άλλη όμως, η εποχή της «διπλωματίας των κανονιοφόρων» έχει παρέλθει και οι αποικίες αποτελούν πια παρελθόν. Στη εποχή της παγκοσμιοποίησης, της πληροφορίας και της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης, όπως προαναφέρθηκε, ακόμη και οι ισχυροί αποζητούν την εσωτερική καταρχήν και εν συνεχεία εξωτερική νομιμοποίηση των ενεργειών τους. Ακόμα και εάν απουσιάζει μια «παγκόσμια κυβέρνηση», μη νομιμοποίηση των πράξεων ενός κράτους σύμφωνα με τις επιταγές του Διεθνούς Δικαίου, επισύρει περισσότερες συνέπειες παρά ποτέ σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων των κρατών (πολιτικό, διπλωματικό, οικονομικό, πολιτιστικό, κοινωνικό κ.α.), με αποτέλεσμα το ισοζύγιο κόστους - οφέλους να προβληματίζει τα κράτη.

Σε αυτό λοιπόν το αντικρουόμενο πλαίσιο, καλείται το ΣΑ να αποφασίσει εάν υφίσταται παραβίαση του διεθνούς δικαίου και εάν συντρέχουν λόγοι να ενεργοποιηθούν οι μηχανισμοί του οργανισμού για να καταλήξει σε απόφαση – εντολή (ερμηνεύοντας «κατά το δοκούν» τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ), το οποίο εν τέλει θα οδηγήσει σε εκτέλεση μια επιχείρησης - αποστολής. Αυτή η πρακτική έχει οδηγήσει σε απραξία, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου με τη χρήση τους δικαιώματος του veto από την πλευρά κυρίως της ΕΣΣΔ. Ωστόσο, και στην ύστερη περίοδο παρατηρούμε ότι, οι εντολές που έχουν εκδοθεί είναι ασαφής και ενέχουν την υποψία πολιτικών σκοπιμοτήτων. Με αυτό τον τρόπο, η εκδίδουσα εντολή του ΣΑ προκαλεί ιδιαίτερα προβλήματα κατά την εκτέλεση της, καθότι δημιουργεί παρερμηνείες στην επιχειρούσα δύναμη με απώτερη συνέπεια στη μειωμένη αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης της εξελισσόμενης κατάστασης. Τα τελευταία χρόνια βέβαια, παρατηρείται η εντολή που εκδίδει το ΣΑ να αναφέρει ρητά ότι η απόφαση έχει ληφθεί λαμβάνοντας υπόψη τις προϋποθέσεις του κεφαλαίου VII του χάρτη, γεγονός που βοηθά ιδιαίτερα στη σαφήνεια της εντολής και τη νομιμότητα χρήσης βίας από μια δύναμη κατά την εκτέλεση της εντολής.

Πέρα όμως από τις παρανοήσεις και προβλήματα που δημιουργούνται από την ερμηνεία του χάρτη, που πολλές φορές αποτελεί σημείο προστριβής ακόμη και για τα μέλη του ΣΑ, ένα ακόμη ευαίσθητο σημείο στη διαδικασία λήψης απόφασης για την εκτέλεση ειρηνευτικών επιχειρήσεων είναι η ανάθεση τους. Η πρακτική έχει δείξει ότι, η ανάθεση των επιχειρήσεων σχεδόν ποτέ δεν δίδεται απευθείας σε ένα κράτος – μέλος του οργανισμού ή σε ένα ΔΟ, παρότι πολλές φορές η εντολή του ΣΑ φωτογραφίζει τον φορέα εκτέλεσης της. Αυτό προκύπτει από την αποθυμία των κρατών – μελών να συνδράμουν σε επιχειρήσεις ειρήνης σε κάποιο σημείο του κόσμου που δεν τους αφορά, αλλά πολύ περισσότερο πηγάζει από την βασική αδυναμία του οργανισμού η οποία είναι η ανυπαρξία θεσμοθετημένης οργανικής δύναμης, η οποία να έχει την ικανότητα να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε πρόκληση τυχόν προκύψει στο πλαίσιο διατήρησης της ειρήνης και ασφάλειας, φυσικά εναρμονισμένη πάντα στις επιταγές του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ. Το βασικό μειονέκτημα αυτό του οργανισμού, έχει αναδείξει το ΝΑΤΟ ως τον κύριο εκφραστή των επιχειρήσεων ειρήνης του οργανισμού, δημιουργώντας πολλές σκέψεις για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα αυτών των αναθέσεων από πλευράς ΟΗΕ, καθότι η απουσία πολυφωνίας δημιουργεί ερωτηματικά για τη δράση και εξάπλωση του ΝΑΤΟ σε γεωγραφικά όρια που πολλές φορές είναι εκτός δικαιοδοσίας του και με τη σύμφωνη γνώμη του ΟΗΕ. Βέβαια, τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει αναπτύξει δράσεις, μηχανισμούς και ικανότητες οι οποίες θα της επιτρέψουν ένα πιο ενεργό ρόλο στη διεθνή σκηνή, δίνοντας και την ευκαιρία στον ΟΗΕ να επεκτείνει τις συνεργασίες του και με άλλους δρώντες πέρα του ΝΑΤΟ. Η πολυφωνία στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις θα επιφέρει αξιοπιστία, εγκυρότητα, οικουμενική αποδοχή, νομιμοποίηση των ενεργειών και εν τέλει βιώσιμη ανάπτυξη των κρατών που ταλαιπωρούνται από συγκρούσεις – διαμάχες.

Άλλο μελανό σημείο στην πρακτική των ΗΕ έχει αποτελέσει η ανοχή που έχει δείξει σε οργανισμούς οι οποίοι ανέλαβαν επιχειρήσεις χωρίς την προηγούμενη εξουσιοδότηση των ΗΕ, και μάλιστα κάνοντας χρήση βίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου και της Λιβερίας όπου το ΝΑΤΟ και ο ECOWAS αντίστοιχα έδρασαν χωρίς την προηγούμενη εξουσιοδότηση του ΣΑ. Ο ΟΗΕ σε αυτές τις περιπτώσεις είτε σιωπηρά αποδέχτηκε τη δράση αυτή

είτε εξέδωσε εξουσιοδότηση εκ των υστέρων, δημιουργώντας επικίνδυνο προηγούμενο σχετικά με την ανεξέλεγκτη δράση οργανισμών χωρίς την έγκριση του κυρίαρχου και μοναδικού οργάνου όπως έχουμε αναφέρει που είναι το ΣΑ. Έτσι, αν και το ΣΑ κινείται στα όρια του καταστατικού χάρτη αναθέτοντας επιχειρήσεις χρήσης βίας σε έτερους ΔΟ, δεν θα πρέπει να υπάρχει απόκλιση στη διαδικασία που έχει περιγραφεί σε αυτή την εργασία, καθότι κάθε τι διαφορετικό θα προκαλούσε την ανεξέλεγκτη δράση οργανισμών όπως αναφέραμε παραπάνω. Πολύ σημαντικό είναι ο έλεγχος και η ευθύνη των επιχειρήσεων να διατηρείται από τον ΟΗΕ και αυτό να αναφέρεται ξεκάθαρα στην εντολή, ανεξάρτητα του φορέα εκτέλεσης της.

Παρόλο όμως τις αδυναμίες, δυσλειτουργίες και αντιφάσεις που παρουσιάζει η λειτουργία του ΟΗΕ και του βασικότερου οργάνου του που είναι το ΣΑ, παρατηρούμε ότι αποτελεί το μοναδικό οργανισμό ο οποίος δύναται, κυρίως λόγω της οικουμενικότητάς του, να επεμβαίνει σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη διεξοδικά και επιστάμενα με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας, παρέχοντας κατά βάση προστασία της ανθρώπινης ύπαρξης και διασφάλισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Βέβαια, οι τομείς δράσεις του οργανισμού δεν σταματούν εδώ αλλά επεκτείνονται σε μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων, καλύπτοντας όλο το φάσμα της ανθρώπινης υπόστασης, αλλά δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσης εργασίας για να αναφερθούν. Επίσης, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξημένη τάση για ανάπτυξη των σχέσεων και συνεργασιών των οργανισμών μεταξύ τους, σε όλα τα επίπεδα, όπως έχουν αναφερθεί στον κορμό αυτής της εργασίας, καθότι το απαιτούν οι συνθήκες. Με ολιστική επομένως προσέγγιση των προκλήσεων και ανάπτυξη των συνεργασιών, επιδιώκεται να αντιμετωπιστούν οι σύγχρονες προκλήσεις.

4.2 Επίλογος

Κατά τις διεργασίες ίδρυσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στο Σαν Φρανσίσκο το 1945, ο Πρόεδρος της αγγλικής αντιπροσωπείας Λόρδος Χάλιφαξ (Edward Frederick Lindley Wood), είχε δηλώσει χαρακτηριστικά *«Δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η δουλειά μας είναι τέλεια και ότι έχουμε δημιουργήσει ένα ακλόνητο παράγοντα ειρήνης. Αλλά, είμαι πεπεισμένος ότι έχουμε σφυρηλατήσει ένα εργαλείο με το οποίο η ανθρωπότητα εάν επιθυμεί σοβαρά την ειρήνη και είναι έτοιμη να κάνει*

θυσίες γι αυτή, τότε ίσως έχει βρει τον τρόπο να το πετύχει». Σε αυτή τη λογική, ο ΟΗΕ και οι συναφείς συνδεδεμένοι οργανισμοί που έχουν τον ίδιο σκοπό με αυτόν, αποτελούν την ελπίδα της ανθρωπότητας για ασφάλεια και ειρήνη στον κόσμο.

Για να ισχυροποιηθεί όμως ακόμη περισσότερο ο ΟΗΕ, και να απεμπολήσει τυχόν πολιτικές σκοπιμότητες οι οποίες τον αποπροσανατολίζουν από το σκοπό ίδρυσης του, προτείνεται να επανεξετάσει τη διαδικασία λήψης απόφασης εντός του ΣΑ. Αυτό δύναται να το καταφέρει διευρύνοντας τη συμμετοχή μονίμων μελών, καθότι οι συνθήκες από την ίδρυση του έχουν αλλάξει δραματικά, με σκοπό την αυτονόμηση του οργάνου (ΣΑ) από τα συμφέροντα των κρατών, όσο μπορεί αυτό να καταστεί εφικτό.

Επίσης, προτείνεται η ανάπτυξη σταθερής δύναμης, επανδρωμένης και εξοπλισμένης κατάλληλα, ικανής να επέμβει με τα καταλληλότερα μέσα κάθε φορά σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη με σκοπό την εκπλήρωση των εντολών του ΣΑ. Η δύναμη αυτή θα πρέπει να αποτελείται από τα κράτη – μέλη του οργανισμού και να λογοδοτεί στο ΣΑ το οποίο είναι και το μοναδικό όργανο που θα έχει την ευθύνη και έλεγχο διεξαγωγής των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Με αυτό τον τρόπο, ο ΟΗΕ αποφεύγει σκοπιμότητες και συμφέροντα «έτερων» οργανισμών, διατηρεί απόλυτα και αποκλειστικά τον έλεγχο των επιχειρήσεων, διασφαλίζει τη νομιμότητα της επέμβασης και διατηρεί την αξιοπιστία του έναντι της Διεθνούς Κοινότητας.

Τέλος, στο πλαίσιο συνεργασίας των οργανισμών εντός του κεφαλαίου VII, προτροπή είναι οι εντολές του ΣΑ να είναι ξεκάθαρες, καθορίζοντας τις αρμοδιότητες και τα όρια των εκτελεστών της εντολής, με τρόπο που η εκτέλεση της εντολής να μην δέχεται παρερμηνείας. Έτσι, ο οργανισμός θα εξασφαλίσει την επιτυχή και αποτελεσματική επέμβαση των δυνάμεων με την ελπίδα ότι η αντιμετώπιση των κρίσεων θα αποτελεί ουσιαστική προτεραιότητα για τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας στον κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Annan, Kofi. *We the Peoples*. United Nations Department of Public Information, 2000.
- Boutros, Boutros Ghali. *An Agenda for Peace: "Preventive diplomacy, peacekeeping and peacemaking"*. UN, 1992.
- Brahimi, Lakhdar. *"Brahimi Report": Report of the Panel on United Nations Peace Operations*. 2000. https://www.un.org/en/events/pastevents/brahimi_report.shtml.
- Brzezinski, Zbigniew. *Η Μεγάλη Σκακιέρα*. Λιβάνη, 1998.
- Council, North Atlantic. *Partnership for Peace: Framework Document*. 1994. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24469.htm?mode=pressrelease.
- Partnership for Peace: Invitation Document*. 1994. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24468.htm?mode=pressrelease.
- Council, North Atlantic. *The Alliance's Strategic Concept*. NATO, 1999.
- Council, Security. *Resolution 1031*. United Nations, 1995.
- Resolution 1031*. UN, 1995.
- Resolution 1244*. UN, 1999.
- Resolution 1386*. UN, 2001.
- Resolution 1545*. UN, 2004.
- Resolution 1546*. UN, 2004.
- Resolution 1564*. UN, 2004.
- Resolution 1769*. UN, 2007.
- Resolution 1973*. UN, 2011.
- Council, Security. *Resolution 2127*. United Nations, 2013.
- Resolution 2320*. UN, 2016.
- Resolution 713*. UN, 1991.
- Council, Security. *Resolutions: 1846,1851/2008*. United Nations, 2008.
- Council, UN Security. *Resolution 1484* . United Nations, 2003.
- Council, UN Security. *Resolution 1551*. United Nations, 2004.
- Council, UN Security. *Resolution 1671*. United Nations, 2006.
- Council, UN Security. *Resolution 1778*. United Nations, 2007.

Council, UN Security. «Security Council Special Research Report: Security Council Action Under Chapter VII.» 2008.

Declaration, British French Joint. *Joint Declaration on European Defence issued at the British-French Summit of Saint Malo*. Her Majesty's Stationery Office and the Queen's Printer for Scotland, 1998.

ECOWAS. *ECOWAS Fundamental Principles*. 2016. <https://www.ecowas.int/about-ecowas/fundamental-principles/>.

Hammarskjöld, Dag. *About Hammarskjöld*. 2019. <https://www.daghammarskjold.se/dag-hammarskjold/>.

János, Colonel of the Hungarian Defence Force TOMOLYA. «Operation “Artemis”: The First Autonomous EU-led Operation.» 2015.

Major, Claudia. «EU-UN cooperation in military crisis management: the experience of EUFOR RD Congo in 2006.» European Union Institute for Security Studies, 2008.

Mearsheimer, John Joseph. *The Tragedy of Great Power Politics*. W.W. Norton & Company, 2001.

NATO. 2018. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49192.htm#.

NATO Training Mission - Iraq. 2019. <https://shape.nato.int/page136952.aspx>.

NATO's Crisis Management. 2018. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49192.htm#.

Relations with the United Nations . 2019. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50321.htm.

Relations with the United Nations. 2019. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50321.htm.

Security, Council. *Resolution 1162*. UN, 1998.

Resolution 1289. UN, 2000.

Resolution 1509. UN, 2003.

Resolution 1744 . UN, 2007.

Resolution 2102. UN, 2013.

Resolution 2461. UN, 2019.

Special Committee, UN. *Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations*. UN, 2018.

States, Organization of American. *About the OAS. Who We Are*. 2019. http://www.oas.org/en/about/who_we_are.asp.

The United States Department of Defense. «U.S. Government Support to United Nations (UN) Peace Operations.» 2017.

UK MoD, Ministry of Defence. *British Army Field Manual on Wider Peacekeeping*. 1995.

UN. *Action for Peacekeeping*. 2018. <https://peacekeeping.un.org/en/action-for-peacekeeping-a4p>.

UN General, Assembly. «377(V) Resolution: Uniting for Peace.» 1950.

UN. *History of the United Nations*. 2019.

<https://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/index.html>.

Report of the Special Committee on the Charter. 1999.

https://www.un.org/en/ga/sixth/73/charter_committee.shtml.

Union, African. *About the African Union*. 2019. <https://au.int/en/overview>.

The African Union and NATO call for closer collaboration and support in the operationalization of the African Standby Forces. 2019.

<https://au.int/en/pressreleases/20190403/african-union-and-nato-call-closer-collaboration-and-support>.

The Peace & Security Council. 2019. <https://au.int/en/psc>.

Waltz, Kenneth. *Man, the State, and War*. Columbia (University Press), 1959.

Waltz, Kenneth N. *Theory of International Politics*. Waveland Press, 1979.

WEU. 1992. <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.

ΓΕΕΘΑ. *Επιχείρηση ΕΕ "ATALANTA"*. 2019. <http://www.geetha.mil.gr/el/staff-el/%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B9%CE%BC%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D/408-epicheirhsh-ee-atalanta.html>.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ "CONCORDIA".

2003. <http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/websites/444-%25CE%25B5%25CF%2580%25CE%25B9%25CF%2587%25CE%25B5%25CE%25AF%25CF%2581%25CE%25B7%25CF%2583%25CE%25B7-concordia.html>.

<http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/websites/444-%25CE%25B5%25CF%2580%25CE%25B9%25CF%2587%25CE%25B5%25CE%25AF%25CF%2581%25CE%25B7%25CF%2583%25CE%25B7-concordia.html>.

ΓΕΣ. *Επιχείρηση "ALTHEA"*. 2004. <http://www.army.gr/el/drastiriotites/epiheiriseis-ypostirixis-eirinis/epiheiriseis-sta-plaisia-nato-ee>.

Ένωση, Ευρωπαϊκή. *ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ*. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007.

Ευρωπαϊκή, Επιτροπή. *Λευκή Βίβλος για το Μέλλον της Ευρώπης*. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017.

Ευρωπης, Το Συμβούλιο τηε. *ΑΠΟΦΑΣΗ 2014/73/ΚΕΠΠΑ της 10ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (EUFOR RCA)*. Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ , 2014.

Ζάικος, Νικόλαος. *Σημειώσεις παραδόσεων "Βασικών Έννοιών Διεθνούς Δικαίου" ακαδημαϊκού έτους 2018-19, στην ΑΔΙΣΠΟ*. ΠΑΜΑΚ - ΑΔΙΣΠΟ, 2018-19.

Ηρακλειδής, Αλέξης. *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015.

Θουκυδίδης. *Ιστορίαι (Πελοποννησιακός Πόλεμος)*. ΚΑΚΤΟΣ, 1992.

Κοινοτήτων, Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. ΕΚ.ΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑ, 1992.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Ποιότητα, 2007.

Κωνσταντινίδης, Αριστοτέλης. *Νομικοί Περιορισμοί και Δικαστικός Έλεγχος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών*. Σάκκουλα, 2004.

Μαγκλιβέρας, Κωνσταντίνος Δ. «Ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας.» 2016.

Μπέλλου, Φωτεινή. *Σημειώσεις παραδόσεων "Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο Διεθνές Σύστημα" ακαδημαϊκού έτους 2018-19, στην ΑΔΙΣΠΟ*. ΠΑΜΑΚ - ΑΔΙΣΠΟ, 2018-19.

Νάσκου - Περράκη, Παρούλα. *Το δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών. Η θεσμική διάσταση*. Θέμις/Ν.Σάκκουλας, 2011.

Νάσκου, Περράκη. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Σάκκουλα, 2015.

NATO. *Active Engagement, Modern Defence*. 2010.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_68580.htm.

NATO *Washington Summit*. 1999. <https://www.nato.int/docu/comm/1999/9904-wsh/9904-wsh.htm#2>.

Operation UNIFIED PROTECTOR, NATO-led Arms Embargo against Libya. 2011. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2011_10/20111005_111005-factsheet_arms_embargo.pdf.

Relations with the UN. 2019. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50321.htm.

What is NATO? 2019. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>.

Ιδρυτική Συνθήκη του NATO. 1949.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=el.

Νικόλαος Βασιλειάδης, Σοφία Μπουτσιούκη. *Πολιτιστική Διπλωματία (Ελληνικές και Διεθνείς Διαστάσεις)*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015.

ΟΑΣΕ. *Organization for Security and Cooperation in Europe History*. 2019.

<https://www.osce.org/whoweare/history>.

ΟΗΕ. *Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών*. 2019.

https://unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10.

Τα 193 κράτη μέλη. 2019.

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=28&Itemid=10.

Τελανιάν, Μαρία. «Οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ στις Σύγχρονες Διεθνείς και Εσωτερικές Συγκρούσεις.» 2001.

Τσιπσελίκης, Κωνσταντίνος. *Επιβάλλοντας την Ειρήνη*. Σάκκουλα, 2001.

Χριστοδουλίδης, Θεόδωρος. *Διπλωματική Ιστορία 1648-1901*. Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1985.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII του ΧΑΡΤΗ του ΟΗΕ

«Ενέργειες σε περίπτωση απειλής εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης και Επιθετικών Πράξεων»

Άρθρο 39

Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα λαμβάνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 41 και 42, για να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

Άρθρο 40

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, για να εμποδίσει επιδείνωση της καταστάσεως, μπορεί, πριν να κάνει τις συστάσεις ή πριν να αποφασίσει για τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 39, να καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμορφωθούν με τα προσωρινά μέτρα που αυτό κρίνει αναγκαία ή επιθυμητά. Αυτά τα προσωρινά μέτρα δε θα βλάπτουν σε τίποτε τα δικαιώματα, τις απαιτήσεις ή τη θέση των ενδιαφερόμενων μερών. Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα σημειώνει την παράλειψη κράτους να συμμορφωθεί με αυτά τα προσωρινά μέτρα.

Άρθρο 41

Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να αποφασίζει ποια μέτρα ή που δε συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση ένοπλης δύναμης – θα λαμβάνονται για να εξασφαλίζουν την εκτέλεση των αποφάσεών του, και μπορεί να καλεί τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών να εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν πλήρη ή μερική διακοπή των οικονομικών σχέσεων, των σιδηροδρομικών, θαλάσσιων, εναέριων, συγκοινωνιών, των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών, ραδιοφωνικών και άλλων μέσων επικοινωνίας, καθώς και τη διακοπή διπλωματικών σχέσεων.

Άρθρο 42

Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας κρίνει ότι τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 41 θα ήταν ανεπαρκή ή ότι έχουν αποδειχτεί ανεπαρκή, μπορεί να προχωρήσει με αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες δυνάμεις στην ανάληψη της δράσης που θα ήταν αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Αυτή η δράση θα μπορούσε να περιλαμβάνει στρατιωτικές επιδείξεις, αποκλεισμό και άλλες επιχειρήσεις αεροπορικών, θαλάσσιων ή χερσαίων δυνάμεων των Μελών των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 43

1. Όλα τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να συμβάλουν στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, αναλαμβάνουν να θέτουν στη διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας, όποτε το ζητήσει και σύμφωνα με τους όρους ειδικής συμφωνίας ή συμφωνιών, τις ένοπλες δυνάμεις, τη βοήθεια και τις διευκολύνσεις, στις οποίες θα περιλαμβάνεται και το δικαίωμα διελεύσεως, που θα είναι αναγκαία για να διατηρηθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

2. Αυτή η συμφωνία ή οι συμφωνίες θα καθορίζουν τον αριθμό και τη μορφή των στρατιωτικών δυνάμεων, το βαθμό ετοιμότητάς τους και τη γενική τους εγκατάσταση, καθώς και τη φύση των διευκολύνσεων και της βοήθειας που θα χορηγούνται.

3. Για τη συμφωνία ή τις συμφωνίες θα γίνουν διαπραγματεύσεις το συντομότερο δυνατό, με πρωτοβουλία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι συμφωνίες θα γίνονται μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και των Μελών ή μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και ομάδων Μελών, και θα πρέπει να επικυρώνονται από τα κράτη που τις υπογράφουν, σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες του κάθε κράτους.

Άρθρο 44

Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει αποφασίσει να χρησιμοποιήσει βία, θα είναι υποχρεωμένο, πριν ζητήσει από ένα Μέλος που δεν αντιπροσωπεύεται σί αυτό να

του προμηθεύσει ένοπλες δυνάμεις, εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει σύμφωνα με το Άρθρο 43, να καλεί αυτό το Μέλος να μετάσχει, αν το επιθυμεί, στη λήψη αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούν τη χρησιμοποίηση των τμημάτων των ένοπλων δυνάμεων αυτού του μέλους.

Άρθρο 45

Για να δώσουν στα Ηνωμένα Έθνη τη δυνατότητα να παίρνουν επείγοντως στρατιωτικά μέτρα, τα Μέλη πρέπει να διατηρούν αμέσως διαθέσιμα τμήματα εθνικής αεροπορίας για συνδυασμένη διεθνή εξαναγκαστική δράση. Η δύναμη και ο βαθμός ετοιμότητας αυτών των τμημάτων θα ορίζονται και τα σχέδια για τη συνδυασμένη δράση θα καταστρώνονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας, με τη βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου, μέσα στα όρια που θα προβλέπονται από τη συμφωνία ή τις συμφωνίες που αναφέρονται στο Άρθρο 43.

Άρθρο 46

Τα σχέδια για τη χρησιμοποίηση ένοπλης δύναμης θα καταρτίζονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας, με τη βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου.

Άρθρο 47

1. Θα συγκροτηθεί μια Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου, για να συμβουλευεί και να βοηθά το Συμβούλιο Ασφαλείας σε όλα τα θέματα που αφορούν τις στρατιωτικές ανάγκες που θα έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τη χρησιμοποίηση και τη διοίκηση των δυνάμεων που βρίσκονται στη διάθεσή του, τη ρύθμιση των εξοπλισμών και τον ενδεχόμενο αφοπλισμό.

2. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου θα αποτελείται από τους Αρχηγούς των Επιτελείων των μόνιμων μελών του Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους. Θα καλεί οποιοδήποτε Μέλος των Ηνωμένων Εθνών που δεν αντιπροσωπεύεται μόνιμα στην Επιτροπή να συνεργαστεί μαζί της, όταν η αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων της απαιτεί τη συμμετοχή αυτού του Μέλους στις εργασίες της.

3. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου θα είναι υπεύθυνη, υπό την εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας, για τη στρατηγική καθοδήγηση όλων των ένοπλων δυνάμεων που θα έχουν τεθεί στη διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Θέματα που αναφέρονται στη διοίκηση αυτών των δυνάμεων θα ρυθμιστούν αργότερα.

4. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου, με την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας και ύστερα από συνεννόηση με τους αρμόδιους τοπικούς οργανισμούς, μπορεί να ιδρύει τοπικές υποεπιτροπές.

Άρθρο 48

1. Η δράση που απαιτείται για την εκτέλεση των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούν τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας θα αναλαμβάνεται από όλα τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή από μερικά από αυτά, όπως θα ορίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

2. Οι αποφάσεις αυτές θα εκτελούνται από τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών απευθείας και μέσον ενεργειών τους στις αρμόδιες διεθνείς οργανώσεις στις οποίες είναι Μέλη.

Άρθρο 49

Τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών θα συνεργάζονται βοηθώντας το ένα το άλλο στην εκτέλεση των μέτρων που αποφασίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Άρθρο 50

Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας πάρει προληπτικά ή εξαναγκαστικά μέτρα εναντίον οποιουδήποτε κράτους, κάθε άλλο κράτος ή είτε είναι Μέλος των Ηνωμένων Εθνών είτε όχι ή που κρίνει ότι η εφαρμογή αυτών των μέτρων του δημιουργεί ειδικά οικονομικά προβλήματα, θα έχει το δικαίωμα να συμβουλευέται το Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με τη λύση αυτών των προβλημάτων.

Άρθρο 51

Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας, σε περίπτωση που ένα Μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα μέτρα που θα παίρνουν τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα ανακοινώνονται αμέσως στο Συμβούλιο Ασφαλείας, και σε καμία περίπτωση δε θα θίγουν την εξουσία και την υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα μί αυτόν το Χάρτη, να αναλαμβάνει οποτεδήποτε τη δράση που κρίνει αναγκαία για τη διατήρηση ή για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.